

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่ง หมู่ที่ 15 ตำบลคลองม่วง
อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

นางสาววราภรณ์ ชมชื่น : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
 กองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่ง หมู่ที่ 15 ตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
 อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร. วีรชัย อัจหาญ
 ผู้ช่วยอาจารย์ที่ปรึกษา : นางสาวทิพย์สุดา ไชยพฤกษ์
 ISBN.....

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาเป็นรายงานการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่ง ทำการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2544 ถึงวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2545

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่ง มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อทราบวาระกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด 2) เพื่อทราบปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายมีอะไรบ้าง 3) เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ 4) เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนและเพื่อทราบระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

ประชาชนที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนในหมู่บ้านหนองผักนึ่ง ซึ่งมีจำนวน 215 คน และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมินโครงการคือแบบรายงาน (บร) ต่าง ๆ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการประเมิน คือ ร้อยละ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แล้วนำเสนอเป็นรายงาน

ผลการประเมินโครงการสรุปได้ดังนี้

- 1) ประชาชนในหมู่บ้านหนองผักนึ่งมีความเห็นต่อการมีเงินกองทุนหมู่บ้านในแง่ดี เชื่อว่าจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่รวดเร็วขึ้น สามารถยกระดับในการพัฒนากองทุนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นไป ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจที่ได้ร่วมกิจกรรมการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในลักษณะนี้
- 2) ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่ง หลังจากมีเงินกองทุนหมู่บ้านแล้วประชาชนในหมู่บ้านสามารถอยู่อย่างพึ่งตนเองและเกิดการเรียนรู้ในการประกอบอาชีพมากขึ้น

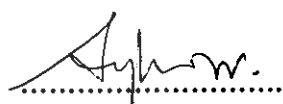
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
 ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา.....
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
 ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาการเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

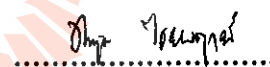
(อาจารย์ ดร.วีรชัย อางหาญ)

กรรมการสอบ

(อาจารย์ อุษณีย์ กิตคำธร)

กรรมการสอบ

(นางสาวทิพย์สุดา ไชยพถกษ)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

๙ ต.ค. 2545

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี , ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มต่าง ๆ ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ ทั้งในด้านวิชาการ ด้านการดำเนินงานวิจัย ตลอดจนข้อคิดเห็นและข้อบกพร่องในเรื่องต่าง ๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้

- ขอขอบพระคุณ -
- ดร. วีรชัย อาจหาญ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
  - ผู้ช่วยอาจารย์ที่ปรึกษา นางสาวทิพย์สุดา ไชยพฤษย์
  - คณะอาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำปรึกษาแนะนำทางด้านวิชาการ
  - นายอำเภอปากช่อง พัฒนาการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตำบลคลองม่วง ที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก และขอขอบพระคุณพี่น้องในหมู่บ้านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในเรื่องต่าง ๆ
  - โรงเรียนหนองหมาก โรงเรียนวันอาสาพัฒนา 2520 องค์การบริหารส่วนตำบลคลองม่วง และคณะอาจารย์ร่วมไปถึงเจ้าหน้าที่ ที่ให้สถานที่ในการจัดกิจกรรมของผู้วิจัย

ทำยนี้ คุณค่าและประโยชน์อันพึงได้รับจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ซึ่งคอยช่วยเหลือเป็นแรงใจที่สำคัญ และให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

วราภรณ์ ชมชื่น

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
หน้าอนุมัติ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภูมิ	ช
สารบัญตาราง	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี	3
4. วิธีดำเนินการ	4
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	5
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	6
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์	6
2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	7
3. แบบติดตามการสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง	8
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง	8
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองหมู่บ้านหนองผักนึ่ง	9
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองหมู่บ้าน หนองผักนึ่ง	9
7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล	9
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	12
9. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ	19

ภาคผนวก ข รูปการจัดกิจกรรมในชุมชน

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
2.1 ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตฟเฟิลบีม	10
2.2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจ	12
2.3 ลำดับชั้นความต้องการของมาสโลว์	23
3.1 ระบบการทำงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	25
3.2 ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม	33

สารบัญตาราง

ตารางที่

2.1 ตารางสำหรับการวิเคราะห์โครงการ	18
3.1 หน่วยระบบที่ใช้ประเมินโครงการ	27
3.2 กลุ่มตัวอย่างและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการประเมิน	30
3.3 การแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าตัวแปร	36
4.1 การขาดดุลการค้าของไทย	50
4.2 สัดส่วนการส่งสินค้าอุตสาหกรรมส่งออก	52
4.3 โครงสร้างการนำเข้าของไทย	53
4.4 แหล่งน้ำและการใช้น้ำจําแนกตามแหล่งน้ำ	63
4.5 ร้อยละของวัยของประชากรหมู่บ้านหนองผักน้ํง	64
4.6 สัดส่วนของวัยพึ่งพิงต่อวัยแรงงาน	65
4.7 ลักษณะการประกอบอาชีพของชาวบ้านหนองผักน้ํง	69
4.8 ครอบครัวยที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง	70
4.9 รายได้ต่อปีของประชากรแต่ละครอบครัว	72
4.10 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A (การคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน)	75
4.11 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A (ผลโดยตรง)	77
4.12 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B (การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้ แต่ละราย)	80
4.13 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B (ผลโดยตรง)	81

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

จากสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน ประเทศไทยในฐานะที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาพยายามอย่างยิ่งยวดที่จะอยู่ให้ได้ในสภาพเศรษฐกิจที่ไม่มั่นคงทั้งทางด้านการเงิน การเมืองและสังคม มีปัญหาสังคมมากมาย เกิดมากขึ้นในอัตราที่น่าเป็นห่วง จากความอัมเ่ทางเศรษฐกิจ ในยุคสื่อสารไร้พรมแดน ทำให้ต้องมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ การสื่อสารและเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น ในขณะที่ประชากรส่วนใหญ่ของไทย ประกอบอาชีพทางการเกษตร ซึ่งถือได้ว่าเป็นอาชีพหลักของคนไทยมีความพร้อมทางด้านพื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติมากกว่าความพร้อมทางด้านเทคโนโลยี และการพัฒนาในบางด้านนี้ทำให้เกิดความไม่สมดุลในประเทศ ทำให้การพัฒนาประเทศไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งที่ผ่านมาเป็นการพัฒนาแบบรัฐบาลป้อนให้กับประชาชน จึงเริ่มมีแนวคิดใหม่ว่าจะมีการพัฒนามาจากประชาชนร่วมมือกับรัฐบาล เพื่อทราบถึงปัญหาและการพัฒนาในระดับรากหญ้า ประกอบกับการเกิดภาวะวิกฤติทางการเงินที่เรียกว่า IMF ทำให้ประเทศไทยต้องเริ่มพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องการใช้เงินมากขึ้น สิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นคือ ปรัชญาและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) ซึ่งเป็นแนวคิดของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน มีความชัดเจนว่า พระองค์ไม่เห็นด้วย กับแนวทางการพัฒนาประเทศที่เน้นการขยายตัวเฉพาะทางเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยไม่พิจารณาพื้นฐานที่จะช่วยให้คนไทยส่วนใหญ่ของประเทศมีพื้นฐานที่มั่นคง หรือที่พระองค์ท่านเรียกว่า “ พอมีพอกิน ” หมายความว่า พอประมาณและความมีเหตุผล ซึ่งในรัฐบาลปัจจุบันได้เห็นความจำเป็นของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่จะนำมาใช้ประโยชน์เพื่อให้เกิดการพัฒนาในชุมชนอย่างยั่งยืน

รัฐบาลจึงมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้น โดยมีรัฐบาลเป็นแหล่งเงินทุนหรือผู้ลงทุนทางสังคม โดยจัดสรรให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉิน ความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน โดยให้โอกาสประชาชนได้ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน เกิดการเรียนรู้ การร่วมมือกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม อีกทั้งยังเป็นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ประกอบกับการขยายตัวทางด้านเกษตรกรรมที่เป็นอาชีพหลักของคนไทย เพิ่มศักยภาพในการก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจ

ได้โดยพึ่งพาตนเอง เพื่อเกิดการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน จะทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจในภาพรวมทั้งประเทศอย่างยั่งยืนตลอดไป รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุน รับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว หรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

เพื่อจะทราบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในแต่ละท้องถิ่น สามารถดำเนินงานได้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามเจตนารมณ์ข้างต้นมากน้อยเพียงใด ทางสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรมีการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จึงเกิดโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้น โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิตที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อการศึกษาและเรียนรู้ หลักสูตรการจัดการและประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งเป็นการปฏิบัติงานในพื้นที่หมู่บ้านเพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อนำมาแก้ไขปัญหาตลอดจนสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน และวิจัยการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นแนวทางในการทำแผนพัฒนาประเทศต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1.2.1 เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

- 1) ท้องถิ่นชุมชนมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือสวัสดิภาพของสมาชิก
- 2) ท้องถิ่นชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
- 3) ท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง
- 4) เศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน กับทั้งสังคมก็มีภูมิคุ้มกัน
- 5) ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

1.2.2 เพื่อทราบว่ามีปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย ดังกล่าว มีอะไรบ้าง

1.2.3 เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

1.2.4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

1.3 กรอบความคิดทฤษฎี

1) แนวคิดและรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler's Rationale and Model of Evaluation)
ไทเลอร์ได้กล่าวถึงการประเมินว่า " การประเมิน คือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่สังเกตได้ กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ " โดยมุ่งเน้นที่การประเมินทางการศึกษา โดยได้สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการว่า เกณฑ์ที่ตัดสินความสำเร็จของโครงการ ควรจะ พิจารณาจากความสำเร็จของส่วนรวม และมุ่งเน้นที่การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) มากกว่า การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation)

2) แนวคิดและรูปแบบการประเมินของครอนบาค (Cronbach's Concept and Model) การประเมินตามแนวคิดของครอนบาค คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการใช้ข้อมูลนั้นเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษา โดยได้นำเสนอวิธีการประเมินที่ใช้นอกจากการทดสอบ 4 แนวทาง คือ การศึกษากระบวนการ (Process Studies) การวัดศักยภาพของผู้เรียน (Proficiency Measurement) การวัดเจตคติ (Attitude Measurement) และการติดตามผล (Follow up Studies)

นอกจากนี้ ครอนบาค ยังได้นำเสนอรูปแบบการประเมินที่ใช้ในการเรียนการสอน ที่เรียกว่า " Cronbach's Goal & Side Effect Attainment Model " ที่กำหนดหลักการว่า การประเมินโครงการด้านการเรียนการสอนไม่ควรประเมินเฉพาะจุดมุ่งหมายของโครงการเท่านั้น แต่ควรจะมีการพิจารณาประเมินผลกระทบข้างเคียงที่เกิดจากโครงการด้วย

3) แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสคริฟเวน (Scriven's Evaluation Ideologies and Model) สคริฟเวน ได้กำหนดความหมายของการประเมิน " การประเมิน เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และการกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์ในการประเมิน " และมีความพยายามที่จะสร้างแนวความคิดและรูปแบบการประเมินที่ผสมผสานแนวคิดไทเลอร์และครอนบาคเข้าด้วยกัน โดยได้จำแนกประเภทของการประเมินออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

การประเมินขีดเป้าหมายเป็นหลักและการประเมินที่ไม่ใช่เป้าหมายเป็นหลัก และได้จำแนกการประเมินตามสิ่งที่ประเมินออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การประเมินคุณค่าภายใน (Intrinsic Evaluation) และการประเมินความคุ้มค่า (Payoff Evaluation)

4) แนวคิดการประเมินของอัลคิน (Alkin's Concept of Evaluation) " การประเมิน " ตามความหมายของอัลคิน คือ กระบวนการคัดเลือก การประมวลผลข้อมูล และการจัดระบบสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอข้อมูลต่อผู้มีอำนาจการตัดสินใจ หรือใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางในการเลือกการดำเนินการโครงการ ซึ่งอัลคินได้จำแนกการประเมินตามจุดประสงค์ของการใช้ผลการประเมินเป็น การประเมินระบบ การประเมินวางแผนโครงการ การประเมินระหว่างดำเนินการ การประเมินเพื่อพัฒนางาน และประมวลผลข้อเสนอแนะ

5) แนวคิดและรูปแบบการประเมินชิบของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า " การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ " โดยที่อักษรมีความหมายดังนี้

C	ย่อมาจาก	Context	คือ	บริบทของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

ที่ผู้เขียนสารนิพนธ์ ในการประเมินโครงการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่ ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า CIPP MODEL " ชิพโมเดล

1.4 วิธีดำเนินการ

1) ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จากการเรียนรู้ในห้องเรียนและการแนะนำจากอาจารย์นิเทศน์ หนังสือแนวทางการพัฒนาชุมชน และวารสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2) ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่ง โดยศึกษาจากการเข้าไปแนะนำตัว การไปสร้างความคุ้นเคยกับผู้นำหมู่บ้าน สมาชิกในหมู่บ้าน พัฒนาการ และเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) ด้วยตนเองด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถามจากแบบฟอร์มที่กำหนด (พร.)

และเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) คือ กชช.2ค ,จปฐ.2 , เอกสารกองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่ง โดยติดต่อประสานงานกับพัฒนากร และการจัดเวทีประชาคมระดับตำบล

- 3) จัดหมวดหมู่และเรียบเรียงข้อมูล โดยยึดวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูลเป็นหลัก
- 4) วิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และสรุปข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในบทที่ 3 และบทที่ 4
- 5) ลงมือเขียน บทที่ 1, 2, 3, 4, 5 บรรณานุกรม และภาคผนวกจนสมบูรณ์ตามแนวทางที่มีคำอธิบายในชุดสารนิพนธ์

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

- 1) ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 3) ได้ตัวชี้วัด ความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ระดับหมู่บ้านและชุมชน
- 4) ผู้ศึกษาได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์ อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบได้

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

หลักวิชาต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทนี้ เป็นหลักวิชาที่ผู้ทำสารนิพนธ์ ได้ประมวลจากแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและข้อมูลอื่น ๆ เพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและหลักวิชาด้านเทคนิควิธีการประเมิน ที่นำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้ มีความถูกต้องและมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและประเด็นเทคนิคการประเมินดังกล่าวมี 9 ด้าน ได้แก่

- 2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์
- 2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
- 2.3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2.4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
- 2.5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2.6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2.7 หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพชีโมเดล
- 2.8 โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2.9 เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ

2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์

2.1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นนโยบายของรัฐบาล เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถ ในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียน ในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพเสริมและรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็ก

2.1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ

- 1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งความพร้อมของคนและครัวเรือนการควบคุมกันเองในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสพการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนสังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน
- 2) การบริหารจัดการการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ทั้งในส่วนของเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กับกองทุนทางสังคมของชุมชน และกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้นเพื่อให้กองทุนดังกล่าว มีการบริหารจัดการให้สอดคล้องและเกื้อกูลกัน
- 3) การปฏิรูประบบราชการแผ่นดินตามแนวทางให้ หมู่บ้าน / ชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา การพัฒนาเป็นของหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนในด้านวิชาการและการจัดการกองทุน
- 4) การติดตามและประเมินผล โดยที่มีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการพึ่งพาตนเอง เพื่อความ โปร่งใสมีประสิทธิภาพ

2.1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน ภายในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็น เร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้าน หรือชุมชน
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างกิจแบบพอเพียง
- 4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
- 5) เสริมสร้างศักยภาพ และความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.2 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

- หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
รายละเอียดแสดงไว้ในภาคผนวก ก-1

2.2.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประกอบไปด้วย 9 หมวดดังนี้

- หมวด 1 ชื่อความทั่วไป
- หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- หมวด 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- หมวด 4 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน
ระดับจังหวัด
- หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- หมวด 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน
- หมวด 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ
- หมวด 9 บทเฉพาะกาล

รายละเอียดแสดงไว้ในภาคผนวก ก-2

2.3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์ คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 (รายละเอียดแสดงไว้ในภาคผนวก ก-2)

แบบฟอร์มที่ใช้ติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แสดงอยู่ในภาคผนวก ข

2.4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังแสดงรายละเอียดไว้ในภาคผนวก ก-2

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แสดงไว้ในภาคผนวก ค

2.5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองหมู่บ้านหนองผักนึ่ง

1) ประวัติกองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่ง

เมื่อได้รับทราบเรื่องกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้ใหญ่บ้านหนองผักนึ่งได้ทำการประชุมสมาชิกในหมู่บ้านเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2544 โดยมีนายปวีศ บุคสาเดช ปลัดอบต.คลองม่วง และนายณัฐ ศรีวงศ์รัตน์ เกษตรอำเภอปากช่อง เป็นผู้ให้คำแนะนำและให้ความรู้แก่สมาชิกหมู่บ้านหนองผักนึ่ง โดยการประชุมครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 50 คน จาก 50 ครอบครัวยุ และมีการเลือกคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยใช้วิธีเสนอชื่อโดยต้องมีผู้รับรองสองคน แล้วใช้การยกมือให้คะแนนตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งได้คณะกรรมการทั้งหมด 9 คน เป็นผู้ชาย 5 คนและผู้หญิง 4 คน และมีการเลือกสรรตามความสามารถลงตำแหน่งต่าง ๆ จากนั้นคณะกรรมการดำเนินการร่างระเบียบกองทุนหมู่บ้านขึ้น และได้มีการประชุมอีกในวันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ. 2544 เพื่อลงมติเห็นชอบจากสมาชิกในหมู่บ้าน ซึ่งลงมติเห็นชอบ จึงได้ประกาศใช้ระเบียบนี้ โดยเรียกว่า “ ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่ง ” และได้ดำเนินการรับสมัครสมาชิกทันที และได้รับการลงทะเบียนเป็นกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเมื่อวันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2544

2) การเริ่มใช้ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่ง

เริ่มใช้วันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ. 2544

3) รายละเอียดระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่ง

แสดงไว้ในภาคผนวก ง

2.6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองหมู่บ้านหนองผักนึ่ง

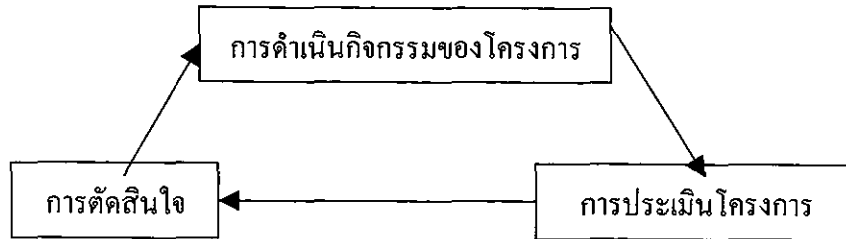
คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่งดำเนินการตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่ง ซึ่งแสดงรายละเอียดไว้ในภาคผนวก ง

2.7 หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพโฟมเดล

2.7.1 รูปแบบการประเมิน

แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam , CIPP Model) สตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า "การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวม

ทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ" โดยมีแนวความคิดพื้นฐาน ดังแสดงในแผนภูมิ 2.1

แผนภูมิที่ 2.1 แนวความคิดพื้นฐานการประเมินของสต๊าฟเฟิลบีม

สต๊าฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนการประเมินเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์และจัดการสารสนเทศเพื่อนำเสนอผู้บริหาร

2.7.2 หลักการประเมิน

สต๊าฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเด็น ซึ่งเป็นที่มา ของการกำหนด ชื่อรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบซีพีพี (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษ ตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการ โครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้ง เทคโนโลยี และ แผนการของการดำเนินการโครงการ

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมิน เพื่อหาข้อบกพร่อง ของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4) การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อ เปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของ การยุบเลิก ขยายหรือปรับเปลี่ยนโครงการ

2.7.3 ประเภทของการตัดสินใจ

ประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน

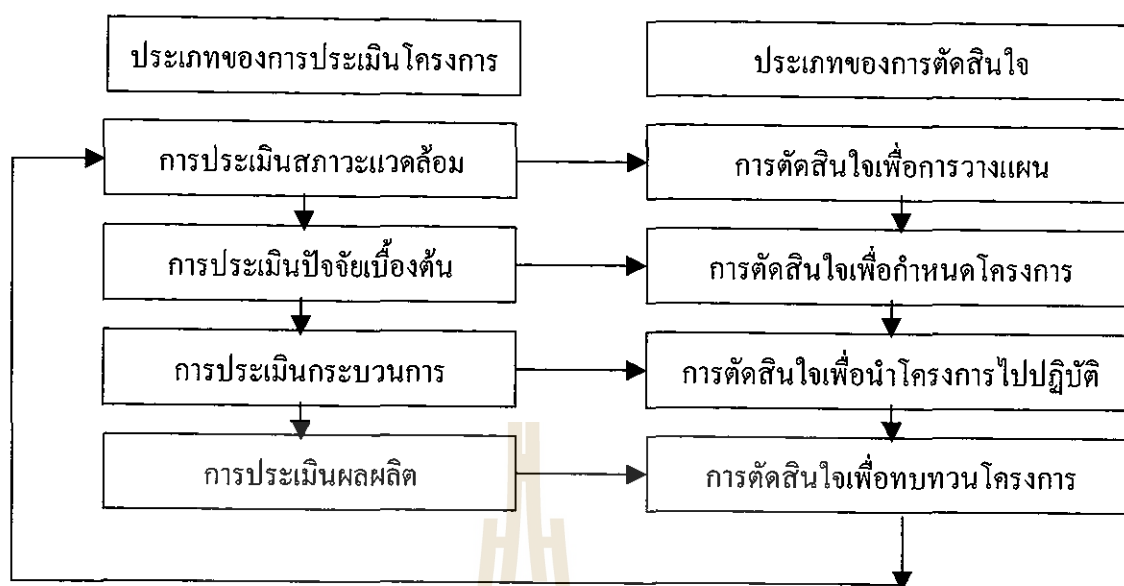
1) การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจ ที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อม ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการ ให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2) การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจ ที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้นที่ได้ นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3) การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผน และปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4) การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุบ เลิกหรือปรับขยายโครงการ ที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

และสตัฟเฟิลบีม ได้เสนอแผนภูมิ แสดงความสัมพันธ์ ระหว่างการตัดสินใจและประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ ดังแผนภูมิที่ 2.2

แผนภูมิที่ 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตาร์ทอัพเฟลปปีม

2.8 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องนำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคม และเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตในท้องถิ่น ให้เข้าศึกษาหลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิตการ จัดการ และการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริง ในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษาโดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงินการบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการพัฒนาชุมชน ที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ ที่นำมาวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การวิเคราะห์โครงการ (Project Appraisal) หรือ การศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Studies) เป็นขั้นตอนของการประเมินโครงการ ก่อนการดำเนินการโครงการ โดยพิจารณาองค์ประกอบของโครงการ อาทิจุดประสงค์ของโครงการ วิธีดำเนินการ ข้อดีและข้อบกพร่อง ผลตอบแทนที่ได้รับ ต้นทุน ความคุ้มค่า โอกาสความสำเร็จ หรือความสอดคล้องของโครงการกับแผนงานหลัก เพื่อให้ประกอบการพิจารณา ปรับปรุง แก้ไขโครงการก่อนที่จะตัดสินใจในการคัดเลือกโครงการไปดำเนินการต่อไป

2.8.1 วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์โครงการ

- 1) เพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหารโครงการหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจ ได้มีข้อมูลพื้นฐานอย่างเพียงพอต่อการตัดสินใจว่า จะเลือกโครงการนั้น ๆ ไปดำเนินโครงการหรือไม่อย่างไร
- 2) ได้กรอบแนวทางในการนำมาใช้ในการวางแผนการประเมินโครงการ
- 3) จุดเด่น จุดด้อย ของโครงการเพื่อที่จะนำมาอธิบายเหตุผล หรือสาเหตุของความล้มเหลว หรือความล้มเหลวของโครงการ

2.8.1 ประเภทของการวิเคราะห์โครงการ

การวิเคราะห์โครงการสามารถจำแนกได้ดังนี้

2.8.2.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบของโครงการเป็นการนำองค์ประกอบทุกองค์ประกอบมาวิเคราะห์ ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1) การวิเคราะห์องค์ประกอบภายนอก หมายถึงการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อโครงการ ที่อาจจะส่งผลให้โครงการบรรลุจุดประสงค์ หรือไม่บรรลุจุดประสงค์

2) การวิเคราะห์องค์ประกอบภายใน หมายถึงการวิเคราะห์ส่วนประกอบของ โครงการ ใน 3 ประเด็น คือ

ก. ความสมบูรณ์ของโครงการ หมายถึง การมีองค์ประกอบโครงการอย่างครบถ้วน

ข. ความเหมาะสมและประโยชน์ของโครงการ หมายถึง การพิจารณาความสอดคล้องขององค์ประกอบของโครงการที่ต้องมีความเชื่อมโยงกัน รวมทั้งพิจารณาประโยชน์ของโครงการที่มีต่อกลุ่มเป้าหมายของโครงการ

ค. ความเป็นไปได้ของโครงการ หมายถึง การพิจารณาถึงความสอดคล้องของจุดประสงค์ วิธีการดำเนินงานรวมทั้งการได้รับทรัพยากรในการสนับสนุนโครงการ

2.8.2.2 การวิเคราะห์โครงการโดยระบบ เป็นการนำเอาองค์ประกอบทุกส่วนของระบบของโครงการ มาวิเคราะห์จำแนกเป็น

1) การวิเคราะห์ปัจจัยเบื้องต้น (Input) หมายถึง กำลังคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ

2) การวิเคราะห์กระบวนการ (Process) หมายถึง กิจกรรม วิธีการดำเนินการ กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

3) การวิเคราะห์ผลผลิต (Product / Output) ผลผลิตทั้งในเชิงปริมาณและ เชิงคุณภาพ เมื่อเทียบกับเป้าหมายที่กำหนด

4) การวิเคราะห์ผลกระทบ (Impact) หรือการใช้ประโยชน์ของผลงานของกลุ่มเป้าหมายของโครงการ หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นหลังการดำเนินการโครงการสิ้นสุดไปแล้วช่วงระยะเวลาหนึ่ง แต่ยังมีผลที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตามมา

2.8.3 ประเด็นที่นำมาวิเคราะห์

2.8.3.1 ความเหมาะสมของโครงการมีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา ความจำเป็นของการดำเนินโครงการ ซึ่งเป็นการตรวจสอบเพื่อกำหนดปัญหา ความจำเป็น และเหตุผล ในการริเริ่มโครงการ รวมทั้งการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ โดยกำหนดประเด็นที่จะนำมาพิจารณาดังนี้

- 1) ความเป็นไปได้ทางด้านวิชาการ อาทิ จุดประสงค์ของโครงการมีจุดเน้นอะไร มีความสอดคล้องกับแนวทางแก้ไขปัญหาหรือไม่ อย่างไร และสามารถปรับเปลี่ยนได้หรือไม่
- 2) ความพร้อมของการบริหารโครงการให้ประสบความสำเร็จ ตามเป้าหมายหรือไม่
- 3) ความพร้อมของปัจจัยสนับสนุนในโครงการ สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่

2.8.3.2 ผลตอบแทนของการดำเนินโครงการมีจุดประสงค์เพื่อพิจารณาในประเด็น ต่อไปนี้

- 1) อัตราส่วนผลตอบแทน - ต้นทุน (Benefit - Cost Ratio) หรือ จุดคุ้มทุน (Break Even Analysis) เป็นการพิจารณาจากอัตราผลตอบแทนของการลงทุนในการดำเนินโครงการ
- 2) ประสิทธิภาพของการดำเนินงาน (Cost - Effectiveness) เป็นการพิจารณาจากการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายที่นำมาเปรียบเทียบกับผลประโยชน์ที่ได้รับ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
- 3) การศึกษาและการคาดคะเนผลประโยชน์ อุปสรรค ข้อจำกัด และปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการโครงการ ซึ่งเป็นการศึกษาการดำเนินการโครงการ โดยพิจารณาจากแนวโน้มในอนาคตที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสภาพแวดล้อม และเป็นการรวบรวมข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ที่จะนำผล ไปกำหนดเป็นนโยบายที่จะนำไปปฏิบัติที่จะทำให้การดำเนินการโครงการ สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

2.8.4 ขั้นตอนของการวิเคราะห์โครงการ

การวิเคราะห์โครงการที่มีประสิทธิภาพ สามารถจำแนกเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

- 1) วิเคราะห์ความต้องการในการดำเนินการโครงการของผู้ที่เกี่ยวข้อง
- 2) วิเคราะห์ด้านเทคนิคทางวิชาการ และสภาพแวดล้อมของโครงการ อาทิ ความสอดคล้องของหลักการและเหตุผลกับจุดประสงค์ของโครงการนั้น ๆ
- 3) วิเคราะห์ปัจจัยเบื้องต้นที่เข้าสู่โครงการ
- 4) วิเคราะห์การบริหารโครงการ

2.8.5 ประโยชน์ของการวิเคราะห์โครงการ

- 1) ได้รับข้อมูลที่ส่งผลกระทบต่อความคิดเห็นได้อย่างเป็นระบบและมีความยุติธรรม
- 2) ได้รับข้อมูลเพื่อนำมาพิจารณาเลือกทางเลือกหรือวิธีการที่เหมาะสม
- 3) ได้รับข้อมูลที่จะนำมาช่วย ในการจัดสรรทรัพยากรที่มีจำกัด ให้สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อการดำเนินการโครงการ
- 4) ก่อให้เกิดความมั่นใจ ในการใช้ทรัพยากรได้อย่างสอดคล้องกับ จุดประสงค์ของโครงการนั้น ๆ
- 5) ได้รับแนวทางในการติดตามและประเมินผลการใช้ทรัพยากร และการดำเนินการ ตามโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 6) ได้รับข้อมูลในการอธิบายเหตุผล และสาเหตุของความสำเร็จ และความล้มเหลวของโครงการกับสภาพการดำเนินโครงการได้เป็นอย่างดี

2.8.6 เทคนิควิธีการในการวิเคราะห์โครงการ

2.8.6.1 การวิเคราะห์ โดยใช้การตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญ (Expert Judgement) เป็นการพิจารณาความสอดคล้องหรือความสัมพันธ์ของโครงการในแต่ละส่วนอาทิกิจกรรมหรือวิธีการดำเนินการมีส่วนส่งเสริมให้เกิดผลตามจุดประสงค์มากหรือน้อยเพียงใด โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ของข้อคำถามที่กำหนดขึ้นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

2.8.6.2 การศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Studies) เป็นการรวบรวมข้อมูลของโครงการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเหมาะสมและความต้องการประโยชน์ที่ได้รับของโครงการ โดยมีการศึกษาความเป็นไปได้ใน 3 ลักษณะ ดังนี้

- 1) การประเมินความต้องการ (Needs Assessment) เป็นการประเมินเพื่อตอบคำถามว่าโครงการที่ดำเนินการเป็นความต้องการของบุคคลหรือหน่วยงานทั้งในทางตรงและทางอ้อม
- 2) การวิเคราะห์ผลตอบแทน - ต้นทุน (Benefit - Cost Analysis) เป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับผลตอบแทนที่ได้รับทั้งในส่วนของผลผลิต ผลลัพธ์หรือผลข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้น ทั้งในทางตรงและทางอ้อม
- 3) การวิเคราะห์ขนาดและขอบเขตของโครงการ (Scope and Size Analysis) เป็นการพิจารณาความเหมาะสมของขนาดและระยะเวลาของการดำเนินการแต่ละกิจกรรมโดยใช้เวลาผู้เข้าร่วมโครงการ กิจกรรม และงบประมาณเป็นตัวเปรียบเทียบซึ่งกันและกัน

4) การทดลองนำร่อง (Pilot Study) เป็นการนำโครงการไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างในสถานการณ์จริง เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ที่จะนำข้อมูลมาใช้ ในการปรับปรุงโครงการ ก่อนที่จะนำมาใช้ อย่างเต็มรูปแบบในสถานการณ์จริง

2.8.7 คำถามที่ใช้ในการวิเคราะห์โครงการ

ในการประเมินโครงการ ผู้ประเมินโครงการมีความรอบรู้เกี่ยวกับโครงการได้มากน้อยเพียงใด ก็จะช่วยส่งเสริมให้สามารถประเมินโครงการได้อย่างถูกต้อง เป็นที่เชื่อถือ และได้รับการยอมรับ จากผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ผู้ประเมินควรจะได้มีการวิเคราะห์โครงการ อย่างครอบคลุม โดยมีการกำหนดประเด็นคำถาม ดังนี้

- 1) ทำไมต้องจัดทำโครงการนี้ โดยพิจารณาว่าโครงการมีความเป็นมา หลักการและเหตุผล ในการดำเนินการโครงการอย่างไร
- 2) ลักษณะของโครงการเป็นโครงการทดลอง หรือเป็นโครงการประจำที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
- 3) จุดประสงค์ของโครงการมีอย่างไร โดยพิจารณาว่า มีกำหนดจุดประสงค์ และ เป้าหมายของโครงการ ได้ชัดเจนหรือไม่ และมีความสอดคล้องกับนโยบายมากหรือน้อยเพียงใด
- 4) การดำเนินการโครงการทำอย่างไร โดยพิจารณาว่า โครงการมีกิจกรรม วิธีการดำเนินการ และมีการบริหารโครงการอย่างไร จึงจะช่วยส่งเสริมให้โครงการบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนด
- 5) ระยะเวลาในการดำเนินการโครงการ โดยพิจารณาจากช่วงเวลาในการดำเนินการโครงการจากเริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดโครงการว่า มีความพอเพียงเหมาะสมหรือไม่อย่างไร
- 6) ผู้รับผิดชอบโครงการคือใคร โดยพิจารณาคุณสมบัติเฉพาะบุคคลว่ามีความเหมาะสมกับโครงการหรือไม่อย่างไร
- 7) สถานที่ดำเนินโครงการอยู่ที่ไหน โดยพิจารณาจากความเหมาะสมของสถานที่ ที่ปฏิบัติงาน ตามโครงการว่ามีความเหมาะสมหรือไม่
- 8) รูปแบบการบริหารงานโครงการอย่างไร โดยพิจารณาจากผู้บริหารโครงการและบุคลากรที่เกี่ยวข้องโครงการ และมีการบริหารงานอย่างไรที่จะนำโครงการไปสู่ความสำเร็จ
- 9) ความพอเพียงของปัจจัยของโครงการ โดยพิจารณาจาก ทรัพยากรผู้สนับสนุน และแหล่งงบประมาณที่โครงการได้รับ
- 10) มีการติดตามและประเมินโครงการอย่างไร รวมทั้ง มีเกณฑ์ในการพิจารณา ตัดสินความสำเร็จของโครงการว่ามีหรือไม่อย่างไร

11) ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการคืออะไร ใครเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ของ โครงการ และมีความเหมาะสมที่จะได้รับผลประโยชน์นั้นหรือไม่

12) ความเหมาะสมความสอดคล้อง ความชัดเจนของเป้าหมาย ผลงาน และ ความเป็นไปได้ของโครงการเป็นอย่างไร

จากแนวคำถามดังกล่าว สามารถนำมาสร้างเป็นตารางสำหรับการวิเคราะห์โครงการต่าง ๆ ได้ดังตาราง 2.1

ตารางที่ 2.1 ตารางสำหรับการวิเคราะห์โครงการ

รายการพิจารณา	การตัดสินใจ	
	มี	ไม่มี
1. หลักการและเหตุผล		
1.1 มีข้อมูลยืนยันชัดเจน		
1.2 ความสอดคล้องระหว่างปัญหา		
1.3 มีความเป็นเหตุผล น่าเชื่อถือ		
2. จุดประสงค์ของโครงการ		
2.1 ความชัดเจนเฉพาะเจาะจง		
2.2 มีความเป็นไปได้ในการดำเนินการ		
2.3 สามารถวัดและประเมินได้		
2.4 กำหนดขอบเขตเวลาที่แน่นอนในการปฏิบัติงาน		
2.5 สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด		
3. มีเป้าหมายชัดเจน		
4. วิธีดำเนินการของโครงการ		
4.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์		
4.2 มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องของกิจกรรม		
4.3 วิธีดำเนินงานเป็นลำดับขั้นตอน ชัดเจน เข้าใจง่าย		
4.4 กิจกรรมเป็นไปตามทฤษฎีหรือหลักการ		
4.5 กำหนดช่วงเวลาในการดำเนินงานที่เหมาะสม		
5. มีแผนงานการดำเนินงานที่ชัดเจน		
6. งบประมาณของโครงการมีความเหมาะสม		
7. ผู้รับผิดชอบและบุคคลที่ปฏิบัติงานมีความเหมาะสม		
8. ระบบการติดตามและประเมินผลที่ชัดเจน		
9. เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน		
10. เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยส่วนรวม และคุ้มค่าต่อการลงทุน		
11. มีความสอดคล้องกับแผนงานหลักของหน่วยงานต้นสังกัด		

2.9 เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ

2.9.1 มนุษยสัมพันธ์ (Human Relation)

2.9.1.1 ความหมาย

คือ กระบวนการศาสตร์ที่ใช้ศิลปะสร้างความพอใจ รักใคร่ ศรัทธา เคารพ-นับถือ โดยแสดงพฤติกรรมให้เหมาะสมทั้งทางกาย วาจา และใจ เพื่อโน้มนำให้มีความรู้สึกใกล้ชิดเป็นกันเอง จูงใจให้ร่วมมือร่วมใจในอันที่จะบรรลุสิ่งที่พึงประสงค์อย่างราบรื่น และอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข (ดร.พรนพ พุกกะพันธุ์ ,2544)

การที่จะเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีตามความมุ่งหมาย จำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจถึงลักษณะและองค์ประกอบที่จะช่วยส่งเสริมให้เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวพันกับ

- 1) พฤติกรรมของคน (Human Behavior)
- 2) การจูงใจ (Motivation)
- 3) กลุ่มพวกในการปฏิบัติงาน (Team work)
- 4) ปฏิสัมพันธ์ (Interaction)

2.9.1.2 องค์ประกอบของมนุษยสัมพันธ์

- 1) ต้องมีความเข้าใจตนเอง รู้ความต้องการของตนเอง จุดเด่นจุดด้อย
- 2) ต้องมีความเข้าใจบุคคลอื่น รู้ความต้องการหรือปัญหาและบุคลิกของบุคคลอื่น
- 3) ต้องยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่น แต่ละคนมีความคิด ความสามารถ ฯลฯ ต่างกัน

2.9.1.3 สาเหตุและความจำเป็นที่มนุษย์ต้องสร้างและใช้มนุษยสัมพันธ์

- 1) ความปลอดภัย มนุษย์ต้องการความปลอดภัย จึงต้องรวมกลุ่มกันสร้างสัมพันธภาพ เช่น เพื่อนร่วมงาน เพื่อนบ้าน เพื่อความปลอดภัยของตนเอง
- 2) เศรษฐกิจ มนุษยสัมพันธ์เพิ่มผลผลิตได้ เพราะการมีจิตใจปกติและเป็นสุข ย่อมสร้างงานอย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) ความก้าวหน้า เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม จึงรู้สึกเหงา จึงต้องการเพื่อน
- 4) สังคม มนุษยสัมพันธ์ช่วยให้มนุษย์รักกัน ชอบกัน ช่วยเหลือกันอันจะนำมาซึ่งความสงบสุขในสังคม
- 5) การปฏิบัติงาน มนุษย์ไม่อาจปฏิบัติงานโดยลำพังได้ ต้องอาศัยหรือเกี่ยวข้องกับและสัมพันธ์กับผู้อื่นเสมอ ดังนั้นมนุษย์จึงต้องมีเพื่อนร่วมงาน
- 6) การเมือง ช่วยประสานหรือแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางการเมืองได้ในลักษณะที่เรียกว่า

“ กาวใจ “

- 7) ความสำเร็จ มนุษย์ทั้งหลายหวังความสำเร็จขององค์กร โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้สมาชิกในองค์กรรู้จักกัน และสามารถประสานงานกันได้เป็นอย่างดี
- 8) ความรัก มนุษย์ต้องการแสดงออกซึ่งความรัก คือ รักบุคคลที่เกี่ยวข้อง และต้องการให้เขารักตอบด้วย

2.9.1.4 ประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์

- 1) เป็นประโยชน์ในการสื่อความคิดติดต่อ
- 2) ทำให้มีความพอใจในชีวิตมากขึ้น
- 3) ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการประกอบธุรกิจต่าง ๆ
- 4) ทำให้มีความสุขเพิ่มขึ้น
- 5) ทำให้เกิดการแบ่งแยกหน้าที่และภารกิจในการประกอบการผลิต การจำหน่าย การกระจาย บริหารงานออกไปโดยทั่วถึงกัน
- 6) ทำให้เข้าใจถึงธรรมชาติความต้องการ ความแตกต่าง ตลอดจนลักษณะของคน
- 7) สร้างทักษะให้ผู้บริหารในการทำงานร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชา
- 8) ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนมีค่า
- 9) ทำให้เกิดการแข่งขันอย่างเสรี
- 10) ทำให้นักบริหารสามารถเข้าถึงประชาชน ได้ทุกชั้น
- 11) ทำให้ประสบความสำเร็จในการทำงาน
- 12) ทำให้เกิดความราบรื่นในการคบหาสมาคม
- 13) ทำให้เกิดการเผยแพร่ และการถ่ายทอดความคิดเห็น
- 14) ทำให้เกิดความรักใคร่ ศรัทธา เชื่อถือซึ่งกันและกัน
- 15) ทำให้เกิดความต้องการที่จะได้ผู้ร่วมงาน
- 16) เป็นสื่อในการติดต่อประชาสัมพันธ์ให้บุคคลอื่นยอมรับ
- 17) ทำให้เกิดความพอใจ ยินดี
- 18) ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน
- 19) ทำให้เกิดพลังร่วมมากขึ้น และลดความขัดแย้งในกลุ่ม
- 20) เป็นปัจจัยสำคัญในการประสานประโยชน์เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา
- 21) ทำให้การติดต่อสื่อสารถึงกันง่ายและมีผลดี
- 22) ช่วยให้เกิดการเผยแพร่ถ่ายทอดแนวความคิดปรัชญา สิ่งประดิษฐ์ ผลิตภัณฑ์ และ

บริการ

23) ช่วยสร้างความรู้สึกรักให้ใกล้ชิดและบรรยากาศที่อบอุ่น

2.9.2 ความต้องการของมนุษย์

มีผู้ที่กล่าวถึงความต้องการของมนุษย์หลายท่าน แต่ในที่นี้จะขอยกมากล่าวถึงเพียงทฤษฎีเดียวคือ “ ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ ”

นักจิตวิทยาผู้มีชื่อเสียงชาวอเมริกัน ชื่อ อับราฮัม เอ็ช. มาสโลว์ (Dr. Abraham H. Maslow) แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 5 ขั้น ดังนี้

1) ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs)

- ต้องการบำบัดความหิวกระหาย
- ต้องการพักผ่อน
- ต้องการการamarมณั
- ต้องการบำบัดความเจ็บปวด ความไม่สมดุลทางกายต่าง ๆ

2) ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs)

- ต้องการความมั่นคง
- ต้องการการป้องกัน
- ต้องการอิสรภาพจากอันตราย
- ต้องการระเบียบ
- ต้องการทำนายอนาคต

3) ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Love and Belonging Needs)

- ต้องการเพื่อน
- ต้องการผู้ร่วมงาน
- ต้องการครอบครัว
- ต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม
- ต้องการใกล้ชิดเพศตรงข้าม

4) ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง (Esteem Needs)

- ต้องการความนับถือ
- ต้องการความมั่นคงซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความเห็นของคนโดยทั่วไป
- ต้องการความพอใจ ชมเชย นิยม

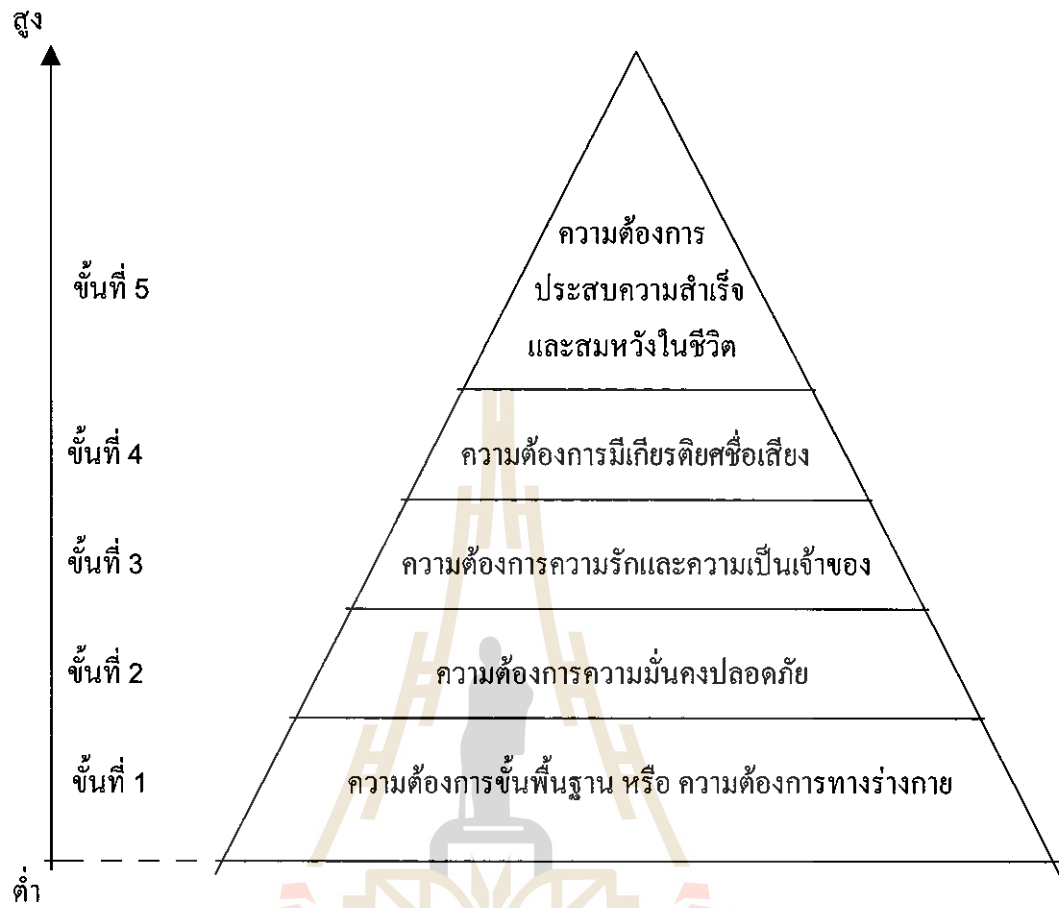
- ต้องการความมั่นใจในตนเอง
- ต้องการคุณค่าในตนเอง
- ต้องการการยอมรับตนเอง

5) ความต้องการความสมหวังในชีวิต (Self-Actualization Needs)

- ต้องการที่จะไปถึงความสามารถสูงสุดของตนเอง
- ต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพของตน
- ต้องการทำสิ่งที่เหมาะสมที่สุด
- ต้องการความงอกงามและขยายความต้องการให้ถึงที่สุด
- ค้นพบความจริง
- สร้างสรรค์ความงาม
- ส่งเสริมความยุติธรรม
- สร้างระเบียบ

ลำดับชั้นความต้องการทั้ง 5 สามารถแสดงให้เห็นดังแผนภูมิที่ 2.3

แผนภูมิที่ 2.3 ลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

3.1. รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ

3.1.1 รูปแบบการประเมิน

3.1.1.1 หลักการพื้นฐานของการประเมิน เป็นการประเมินตามรายงานสภาพจริง หรือที่เรียกกันว่า "Authentic Evaluation"

3.1.1.2 การตัดสินคุณค่า ความเด่น ความด้อย ไม่ใช่เป้าหมายสำคัญของการประเมินแต่อาจทำในเชิงชี้แนะ สำหรับตัวบ่งชี้บางตัวเท่านั้น

3.1.1.3 การกำหนดเกณฑ์สำหรับการตัดสินค่าของตัวบ่งชี้ จะไม่กระทำไว้ล่วงหน้า แต่จะทำการเก็บข้อมูลก่อนสำหรับตัวบ่งชี้ทุกตัว แล้วจึงค่อยพิจารณาว่าควรกำหนดเกณฑ์ตัดสินค่าสำหรับตัวบ่งชี้ใดบ้างแล้ว จึงค่อยพิจารณาตัดสินตามเกณฑ์นั้น ส่วนตัวบ่งชี้ไม่มีการกำหนดเกณฑ์ก็เสนอผล โดยไม่มีการตัดสินค่า แต่เป็นการรายงานผลข้อมูลตามสภาพจริง

3.1.1.4 รูปแบบการประเมินเป็นการประเมินเชิงระบบ ซึ่งตรงกับชีพม์โมเดล (CIPP Model : Context - Input - Process - Product) แบบจำลองชีพม์โมเดล ระบุว่า จะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ (ตรงตามแผนภูมิเชิงระบบที่ได้แสดงดังแผนภูมิ 3.1)

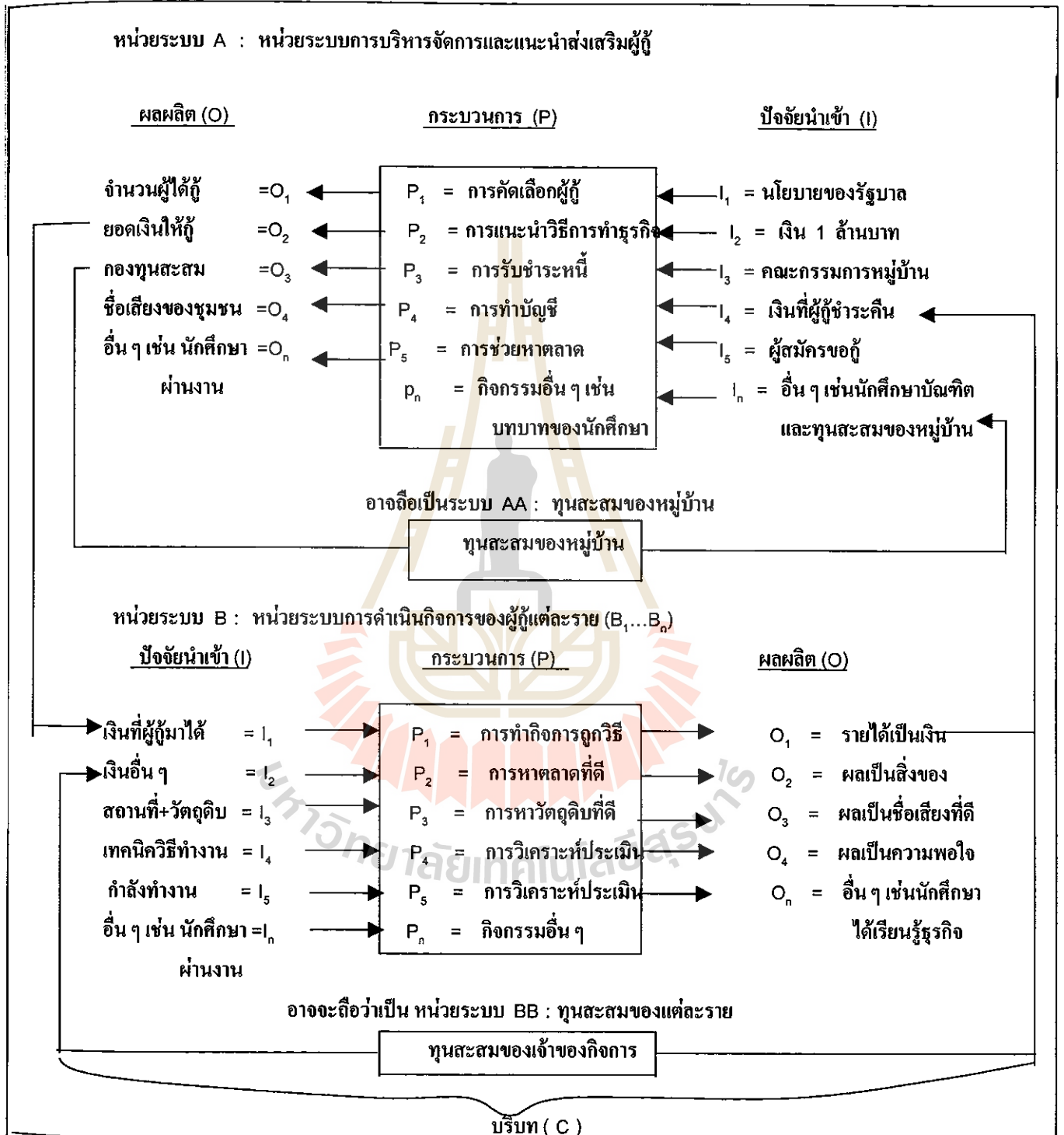
1) การประเมินภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของชุมชนท้องถิ่น คำว่า "บริบท" หมายถึงสภาพแวดล้อมซึ่งอยู่รอบ ๆ หน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น

2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้า ทั้งปวง ของหน่วยระบบการบริหารจัดการของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบ คือ หน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการ และแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินกิจการ ของผู้กู้แต่ละราย

แสดงให้ดูชัดเจนดังแผนภูมิที่ 3.1

แผนภูมิที่ 3.1 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากแผนภูมิที่ 3.1 นี้ แสดงภาพโดยรวมของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและผู้กู้ จึงประกอบด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริม ผู้กู้ โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ AA

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง BB

สำหรับหน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ตามรายการต่าง ๆ ปรากฏในแผนภูมิ มีกระบวนการทำงาน ได้แก่ P ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ และมีผลผลิต ได้แก่ O ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ

หน่วยระบบ B คล้ายกันกับหน่วยระบบ A เป็นหน่วยระบบของผู้กู้แต่ละคน มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ที่จะนำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละราย มี P คือ กระบวนการทำอาชีพตามรายการและมี O ได้แก่ ผลผลิตตามรายการ

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือ หน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้เงินกู้แก่หน่วยระบบ B และอาจจะช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่างตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนินกิจการให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ B เมื่อดำเนินกิจการได้ผลดีส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วยระบบ A

บริบท (C) ในที่นี้หมายถึงบริบทของหน่วยระบบ A และ B เช่นสภาพภูมิประเทศและประชากรของชุมชน ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศและนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุน

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) และเก็บข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติม เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

- 1) แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน บร.1 แสดงไว้ในภาคผนวก จ-1
- 2) แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน บร.2 แสดงไว้ในภาคผนวก จ-2
- 3) แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคนที่มติดอกทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บร.3 แสดงไว้ในภาคผนวก จ-3
- 4) แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน บร.4 แสดงในภาคผนวก จ-4
- 5) แบบรายงานผลการจัดการเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบร.5 แสดงไว้

ในภาคผนวก จ-5

6) แบบรายงาน ผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บร.6 แสดงไว้

ในภาคผนวก จ-6

7) แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน บร.7 แสดงไว้ในภาคผนวก จ-7

8) โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ บร.8 แสดงไว้ในภาคผนวก จ-8

9) แบบบันทึกการสัมภาษณ์ บร.9 แสดงไว้ในภาคผนวก จ-9

10) แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน บร.10 แสดงไว้ในภาคผนวก จ-10

11) แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี บร.11 แสดงไว้ในภาคผนวก จ-11

12) การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน บร.12 แสดงไว้ในภาคผนวก จ-12

3.2 ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

3.2.1 ตัวชี้วัด

ในการกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์ได้กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบ หรือ กรอบการประเมินแบบ ซิพพ์โมเดล (CIPP Model) ดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 1

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ประกอบด้วย

1) ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (หน่วยระบบ A)

2) ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B)

ทั้งสองระบบนี้แสดงได้ดังตาราง 3.1

ตาราง 3.1 แสดงหน่วยระบบที่ใช้ในการประเมินโครงการ

หน่วยระบบ A	หน่วยระบบ B
1) ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)	1) ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)
2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)	2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)
3) ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)	3) ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)
4) ตัวชี้วัดผลผลิต (Process Indicator)	4) ตัวชี้วัดผลผลิต (Process Indicator)

3.2.2 แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูลสำหรับแต่ละตัวชี้วัดขึ้นอยู่กับ ลักษณะและธรรมชาติของตัวชี้วัดนั้น ๆ ทั้งตัวชี้วัดของหน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ดูแลและตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้ดูแลราย

3.2.2.1 แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลแบ่งเป็น 2 อย่าง ดังนี้

- 1) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) คือ การเข้าไปในพื้นที่หมู่บ้านจริง
- 2) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ คือ (Secondary Data Source)คือ ศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ได้แก่ กชช.2ค.,จปฐ.2 และเอกสารกองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่ง

แหล่งข้อมูล คือ หมู่บ้านหนองผักนึ่ง พัฒนาการอำเภอปากช่อง และอบต.คลองม่วง

3.2.2.2 ตัวอย่าง

ในการเก็บข้อมูลหมู่บ้านจะต้องมีการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรทั้งหมด ดังนี้

ประชากร (Population) หมายถึง กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษาวิจัย ซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยการปกครอง เช่น จังหวัด อำเภอ เป็นต้น หรืออาจเป็นสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ หรือสิ่งไม่มีชีวิตก็ได้ เช่น หิน แร่ธาตุต่าง ๆ ก็ได้ ซึ่งมีลักษณะที่ผู้วิจัยสามารถมองเห็นและรับรู้ได้

ประชากรในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่ง คือ จำนวนสมาชิกทั้งหมดที่อาศัยอยู่จริงในหมู่บ้านหนองผักนึ่ง ซึ่งมีจำนวน 215 คน 68 หลังคาเรือน 56 ครอบครัว

กลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sampling Group) ในการประเมินหมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา ดังนั้น กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนของประชากรที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ

- 1) วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากร
- 2) ขนาดกลุ่มตัวอย่างต้องเป็นตัวแทนที่ดี

3.2.2.3 วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง มี 6 วิธี ดังนี้

1) การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Sample random sampling)

เป็นการสุ่มตัวอย่างที่เปิดโอกาสให้แต่ละตัวอย่างมีโอกาสถูกเลือกเท่า ๆ กัน นั้น แสดงว่าลักษณะประชากรมีการกระจายกันคืออยู่แล้ว

2) การสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic random sampling)

ใช้ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างถูกจัดไว้เป็นระบบอยู่แล้ว โดยพื้นฐานความเชื่อที่ว่า ประชากรคละกันอยู่ในระบบที่ถูกจัดไว้อยู่แล้ว

3) การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster random sampling)

การสุ่มตัวอย่างจากแต่ละกลุ่มเพราะเชื่อว่าแต่ละกลุ่มเป็นตัวแทนของประชากรอยู่แล้ว

4) การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratify random sampling)

การแบ่งกลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งออกเป็นชั้น (strata) เสียก่อน โดยมีความเชื่อว่า ประชากรมีความแตกต่างกันมากตามตัวแปรคุณลักษณะ ได้แก่ เพศ ระดับชั้นเรียน ศาสนา ฯลฯ ดังนั้นการแยกตัวแปรเหล่านี้ออกมาเป็นชั้นเพื่อกระจายให้ตัวอย่างที่ได้รับเลือกมีโอกาสเป็นตัวแทนของทุกชั้น ก็จะทำให้เป็นตัวแทนที่ดียิ่งขึ้น

5) การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling)

เป็นการนำเอาวิธีการสุ่มตัวอย่างทุกแบบมาประยุกต์ใช้โดยแบ่งการสุ่มตัวอย่างออกเป็นหลายขั้นตอน โดยไม่จำเป็นจะต้องใช้การสุ่มตัวอย่างทุกวิธี เพียงแต่หมายความว่า ใช้วิธีการสุ่มเป็นขั้นหลายครั้งตั้งแต่ 2 ขั้นขึ้นไป และในแต่ละขั้นจะใช้วิธีการสุ่มแบบใด ๆ ก็ได้

6) การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เป็นวิธีการสุ่ม/เลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะสอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ กลุ่มตัวอย่างที่เลือกมาในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่ง ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) การสุ่มตัวอย่างจากแต่ละกลุ่มเพราะแต่ละกลุ่มที่ตั้งบ้านเรือนอยู่จะเป็นกลุ่มเครือญาติที่มีลักษณะภายในกลุ่มที่เหมือนกันและแต่ละกลุ่มจะมีลักษณะที่ต่างกันไป โดยพิจารณาจากหัวหน้าครอบครัวเป็นตัวแทน 1 ครัวเรือน และการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือเลือกให้ตรงกับลักษณะและวัตถุประสงค์ของข้อมูลที่ต้องการ ดังที่แสดงในตาราง 3.2

ตาราง 3.2 แสดงกลุ่มตัวอย่างและแหล่งข้อมูลในการประเมิน

แบบรายงาน	กลุ่มตัวอย่างและแหล่งข้อมูล
บร.1	- ผู้ใหญ่บ้าน
	- ผู้สูงอายุในหมู่บ้าน
	- ผู้รู้เกี่ยวกับประวัติหมู่บ้านหนองผักนึ่ง
บร.2	- ประชากรในหมู่บ้านหนองผักนึ่ง
บร.3	- สมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่ง
	- คณะกรรมการกองทุน
บร.4	- เற்றுญิกกองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่ง
	- ประธานกองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่ง
บร.5	- ประธานกองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่ง
	- ผู้ใหญ่บ้านหนองผักนึ่ง
บร.6	- สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่งที่ดำเนินกิจกรรมเดียวกัน
	- ประธานกองทุนหมู่บ้านในตำบลคลองม่วง
บร.7	- ประชากรในหมู่บ้านหนองผักนึ่ง
บร.8	- พัฒนาการอำเภอปากช่อง
	- สมาชิกหมู่บ้านหนองผักนึ่งผู้ทำหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
	- อาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีนครราชสีมา
บร.9	- ประชากรในหมู่บ้านหนองผักนึ่ง
	- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่ง
บร.10	- ประธานกองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่ง

3.2.3 วิธีการเก็บข้อมูล วิธีการที่ใช้ในการเก็บข้อมูลและการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ประกอบด้วยหลายวิธีอันได้แก่

- 1) การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ บร. ต่าง ๆ
- 2) การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน
- 3) การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม
- 4) การสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม

วิธีสังเคราะห์ข้อมูล ในการสังเคราะห์ข้อมูลที่เก็บมาได้ด้วยวิธีต่าง ๆ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลในเรื่องเดียวกันมาประมวลเข้าด้วยกัน ถ้าพบว่า มีข้อแตกต่างก็ทำการตรวจสอบกับแหล่งที่มา หรือแหล่งอื่นที่มีความเชื่อถือได้ จากนั้น จึงนำมาเรียบเรียงและจัดเกล้าจนได้ประเด็นที่ชัดเจนดังปรากฏ ในบทที่ 4

3.3. ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา

ตัวชี้วัดบริบท หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A เป็นสำคัญ

ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับ

3.3.1 บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ตัวบ่งชี้ อื่น ๆ ในแบบรายงาน บร.1

ตัวชี้วัด บริบทระดับประเทศ หรือ ตัวชี้วัด บริบทรอบนอก ประกอบไปด้วย ตัวแปร ดังต่อไปนี้

- 1) ความยากจนของประเทศ
- 2) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs)
- 3) ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
- 4) สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- 5) ความเคียดแค้นและการเป็นหนี้สินของประชาชน
- 6) บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบทบางคนเรียกว่าความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท
- 7) ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

3.3.2 บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านหนองผักนึ่ง สภาพป่า และหนองน้ำ สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้าน / ชุมชน และตัวบ่งชี้ อื่น ๆ ในแบบรายงาน บร. 1 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วย ตัวแปรตาม บร. 1 ดังต่อไปนี้

- 1) ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน / ชุมชน
- 2) สภาพปัจจุบัน
- 3) ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน / ชุมชน
- 4) ด้านวัฒนธรรม
- 5) อื่น ๆ เช่น

- ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ เช่น การมีหนี้สินของชาวบ้านการมีที่ทำกินของตนเอง การเช่าที่ทำกิน การมีทัศนคติยากได้สิ่งนั้น สิ่งนี้ จึงต้องขายทรัพย์สินเดิม หรือกู้หรือยืมสิน การตลาดสำหรับผลผลิต และระดับฐานะทางการเงินหรือสินทรัพย์
- วัฒนธรรมประเพณี หรือแบบแผนการดำเนินชีวิตที่เด่น ๆ ของท้องถิ่นชุมชน
- ลักษณะบางประการที่เป็นศักยภาพในด้านดี ซึ่งจะเอื้อต่อการสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชน เช่น ความสามัคคี ความขยัน การมีแหล่งท่องเที่ยว การมีแหล่งอาหาร เป็นต้น
- ลักษณะบางประการที่สื่อความไม่เข้มแข็งของชุมชน / ท้องถิ่น เช่น การละทิ้งถิ่น

3.4 ตัวแปรและตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวม

3.4.1 ตัวแปร (Variable) หมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการหาคำตอบของปัญหาการวิจัยมีหลายประเภท อาจมีค่าคงที่หรือแปรเปลี่ยนค่าไปได้ ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะและโครงสร้างของสิ่งที่ผู้วิจัยกำลังศึกษา

ตัวแปรมี 2 ชนิด คือ

- 1) ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) หรือตัวแปรต้น หรือตัวแปรที่เป็นเหตุ (cause)
หมายถึง สิ่ง คุณลักษณะหรือการกระทำใด ๆ อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวแปรตาม
- 2) ตัวแปรตาม (Dependent Variable) หรือตัวแปรที่เป็นผล (effect)

หมายถึง สิ่งหรือคุณลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปตามอิทธิพลของตัวแปรอิสระ

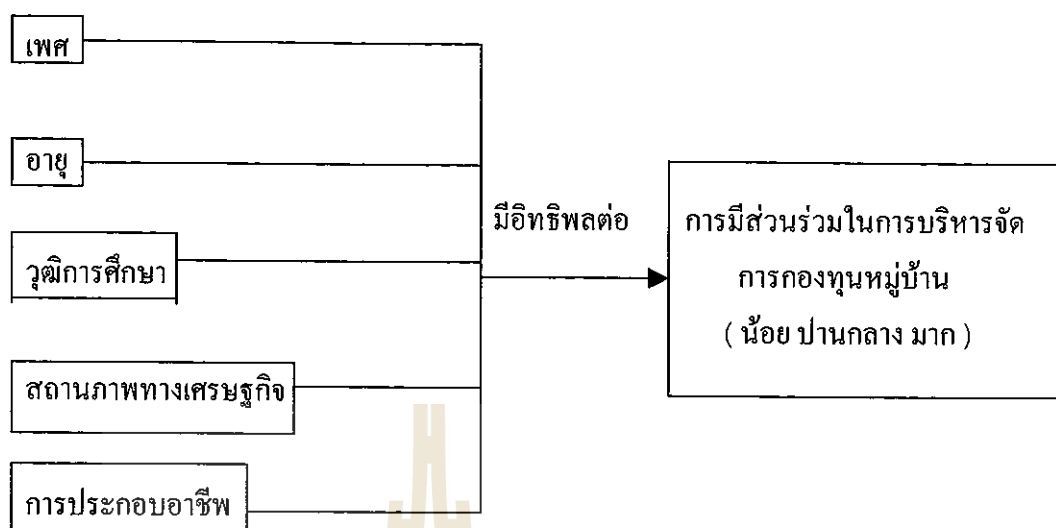
ตัวอย่าง ในการศึกษาเรื่อง " การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่ง "

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา สถานภาพทางเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพ

ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่ง แบ่งเป็น

ระดับต่าง ๆ คือ น้อย ปานกลาง มาก

ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ได้ดังแผนภาพ 3.2

แผนภูมิ 3.2 แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

3.4.2 ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวม

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบ ประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

3.4.2.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

3.4.2.2 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย

ดังนั้น ในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงเป็นไปตามกรอบความคิดทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งได้รายงานตัวชี้วัดดังนี้

3.4.2.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วย ตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1) ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) สำหรับตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ A นี้ก็คือตัวชี้วัดที่กล่าวมาแล้ว ในตอนที่ 3.3

2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

ก. นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

ข. เงิน 1 ล้านบาท

ค. คณะกรรมการหมู่บ้าน

ง. เงินที่ผู้กู้ชำระคืน

จ. ผู้สมัครขอกู้

3) ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- ก. การคัดเลือกผู้กู้
- ข. การแนะนำวิธีการทำธุรกิจ
- ค. การรับชำระหนี้
- ง. การทำบัญชี
- จ. การช่วยหาตลาด

4) ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

ก. ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร

- จำนวนผู้กู้
- ยอดเงินให้กู้

ข. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

- จำนวนผู้ที่ได้
- จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
- กิจกรรมใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น
- การขยายกิจการ

ค. ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

- กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
- ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
- ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด
- ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

3.4.2.2 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน

4 หมวด คือ

1) ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ก. ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกัน ตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบ A (ตามที่ได้กล่าวไว้ในตอนที่ 3.3.1)

ข. ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเน้นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A (ตามที่กล่าวไว้ในตอนที่ 3.3.2)

ค. ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
- ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ
- หนี้สินธนาคารของผู้กู้
- หนี้สินนอกระบบของผู้กู้
- อาชีพหลักของผู้กู้
- รายได้ของครอบครัว
- ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ

2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

ก. เงินที่กู้มาได้

ข. เงินอื่น ๆ

ค. สถานที่ และวัตถุดิบ

ง. เทคนิควิธีทำงาน

จ. กำลังในการทำงาน

3) ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

ก. การทำกิจการถูกต้อง

ข. การหาตลาดที่ดี

ค. การหาวัตถุดิบที่ดี

ง. การทำบัญชี

จ. การวิเคราะห์ประเมิน

4) ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

ก. ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่

- รายได้เป็นเงิน
- ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งที่ของ

ข. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

- ผู้กู้ได้ขยายกิจการ

- ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
- ค. ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่
- ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง
  - ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
  - การกลับมาคืนถิ่นของประชาชน

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงินผู้กู้แต่ละราย ต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้น เงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง นั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็น ปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ ที่ให้กับ ผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

3.5 การแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปร

ต่อไปนี้เป็นรายการตัวแปรที่จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 4 ประการ

ดังรายละเอียดในตาราง 3.3

ตาราง 3.3 แสดงการแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าตัวแปร

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1.การมีกองทุนหมู่บ้านและแนวโน้มความเข้มแข็งและยั่งยืนของกองทุนหมู่บ้าน	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนสมาชิก - จำนวนเงินออมทรัพย์และเงินทุนที่มี - จำนวนเงินที่เหลืออยู่ของกองทุนหมู่บ้าน - การส่งเงินสัจจะของสมาชิก - ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน - ความต้องการอยากให้กองทุนหมู่บ้านคงอยู่ - การรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกองทุน - มีความเคารพระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

	<ul style="list-style-type: none"> - การส่งเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยของผู้กู้ - การชี้แนะให้ประชาชนเข้าใจว่ากองทุนเป็นของสมาชิกทุกคน - มีการสร้างงาน สร้างรายได้ พัฒนาอาชีพและมีสวัสดิภาพของสมาชิก - มีการรวมกลุ่มกันเพื่อทำธุรกิจใหม่ ๆ - ความเข้มแข็งในการดำเนินกิจการของผู้กู้ - ความสำเร็จในการทำกิจการของผู้กู้ - มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านครบตามกำหนด - มีคณะกรรมการกองทุนที่มีความรู้ ความสามารถ ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ - การมีระเบียบกองทุนที่ชัดเจน - มีการรับฝากเงิน - มีการรับสมัครสมาชิกเพิ่ม - มีระเบียบการคิดดอกเบี้ยการกู้-การฝากและเบี้ยปรับ - มีผู้มาให้ความรู้เรื่องการพึ่งพาตนเองและเศรษฐกิจพอเพียง
<p>2. ปัจจัยด้านบวกที่ส่งเสริมการบรรลุเป้าหมาย</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนมากน้อยเพียงใด - จำนวนผู้เห็นด้วยกับการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน - จำนวนผู้กู้ที่พอใจกับการพิจารณาเงินกู้ - ความพอใจของสมาชิกต่อคณะกรรมการกองทุน - เจ้าหน้าที่ของรัฐให้ความสนใจมากน้อยเพียงใด - คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทำหน้าที่ด้วยความสุจริต - มีผู้มาให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจใหม่ ๆ
<p>3. ปัจจัยด้านลบที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การมีคณะกรรมการกองทุนที่ขาดความรู้ ความสามารถ และปฏิบัติงานโดยทุจริต - จำนวนผู้ไม่เห็นด้วยกับการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน - จำนวนผู้ไม่พอใจกับการพิจารณาเงินกู้ - ความไม่พอใจของสมาชิกต่อคณะกรรมการกองทุน - ความไม่เข้มแข็งในการดำเนินกิจการของผู้กู้ - ความล้มเหลวของการดำเนินกิจการของผู้กู้
<p>4. การมีเครือข่ายองค์กรภายในชุมชนและเชื่อมโยง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การมีกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเดียวกัน - การมีกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพที่เกื้อหนุนกัน

<p>กับภายนอกชุมชน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - มีหน่วยงานที่ให้ความรู้ในการประกอบอาชีพในหมู่บ้าน - มีโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์และเชื่อมโยงกับตำบลอื่น ๆ - มีกลุ่มดำเนินการศึกษาทางการตลาดและการบริหารจัดการ - การมีกลุ่มอาชีพและการแบ่งโซนทางการเกษตรในตำบล - มีกลุ่มสหกรณ์ร้านค้าภายในหมู่บ้าน - มีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ
<p>5.ชุมชนมีความเข้มแข็งตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด (ตามแบบ พร.2)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ความคิดเห็นซึ่งสรุปค่าตัวแปรออกมาในเชิงปริมาณ คือ ออกมาเป็นค่าร้อยละ
<p>6.ความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน</p> <p>6.1 ความสามัคคี</p> <p>6.2ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีน้ำใจช่วยเหลือกัน</p> <p>6.3ความซื่อสัตย์สุจริต</p> <p>6.4ความเสียสละร่วมมือทำงานกับชุมชน</p> <p>6.5การมีความรู้ความสามารถ</p> <p>6.6ความยุติธรรม</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การร่วมประชุม - การรวมกลุ่มอาชีพเดียวกัน - การแสดงความคิดเห็นโดยใช้เหตุผลเป็นหลัก - การบอกข่าวสารความรู้ที่ได้รับมาต่อ ๆ กัน - การช่วยกันแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน - การช่วยเหลือกันเมื่อมีภัย/อันตราย - การทำงานอย่างโปร่งใสตรวจสอบได้ของคณะกรรมการกองทุน - การดำเนินกิจการตามโครงการที่ขอกู้ของสมาชิกและการส่งเงินคืน - การช่วยกันทำหน้าที่ต่าง ๆ โดยไม่เกี่ยงกัน - ความสนใจที่จะเข้าร่วมประชุม - การมีความรู้เรื่องบัญชี ประชาสัมพันธ์ การประกอบอาชีพ - ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ - รู้เรื่องการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ - การพิจารณาเงินกู้ตามเหตุผลและความเหมาะสม - การทำงานตามระเบียบกองทุนหมู่บ้าน - การไม่มีพรรคพวกในการทำงานกลุ่ม ทุกคนเป็นกลุ่มเดียวกัน

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ จัดทำให้เป็นระเบียบ เพื่อสะดวกรวดเร็ว และง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความ และสรุปความ โดยต้องจำแนกประเภทของข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์โดยการเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมกับข้อมูล แล้วจึงนำข้อมูลนั้นมาผ่านการคำนวณด้วยมือ เครื่องคำนวณ หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนด แล้วสรุปผลโดยการประมวลความคิดเห็นเป็นข้อความที่จะนำไปใช้อธิบายในประเด็นต่าง ๆ ข้อมูลในหมู่บ้านที่พบ เช่น ทศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทศนคติที่มีต่อการติดตามประเมิน โครงการ

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลขแล้วสรุปผล โดยใช้ค่าสถิติ เพื่อที่จะนำค่าสถิติไปใช้ในการตอบคำถามในประเด็นที่ต้องการ โดยข้อมูลที่จัดอยู่ในประเภทนี้ได้แก่ รายได้ของประชากร หนี้สินของประชากร ซึ่งค่าสถิติที่ใช้สรุปนี้จะเป็นค่าร้อยละ ฐานนิยม

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

การติดตามประเมินโครงการหมู่บ้านหนองผักนึ่ง ประกอบไปด้วย ข้อมูลด้านต่าง ๆ ที่ได้ออกไปสำรวจเก็บข้อมูลด้วยวิธีต่าง ๆ แล้วนำข้อมูลมาศึกษาวิจัยประเมินโครงการหมู่บ้านหนองผักนึ่ง โดยใช้หลักกรอบความคิดทฤษฎีของ ซิปป์ โมเดล (CIPP MODEL) มาเป็นตัวแปร ในการประเมินโครงการหมู่บ้านหนองผักนึ่ง ดังรายละเอียดจะกล่าวต่อไปนี้

4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

4.1.1 บริบทระดับประเทศ

4.1.1.1 ความยากจนของประเทศ¹

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลางระดับต่ำ ซึ่งประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมร้อยละ 80 ของประชากรทั้งหมด ความเจริญทางเทคโนโลยีได้พัฒนาอาชีพประเภทอุตสาหกรรมมากขึ้น การค้ากับต่างประเทศก็เจริญตามมาเป็นลำดับ และประเทศไทยเป็นประเทศเสรีด้านการค้ากับต่างประเทศ ทำให้ประเทศที่เจริญแล้วเข้ามาลงทุนในประเทศมากขึ้น ทำให้เศรษฐกิจของประเทศเฟื่องฟูอยู่ระยะหนึ่ง ประเทศไทยเป็นประเทศที่ใช้ระบบเศรษฐกิจแบบผสม และได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจแผนพัฒนาที่ 9 ในปัจจุบัน

การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 1-8 ทำให้ประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้ามาเป็นลำดับถึงปี 2538 ประเทศไทยเริ่มเข้าสู่ภาวะวิกฤต ได้รับผลกระทบภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ขาดดุลการค้าอย่างรุนแรง เศรษฐกิจชะลอตัวการบริหารประเทศของรัฐบาลผิดพลาด เงินสำรองจ่ายในคลังหมดหนี้สินประเทศเพิ่มมากขึ้น ทำให้รัฐบาลไม่สามารถควบคุมได้ จึงประกาศให้ค่าเงินบาทลอยตัว อัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินบาทอ่อนตัวลงมากเกินที่จะควบคุมได้ เศรษฐกิจเริ่มล่มสลายเป็นยุคแห่งเศรษฐกิจฟองสบู่แตก และการเปิดเสรีด้านการเงินทั้งที่ไทยยังไม่มีความพร้อม ก็เท่ากับเป็นการเปิดให้มีการนำเงินทุนต่างประเทศเข้ามาอย่างผิดวัตถุประสงค์ และกลายเป็นสาเหตุหลัก ที่ทำให้ความเสี่ย

¹ ดร.เกริกชัย เจริญรัชติภาคย์ ดอกเบ็ญ, มีนาคม 2542 (หน้า 83)

หายทางเศรษฐกิจ และเกิดภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่ ซึ่งสร้างความเสียหายให้กับประเทศไทย และประชาชนคนไทยอย่างมาก สิ่งที่เกิดขึ้นตามมา คือ การทำให้ประเทศไทยต้องตกอยู่ในสภาพที่ต้อง ขอเข้าโปรแกรม ไอ เอ็ม เอฟ (IMF) และช่วงปลายปี พ.ศ. 2540 และครึ่งปีแรกของปี พ.ศ. 2541 ประเทศไทยมีความเสียหายทางเศรษฐกิจจนธุรกิจไทยต้องล้มระเนระนาด และทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศไทยต่ำกว่าที่ควรจะเป็น 15 % หรือคิดถึงความเสียหาย 7 แสนล้านบาท และมีคนว่างงานกว่า 2 ล้านคน ทำให้คนไทยเดือดร้อน และเปิดโอกาสให้ต่างชาติเข้ามาซื้อเศรษฐกิจไทยในราคาถูก ทำให้ประเทศไทยมีรายได้น้อย และก่อให้เกิดปัญหาความยากจนของประเทศเพิ่มขึ้น

สาเหตุที่ทำให้เศรษฐกิจไทยถดถอยทำให้ประเทศยากจน

1) ระบบเศรษฐกิจโลกเปลี่ยนแปลง สลับซับซ้อน และเชื่อมโยงกันมากขึ้น ซึ่งเป็นทั้งโอกาสและภัยคุกคาม ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยกระแสโลกาภิวัตน์ และการปรับระบบเศรษฐกิจใหม่ของโลกนำไปสู่การกำหนดข้อตกลง กติกาการค้า และการลงทุนระหว่างประเทศใหม่ จึงจะเป็นข้อจำกัดที่มีผลกระทบต่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมประเทศ จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมพร้อมที่ดีและ สร้างภูมิคุ้มกันให้ระบบเศรษฐกิจไทย ในการรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เพื่อรักษาสมรรถนะทางเศรษฐกิจของประเทศให้เติบโตต่อไปได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

2) การเปิดเสรีและการกีดกันทางการค้า ซึ่งดำเนินคู่ขนานกันในระบบเศรษฐกิจโลก ในปัจจุบันได้ส่งผลให้เกิดความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในการแข่งขันของประเทศ โดยการกำหนดเงื่อนไข กติกาการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศใหม่ ตลอดจนการกีดกันทางการค้าด้วยมาตรการ ที่มีใช้ภายใน เช่น สิทธิบัตร สิทธิมนุษยชน เป็นต้น ฯลฯ เงื่อนไขดังกล่าว ได้สร้างความกดดันให้ประเทศต่างๆ ต้องปกป้องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการค้าของตนเป็นที่ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญต่อมาตรการด้านการค้า การลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การค้าที่ไม่ใช่ภายใน

3) ระบบการบริหารทางเศรษฐกิจ การเมือง และระบบราชการ ที่มีลักษณะรวมศูนย์ อำนาจการบริหารและตัดสินใจอยู่ในส่วนกลาง โดยที่ระบบราชการอ่อนแอ และด้อยประสิทธิภาพไม่สามารถปรับตัวให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ ซึ่งเป็นอุปสรรคในการพัฒนาภาคธุรกิจและเศรษฐกิจของประเทศ

4) การทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกิดขึ้นทั้งในภาคราชการ การเมือง และภาคเอกชน เป็นปัญหาเรื้อรังมานาน ประกอบกับสังคมไทยยังยึดระบบอุปถัมภ์ และค่านิยมยกย่องผู้มีอำนาจและเงินตราอยู่ ทำให้ยังมีปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบรุนแรง ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ และการยอมรับจากประชาชนต่อระบบบริหารงานทั้งของภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนส่งผลให้ต้นทุนการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น

5) สังคมไทยตกอยู่ในกระแสวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ค่านิยมถึงประโยชน์ส่วนตัว มากกว่าส่วนรวม ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดวิกฤติเศรษฐกิจรุนแรง ประกอบกับคนไทยจำนวนมากยังขาดความสามารถในการกลั่นกรอง และเลือกใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมต่างชาติที่หลากหลาย การครอบงำทางวัฒนธรรม และทางพฤติกรรมบริโภคนิยมในกลุ่มคนรุ่นใหม่ ทำให้เกิดปัญหาศีลธรรมเสื่อมและปัญหาสังคมตามมา

6) การแพร่ระบาดของยาเสพติดที่ลุกลามอย่างรวดเร็ว เข้าสู่ชุมชนจำนวนมากของประเทศ เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างยิ่ง เพราะมีผลกระทบต่อสมรรถนะทางเศรษฐกิจ และคุณภาพของประชากรกลุ่มต่าง ๆ และที่สำคัญคือ เพิ่มภาระต่องบประมาณรายจ่ายในการป้องกัน แก้ไขและฟื้นฟู อีกทั้งยังส่งผลให้เกิดปัญหาทางสังคมอื่น ๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม

7) สมรรถนะทางเศรษฐกิจและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ในช่วงที่ผ่านมาลดลงอย่างต่อเนื่อง ประสิทธิภาพการผลิตปรับตัวได้ช้า เนื่องจากความล่าช้าในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีการพึ่งพาต่างประเทศสูงทั้งในเรื่องวัตถุดิบ เงินทุน เทคโนโลยี และตลาด จึงมีผลต่อขีดความสามารถทางการแข่งขันในระยะยาวของประเทศ¹

8) การขาดดุลการค้าของประเทศ ทำให้ประเทศชำระเงินให้กับต่างประเทศมากขึ้นก่อให้เกิดปัญหาขาดทุนหมุนเวียนภายในประเทศ ทำให้ประเทศต้องไปกู้ยืมจากต่างประเทศมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาขาดทุนหมุนเวียนภายในประเทศ ทำให้ประเทศต้องไปกู้ยืมเงินจากต่างประเทศมาเพื่อเป็นทุนสำรองที่จะนำมาพัฒนาประเทศ การเป็นหนี้สินจึงเพิ่มมากขึ้นประเทศ จึงขาดสภาพคล่องในการชำระหนี้ให้กับ ต่างประเทศมากขึ้น

9) การแข่งขันในตลาดต่างประเทศ การส่งออกสินค้าไปต่างประเทศ ทำให้ประเทศไทยประสบปัญหาในการแข่งขันตลาดการค้าต่างประเทศมากขึ้น ทั้งในด้านราคาคุณภาพสินค้า และการกำหนดโควตาการนำเข้า หรือ การตั้งกำแพงภาษีของต่างประเทศ ทำให้มีผลกระทบต่อ การส่งออกของ ไทย ทำให้ประเทศไทยขาดรายได้ไปส่วนหนึ่ง

10) การประสบภัยธรรมชาติ เป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศอีกระดับหนึ่ง ทำให้เศรษฐกิจของประเทศเสียหาย ประเทศต้องเพิ่มภาระต่องบประมาณ ในการฟื้นฟู และแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ

11) ความไม่มั่นคงของประเทศ กรณีด้านความปลอดภัยของประเทศตามชายแดนของ

¹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี

ประเทศ ทำให้การค้าตามชายแดนของประเทศชะงักก่อให้เกิดความเสียหายด้านการค้าและเศรษฐกิจไทยในระดับหนึ่ง

ผลการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาพอสรุปได้ดังนี้

1) การพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1-7 เป็นการเน้นการสร้างความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยการลงทุนการกระจายการพัฒนาทางด้านโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะถนนไฟฟ้า และประปาแต่เกิดปัญหาช่องว่างการกระจายรายได้และคุณภาพชีวิตของคนในชนบท แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาสังคม การลดอัตราการเพิ่มประชากร และการกระจายรายได้ควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ต่อมาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 ความผันผวนทางการเมืองและวิกฤตการณ์น้ำมัน ก่อให้เกิดปัญหาการขาดดุลการค้า และขาดดุลบัญชีเดินสะพัดอย่างรุนแรง แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5-6 จึงมุ่งเน้นการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาความยากจนมากขึ้น การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจโลก ส่งผลให้ภาวะเศรษฐกิจส่วนรวมขยายตัวอย่างรุนแรงเกินกว่าพื้นฐานทางเศรษฐกิจจะรองรับได้ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 จึงได้เริ่มปรับแนวคิด ไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน การรักษาระดับการเจริญเติบโต ในระดับที่เหมาะสมควบคู่ไปกับการรักษาเสถียรภาพ การกระจายรายได้ที่เป็นธรรม ตลอดจนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม

ผลการพัฒนาประเทศในช่วง 7 แผนที่ผ่านมา พอสรุปได้ว่าประเทศไทยประสบผลสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว เฉลี่ยประมาณร้อยละ 7 ต่อปี ส่งผลให้รายได้เฉลี่ยต่อคนประจำปีเพิ่มขึ้นมาก 2,100 บาท ในปี 2504 เป็น 77,000 บาท ในปี 2539 ทำให้ประเทศไทยพ้นจากการถูกจัดเป็นประเทศยากจนเข้าสู่ประเทศกำลังพัฒนา โดยช่วงเวลาเดียวกันสัดส่วนของคนยากจน ได้ลดลงอย่างมากจากร้อยละ 57 เหลือร้อยละ 11.4 ของประชากรทั้งประเทศ และการมีงานทำอยู่ในระดับเต็มທີ່ทั้งคนไทยส่วนใหญ่ได้รับบริการ โครงการพื้นฐานและบริการสังคมมากขึ้น

2) การพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2542 – 2544) แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 เป็นแผนปฏิรูปความคิดและคุณค่าใหม่ของสังคมไทย ที่เน้นให้ "คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา" และใช้เศรษฐกิจเป็นเพียงเครื่องมือ ช่วยพัฒนาให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดี พร้อมทั้งปรับเปลี่ยน วิธีการพัฒนาเป็นการพัฒนาแบบองค์รวม มีกระบวนการที่จะเชื่อมโยงมิติต่าง ๆ ของการพัฒนา ตลอดจนเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ของการพัฒนาในปีแรก ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ประเทศต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ที่ส่งผลกระทบต่อคนและสังคมโดยรวม ทำให้ต้องมีการปรับแผน เพื่อแก้ไขวิกฤตของประเทศ โดยเน้นการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจการลดผลกระทบต่อการพัฒนาคนและสังคม การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งและ

กลับสู่ สมดุลและการปรับระบบบริหารจัดการเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมของประเทศวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างรุนแรง ความพยายามในการแก้ไขปัญหาทั้งในระยะสั้นและระยะปานกลางอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัวอย่างช้า ๆ มีเสถียรภาพในระดับหนึ่ง เศรษฐกิจขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.4 ในปี 2543 จากที่เคยหดตัวต่ำสุดถึงร้อยละ 10.2 ในปี 2541 แต่ยังมีปัญหาในภาคการเงินและอสังหาริมทรัพย์ ปัญหาหนี้สาธารณะ และปัญหาการขาดดุลงบประมาณอันเป็นข้อจำกัดของการจัดสรรทรัพยากรในระยะต่อไปนอกจากนี้เศรษฐกิจไทยยังมีการพึ่งพิงทุนทางเทคโนโลยีและตลาดต่างประเทศสูง ฐานการผลิตหลักของประเทศยังอ่อนแอ ไม่มีภูมิคุ้มกันที่เพียงพอและสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาทางวิศวกรรม ทั้งไม่สามารถรับถ่ายทอด และแปรทุนเทคโนโลยีมาใช้ในการต่อยอดการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) การพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 เป็นแผนที่ได้อัญเชิญแนวปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยยึดหลักทางสายกลางเพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤต สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและนำไปสู่การพัฒนาสมดุลมีคุณภาพและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และสถานการณ์เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ชี้นำทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะปานกลาง ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ระยะยาว และมีการดำเนินการต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ในด้านแนวคิดที่ยึด " คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา " ในทุกมิติอย่างเป็นองค์รวม และให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างระบบบริหารจัดการภายในที่ดี ให้เกิดขึ้นในทุกระดับ อันจะทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืน ที่มี " คน " เป็นศูนย์กลาง ได้อย่างแท้จริง

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ ดังนี้
วัตถุประสงค์

1) เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพและมีภูมิคุ้มกัน สร้างความเข้มแข็งของภาคการเงิน ความมั่นคงและเสถียรภาพของฐานะการคลัง ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ เพื่อให้เศรษฐกิจระดับรากฐานมีความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น ตลอดจนเพิ่มสมรรถนะของระบบเศรษฐกิจโดยรวมให้สามารถแข่งขันได้และก้าวหน้าทันเศรษฐกิจยุคใหม่

2) เพื่อวางแผนรากฐานการพัฒนาประเทศให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้อย่างรู้เท่าทันโลก โครงการพัฒนาคุณภาพคน ปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูประบบสุขภาพ สร้างระบบคุ้มครองความมั่นคงทางสังคม รวมทั้งการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเครือข่ายชุมชน

3) เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ดี ในสังคมไทยทุกระดับเป็นพื้นฐาน ให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ เน้นการปฏิรูประบบบริหารจัดการภาครัฐการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐกิจเอกชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา

4) เพื่อแก้ปัญหาความยากจนและเพิ่มศักยภาพ และโอกาสของคนไทยในการพึ่งตนเอง ให้ได้รับโอกาสในการศึกษาและบริการสังคม อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง สร้างอาชีพเพิ่มรายได้ ยกระดับ คุณภาพชีวิตของประชาชน ให้ชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา

เป้าหมาย

1) เป้าหมายคุณภาพทางเศรษฐกิจ สร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจมหภาค ให้เศรษฐกิจโดยรวมขยายตัวอย่างมีคุณภาพและเสถียรภาพ โดยมีเป้าหมายให้เศรษฐกิจขยายตัว โดยเฉลี่ย ร้อยละ 4.5 ต่อปี สามารถเพิ่มการจ้างงานใหม่ในประเทศได้ไม่ต่ำกว่า 230,000 คนต่อปี อัตรารายได้เฉลี่ยไม่เกินร้อยละ 3 ต่อปี รักษาการเกินดุลบัญชีเดินสะพัดให้คงอยู่เฉลี่ยประมาณร้อยละ 1-2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศและรักษาทุนสำรองเงินตราต่างประเทศให้มีเสถียรภาพเพื่อสร้างความเชื่อมั่นของนักลงทุน รวมทั้งปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ที่เพิ่มสมรรถภาพการผลิตให้แข่งขันได้ โดยให้การส่งออกขยายตัว ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 6 ต่อปี ให้ผลิตภาพการผลิตรวมในภาคเกษตรเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 0.5 ต่อปี ผลิตภาพการผลิตรวมในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.5 ต่อปี และผลิตภาคแรงงานเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3 ต่อปี เพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว โดยมีรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างประเทศเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 7-8 ต่อปี และให้ไทยท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 ต่อปี

2) เป้าหมายการยกระดับคุณภาพชีวิต ให้ประเทศไทยมีโครงสร้างประชากรที่สมดุล และขนาดครอบครัวที่เหมาะสม โดยรักษาแนวโน้มภาวะเจริญพันธุ์ของประชากร ให้อยู่ในระดับทดแทนอย่างต่อเนื่อง คนไทยมีสุขภาพที่ดี มีคุณภาพ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีคุณธรรม มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม ให้ประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไป มีการศึกษาโดยเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 9 ปี ในปี 2549 ยกระดับการศึกษาและ แรงงานไทยให้ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ในปี 2549 ขยายการประกันสุขภาพให้ครอบคลุมประชาชนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม และให้มีระบบการคุ้มครองทางสังคมที่สร้างหลักประกันแก่คนไทยทุกช่วงวัย

3) เป้าหมายการบริหารจัดการที่ดี สร้างระบบราชการที่มีประสิทธิภาพ มีขนาดและโครงสร้างที่เหมาะสม ท้องถิ่นมีขีดความสามารถจัดเก็บรายได้สูงขึ้น และมีระบบสนับสนุนการกระจายอำนาจให้โปร่งใส มีระบบตรวจสอบ ด้วยการมีส่วนร่วมที่เข้มแข็ง เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพทุติมิชอบ เกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง

4) เป้าหมายการลดความยากจน ให้มีการดำเนินมาตรการทางเศรษฐกิจ ที่เอื้ออาทรต่อ คนจน พร้อมทั้งเพิ่ม โอกาสการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างศักยภาพให้คนจนเข้มแข็งมีภูมิคุ้มกันสามารถ พึ่งตนเองได้ เพื่อลดสัดส่วนคนยากจนของประเทศ ให้อยู่ระดับไม่เกินร้อยละ 12 ของประชากร ในปี 2549

การพัฒนาประเทศไทยจะยึดหลัก "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" ให้การพัฒนาอยู่บน พื้นฐานของความสมดุลพอดีและความพอประมาณอย่างมีเหตุผล นำไปสู่สังคมที่มีคุณภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง สามารถพึ่งตนเอง มีภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันโลก คนไทยส่วนมากมีการศึกษาและรู้จักเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต เป็นคนดีมีคุณธรรม และซื่อสัตย์สุจริต อยู่ในสังคมแห่ง ภูมิปัญญาและเรียนรู้ สามารถรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่ไปกับการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงาม ดำรงไว้ซึ่ง คุณธรรมและคุณค่าของสังคมไทยที่มีความสมานฉันท์ และเอื้ออาทรต่อกัน อันจะเป็นรากฐานของการ พัฒนาประเทศอย่างสมดุลมีคุณภาพและยั่งยืน

4.1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ในอดีตที่ผ่านมามักจะได้ยิน คำว่า " อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม " หรือ SMIs (Small and Medium Industrial) มากกว่า คำว่า SMEs อย่างไรก็ตาม คำว่า SMES นั้น ครอบคลุม กิจการขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งกิจการการผลิต กิจการบริการและกิจการการค้า (การค้าส่งและค้าปลีก) ดังนั้น กิจการอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม หรือ SMEs จึงเป็นส่วนหนึ่งของ SMIs เป็นที่ยอมรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ กล่าวคือทำให้เกิดการสร้างงาน การลงทุน การหมุนเวียนเงินตรา รวมทั้งการกระจายการพัฒนาต่างๆ เป็นต้นว่า ด้านอุตสาหกรรม เกษตรกรรม เศรษฐกิจ การเมืองและสังคม และมีการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิด ประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ ธุรกิจขนาดย่อมยังเป็นกำลังสำคัญในการส่งเสริมธุรกิจขนาดใหญ่ และถือเป็นยุคเริ่มต้นในการก้าวไปสู่ธุรกิจขนาดใหญ่ขึ้นในชนบท การดำเนินของธุรกิจขนาดกลางและขนาด ย่อม มีความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ รัฐบาลจึงควรให้ความสนใจต่อการดำเนินการเป็นอย่างดี และได้จัดตั้งนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อมดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) นโยบายการสร้างรายได้ ได้พูดถึงการแก้ปัญหาหนี้สินของประเทศด้านการสร้างรายได้ โดย เน้นการสร้างรายได้ทุกระดับ โดยส่งเสริมแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ตามศักยภาพของชุมชนในระดับ รากฐานของประเทศ ตั้งแต่การผลิตเพื่อบริโภค การนำผลผลิตที่เหลือออกจำหน่ายเพื่อสร้าง รายได้ ใน ครอบครัว ส่งเสริมการรวมตัวเพื่อดำเนินเศรษฐกิจระดับชุมชน เร่งพัฒนาผู้ประกอบการ ขนาดใหญ่สู่ ตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อสร้างเสริมรายได้ให้กับประชาชนอย่างเป็นระบบ

รัฐบาลจะสนับสนุนให้เกิดการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิต ทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรม และการบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดยุคใหม่ โดยคำนึงถึง ทรัพยากรธรรมชาติและศักยภาพของทักษะที่โดดเด่น เพื่อสร้างฐานการกระจายโอกาส กระจายความเสี่ยง และฐานการผลิตของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีแนวนโยบายครอบคลุม 3 ด้านคือ ด้านการเกษตร ด้านอุตสาหกรรม และด้านการบริการ

1.1) ด้านการเกษตร ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ พื้นฟูและเสริมสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร โดยปรับโครงสร้างด้านสินเชื่อ การส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน และส่งเสริมให้เกษตรกรมีที่ดินทำกิน โดยการพัฒนาการตรวจสอบคุณภาพ มาตรฐาน และส่งเสริมการประมงชายฝั่ง

1.2) ด้านอุตสาหกรรม รัฐบาลได้มีแนวนโยบายหลาย ๆ ด้าน ดังนี้

- 1) ปรับโครงสร้างการผลิตในการผลิตภาคอุตสาหกรรม โดยคำนึงถึงการตลาด ทรัพยากรธรรมชาติ ทักษะฝีมือภูมิปัญญาไทย ศักยภาพทางการผลิต
- 2) เสริมสร้างให้มี การพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐาน
- 3) พัฒนาบุคลากรและแรงงานภาคอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับทิศทางของการพัฒนา
- 4) การส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ให้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของประเทศ โดยให้การสนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือในการวิจัย และพัฒนาผลิตภัณฑ์ และเทคโนโลยีระหว่างภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา รวมทั้งผลักดันให้เกิดเครือข่ายสารสนเทศเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตและการตลาด
- 5) ส่งเสริมบทบาทของสถาบันการเงิน รวมทั้งสนับสนุนการจัดตั้ง และการดำเนินงานของกองทุนร่วมทุน ตลอดจนระบบการค้าประกันสินเชื่อ เพื่อพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม
- 6) สนับสนุนให้เกิดผู้ประกอบการใหม่ในธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม สำหรับเศรษฐกิจใหม่ที่ใช้ความรู้เป็นฐาน

1.3) ด้านบริการและการท่องเที่ยว รัฐบาลมีแนวนโยบายในการส่งเสริมคุณภาพ และมาตรฐานในการให้บริการ และยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคบริการ และการท่องเที่ยว โดย

- 1) พัฒนาภาคบริหารจากการปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน จัดหน่วยงาน และองค์กร เพื่อให้มีการใช้ศักยภาพบริการอย่างเต็มที่ รวมทั้งเร่งรัดพัฒนาผู้

ประกอบการด้านบริการให้มีความรู้และทักษะทั้งด้านภาษา มาตรฐานการบริการและการจัดการ

- 2) ส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้วยการเร่งฟื้นฟูระดับความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้ไทยเป็นประตูหลักของการท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้ ทั้งทางด้านการตลาด การขนส่ง การลงทุน การบริหารจัดการ รวมทั้งอุปสรรคในการท่องเที่ยว นอกจากนี้ ได้มีแนวทางบริหารท่องเที่ยว โดยใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุก โดยการสร้างกิจกรรมท่องเที่ยว ทำให้ระดับภายในประเทศ และระหว่างประเทศเชื่อมโยงกับวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อมและธุรกิจชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยว และยกระดับประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการประชุมสัมมนา

2) นโยบายด้านพาณิชย์และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ได้มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาเครือข่ายการตลาดเข้าสู่ระดับโลก ด้วยการผลักดันให้มีการแข่งขันเสรีเวทีการค้าระหว่างประเทศส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางการค้า รวมทั้งส่งเสริมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น แต่ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยตรงคือ การส่งเสริมให้ธุรกิจการค้าปลีกขนาดกลางและขนาดย่อม สามารถดำรง อยู่และปรับตัวรองรับการแข่งขัน การเปิดเสรีด้านการค้าและบริการได้ รัฐบาลมีนโยบายชัดเจนที่จะส่งเสริมผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) รายใหม่ เพื่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้จนเป็นฐานภาษีให้กับประเทศในระยะยาว โดยได้ดำเนินการดังนี้

2.1) คณะรัฐมนตรีเห็นชอบ การจัดตั้งธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs Development Banle) จึงอนุมัติหลักการให้ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อแปรสภาพบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อมเป็นธนาคาร เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนให้กับ SMEs ทั้งในรูปเงินกู้ และการประกันสินเชื่อ นอกเหนือจากการจัดตั้งกองทุนเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนให้กับ SMEs

2.2) มอบหมายให้ธนาคารพาณิชย์ของรัฐเร่งรัดปล่อยสินเชื่อให้กับ SMEs

2.3) ลดภาษีเงินได้นิติบุคคลให้กับ SMEs เฉพาะกรณีที่ผู้ประกอบการมีทุนจดทะเบียนชำระแล้วไม่เกิน 6 ล้านบาท จากอัตราก่อนปัจจุบัน 30 % ดังนี้

SMEs ที่มีกำไรไม่เกิน 1 ล้านบาท	เสียภาษี 20 %
SMEs ที่มีกำไรไม่เกิน 1-3 ล้านบาท	เสียภาษี 25 %
SMEs ที่มีกำไรไม่เกิน 3 ล้านบาทขึ้นไป	เสียภาษี 30 %

2.4) ใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับธุรกิจเงินร่วมลงทุน (Venture Capital) เพื่อจูงใจให้นำเงินไปลงทุนในกิจการ SMES ที่มีศักยภาพในการเติบโตดังนี้

- ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล ให้สำหรับรายได้ที่เป็นเงินปันผล หรือผลประโยชน์ ที่ได้จากการโอนหุ้นที่ธุรกิจร่วมลงทุนได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ สำหรับเงินปันผลและผลประโยชน์ จากการโอนหุ้นที่ผู้ลงทุนได้รับจากการลงทุนในธุรกิจร่วมลงทุน

4.1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

1) ความหมายของดุลการค้า

ดุลการค้า (BALANCE OF TRADE) ก็คือ รายการบันทึกตัวเลขของการส่งสินค้าออกและการนำสินค้าเข้าของประเทศในช่วงระยะเวลาหนึ่งปกติกำหนด กำหนด 1 ปี โดยจำแนกออกได้ดังนี้

ก. ดุลการค้าขาดดุล (DEFICIT BALANCE OF TRADE) คือ การที่มีมูลค่าของสินค้าส่งออกน้อยกว่ามูลค่าสินค้านำเข้า

ข. ดุลการค้าสมดุล (BALANCE OF TRADE) คือ การที่มีมูลค่าของสินค้าส่งออกเท่ากับมูลค่าสินค้านำเข้า

ค. ดุลการค้าเกินดุล (SURPLUS OF TRADE) คือ การที่มีมูลค่าของสินค้าส่งออกมากกว่ามูลค่าของสินค้านำเข้า

นับตั้งแต่ไทยเปิดประตูการค้าระหว่างประเทศในปี พ.ศ. 2398 เป็นต้นมา จวบจนกระทั่งก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง ดุลการค้าระหว่างประเทศของไทยเกินดุลอยู่เกือบตลอดเวลาในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ ปัญหาดุลการค้าระหว่างประเทศจะเกิดขึ้น ก็เฉพาะแต่ในปีที่มีปัญหาภาวะ ฝนแล้ง จนก่อความเสียหายแก่การผลิตข้าวเปลือกอย่างร้ายแรงเท่านั้น ในระหว่างปี พ.ศ. 2486 - 2490 ดุลการค้าของไทยขาดดุลติดต่อกัน ทั้งนี้เป็นผลจากภาวะสงคราม แต่หลังจากนั้น ปัญหาการขาดดุลการค้าระหว่างประเทศยังไม่ปรากฏเป็นปัญหาอย่างเด่นชัดนัก จวบจนกระทั่งปี 2499 เป็นต้นมา ปัญหานี้ก็เริ่มปรากฏเป็นปัญหาเรื้อรัง ตลอดระยะเวลา 29 ปี ระหว่างปี 2499 - 2537 ดุลการค้าระหว่างประเทศของไทยขาดดุลติดต่อกันเรื่อยมา และทวีความร้ายแรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และปัญหาการขาดดุลการค้าระหว่างประเทศนี้เอง นับเป็นสาเหตุสำคัญ ที่สร้างปัญหาการขาดดุลการชำระเงินระหว่างประเทศในระยะหลัง ๆ นี้ ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ เกิดจากสาเหตุอย่างน้อย 2 ประการ คือ

1) การขึ้นราคาน้ำมันดิบของกลุ่มประเทศผู้ส่งผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมเป็นสินค้าออก นับแต่ปลายปี พ.ศ. 2516 เป็นต้นมา นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มูลค่าสินค้านำเข้าของไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

ในระหว่างปี พ.ศ. 2502 - 2515 มูลค่าสินค้าเข้าเพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ยประมาณปีละ 10 % ตั้งแต่ระหว่างปี พ.ศ. 2516 - 2533 มูลค่าสินค้าเข้าเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยมากกว่าปีละ 20 % ในบางปีสูงกว่า 50 %

2) การขาดดุลการค้าระหว่างประเทศในระยะเวลานาน จนมีลักษณะเรื้อรัง เช่นนี้เป็นผลจากนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมของรัฐบาล นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 สาเหตุเพราะว่า การส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมทดแทนสินค้าเข้า มิได้ก่อให้เกิดผลเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจมากนัก แต่การซื้อสินค้าเข้าประเภททุน สินค้าชั้นกลาง และวัตถุดิบกลับเพิ่มขึ้นอย่างมาก การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมหัตถกรรม ซึ่งก่อให้เกิดความต้องการสินค้าเหล่านี้มากยิ่งขึ้นตามลำดับทุกปี

การขาดดุลการค้าของไทยแสดงดังตาราง 4.1

ตารางที่ 4.1 การขาดดุลการค้าของไทย

ปี	ยอดขาดดุลการค้า	คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของ GDP
2531	109,544	7.2
2532	146,364	8.2
2533	254,635	12.2
2534	233,201	9.7
2535	208,601	7.3
2536	230,733	7.2
2537	231,437	6.4
2538	357,276	8.4
2539	420,725	9.0

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2531 - 2539

ในช่วง พ.ศ. 2531 - 2539 คือ ยุคทองของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม สัดส่วนของสินค้าอุตสาหกรรมสูงถึงร้อยละ 74 - 75 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด แต่ปรากฏว่า ยอดขาดดุลการค้ากลับเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะจากปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา เทียบกับช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1-2 ซึ่งประมาณร้อยละ 50 - 60 ของมูลค่าการส่งออกเป็นสินค้าเกษตรกรรม การขาดดุลการค้าประมาณ 10,000 - 12,000 ล้านบาท คิดเป็นประมาณร้อยละ 4 - 5 ของ GDP แต่ครั้งถึงยุคทอง ของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม

กลับปรากฏว่าการขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้นเป็นประมาณร้อยละ 8 - 9 ของ GDP แสดงให้เห็นความเชื่อเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาที่พึ่งพามากเกินไป ขณะที่ภาคการเกษตรพึ่งพาน้อยมาก กลับไม่ได้รับการเหลียวแลเท่าที่ควร หากมีการพัฒนาการเกษตรและยกระดับไปสู่เกษตรอุตสาหกรรม ก็คงไม่ประสบปัญหาการขาดดุลการค้ามากมายดังที่เป็นอยู่

การขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นำไปสู่ปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด (ดุลการค้า และดุลบริการ) เพราะรายได้จากภาคบริการ ในที่สุดแล้วก็ไม่เพียงพอที่จะนำมาชดเชยดุลการค้า ยิ่งการนำเข้าและการส่งออกของไทย ต้องพึ่งการขนส่งของบริษัทการเดินเรือต่างประเทศ จึงต้องเสียค่าระวางเรือและค่าประกันภัยให้ต่างประเทศมากขึ้น ยิ่งมีการส่งออก - นำเข้ามากขึ้น ค่าใช้จ่ายส่วนนี้ก็ยิ่งมากขึ้น ดังนั้น ในปี 2538 - 2539 ทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุลสูงมากถึงประมาณร้อยละ 9 ของ GDP

จากการขาดดุลเช่นนี้ นำไปสู่ปัญหาเงินทุนระหว่างประเทศหรือเงินรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ ซึ่งเป็นหลักค้ำประกันค่าเงินบาทยิ่งขาดดุลมาก ก็หมายความว่าเงินตราต่างประเทศก็ยิ่งร่อยหรอ ปี พ.ศ. 2538 - 2539 ที่เงินตราสำรองยังสูงถึงระดับ 35,000 - 39,000 ล้านดอลลาร์ ปัจจุบันที่ค่าจุนวงเงินสำรองที่สำคัญคือ เงินกู้ยืมจากต่างประเทศ ทั้งการกู้ยืมภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งปรากฏว่า เมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2539 วงเงินกู้ยืมสูงถึงประมาณ 90,000 ล้านดอลลาร์ ของเอกชน 72,000 ล้านดอลลาร์ ของรัฐบาล 18,000 ล้านดอลลาร์ เมื่อถึงกำหนดการชำระหนี้ โดยเฉพาะหนี้ระยะสั้นที่ต้องชำระภายในปี พ.ศ. 2540 - 2541 ซึ่งมีอยู่ถึงประมาณ 48,000 ล้านดอลลาร์ (ทั้งหมดเป็นหนี้ของเอกชน) มีผลให้ค่าเงินบาทตกต่ำ และต้องปล่อยให้ค่าเงินบาทลอยตัวในที่สุด เมื่อ 2 กรกฎาคม 2540 เพราะสถานการณ์บ่งชี้ว่าเงินสำรองที่มีอยู่ไม่พอชำระหนี้ ถ้านำเงินสำรองไปใช้หนี้หมด หลักประกันค่าเงินบาทก็ต้องหมดไปด้วย จึงนำไปสู่ภาวะวิกฤติทางการเงิน

2) โครงสร้างสินค้าออก

สินค้าส่งออกของประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นผลผลิตเกษตรกรรม และเป็นสินค้าขั้นปฐมภูมิ แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

- 1) สินค้าส่งออกดั้งเดิม ได้แก่ ข้าว ยางพารา ไม้สักและดีบุก ซึ่งเป็นสินค้าที่ประเทศไทยส่งออกมานาน และปัจจุบันก็ยังเป็นสินค้าที่สามารถนำเงินตราต่างประเทศเข้าได้มาก
- 2) สินค้าออกชนิดใหม่ ได้แก่ พวกพืชไร่ใหม่ ๆ เช่น ข้าวโพด ผลผลิตถั่วมันสำปะหลัง น้ำตาล กุ้งสด ทูเรียน มังคุด เป็นต้น ฯลฯ
- 3) สินค้าอุตสาหกรรม ได้แก่ สินค้าอุตสาหกรรมแปรรูปที่ใช้ผลผลิตเกษตร หรือ สินค้าขั้นปฐมภูมิอื่น ๆ เป็นวัตถุดิบ เช่น ซีเมนต์

กระสอบป่าน อัญมณี ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ และผ้าไหมของไทย
เป็นต้น ซึ่งเริ่มมีการส่งออกมากขึ้นตามลำดับ

สินค้าออกของไทย เริ่มเปลี่ยนแปลงจากการพึ่งส่งออกแบบดั้งเดิม เพียง 3-4 ชนิดมา
กระจาย ประเภทสินค้าส่งออกมากขึ้น (DIVERSIFICATION OF EXPORT) จึงทำให้ สินค้าออก
ดั้งเดิม ค่อย ๆ ลดความสำคัญลง เมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าทั้งหมด แสดงดังตาราง 4.2

ตารางที่ 4.2 สัดส่วนการส่งสินค้าอุตสาหกรรมส่งออก

กลุ่มสินค้า	2535	2536	2537	2538	2539
สินค้าเกษตร	15.9	16.0	16.8	17.1	20.3
สินค้าอุตสาหกรรม	74.1	74.9	75.3	75.2	73.6
อื่น ๆ	10.0	9.1	7.9	7.7	6.1

ที่มา : จำนวนจากตัวเลขของธนาคารแห่งประเทศไทย

การพัฒนาอุตสาหกรรมไทยควบคู่กันไปกับการขาดดุลการค้า ความเชื่อทางทฤษฎีที่ว่า
พัฒนาอุตสาหกรรมช่วงแรก ย่อมขาดดุลการค้า เพราะมีการนำเข้าสินค้าทุน แต่เมื่อสินค้าทุนเกิดดอก
ออกผลแล้วจะทำให้การส่งออกมากขึ้นดุลการค้าจะลดลงแต่ความจริงกลายเป็นว่า แม้สินค้า อุตสาหกรรม
จะส่งออกได้มากขึ้น แต่การนำเข้าเพื่อการอุตสาหกรรมกลับเพิ่มเร็วกว่า เราจึงต้องขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้น

3) โครงสร้างสินค้านำเข้า

สินค้านำเข้าของไทยในปัจจุบันมีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น
ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

- 1) สินค้าอุปโภคบริโภค (CONSUMER GOODS) ซึ่งประกอบด้วย
สินค้าสิ้นเปลืองหมดไป (NON - DURABLE) เช่น อาหาร เครื่อง
ดื่ม ยา เสื้อผ้า เป็นต้น ฯลฯ และสินค้าคงทนถาวร (DURABLE
GOODS) เช่น อุปกรณ์ไฟฟ้า, เครื่องใช้ในบ้าน, รถจักรยานยนต์
- 2) สินค้ากึ่งสำเร็จรูปและวัตถุดิบ (INTERMEDIATE AND RAW
MATERIAL) ซึ่งประกอบด้วย สินค้าสำหรับใช้เพื่อการผลิตสินค้า
บริโภค เช่น เส้นใยสิ่งทอ เคมีภัณฑ์ ยาสูบ วัสดุ จากสัตว์และพืช

และสินค้าที่ใช้สำหรับผลิตสินค้าทุน เช่น แร่ธาตุ โลหะที่ยังไม่ได้ถลุง ซึ่งมีแนวโน้ม ในการนำเข้าสูงมากขึ้น เนื่องจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมของไทย

- 3) สินค้าประเภททุน (CAPITAL GOODS) ได้แก่ วัสดุก่อสร้าง โลหะ เครื่องจักรอุตสาหกรรม เป็นต้น ฯลฯ
- 4) สินค้าอื่น ๆ ประกอบด้วย รถยนต์และอุปกรณ์ เชื้อเพลิง น้ำมัน หล่อลื่น ๆ

โครงสร้างการอุตสาหกรรมไทย เป็นโครงสร้างของการพึ่งพา เป็นอุตสาหกรรมที่พึ่งพาการนำเข้ามาก กล่าวคือ นำเข้าเครื่องจักร วัตถุดิบแปรรูป และเทคโนโลยี ตาราง 4.3 ข้างล่างนี้ ซึ่งให้เห็นว่า มูลค่าการนำเข้าเครื่องจักรและสินค้าเพื่อการอุตสาหกรรมนั้น มีสัดส่วนเป็นกว่าร้อยละ 80 ของมูลค่าการนำเข้า (ชุดวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจ : 2545 หน้า 135) แสดงดังตาราง 4.3

ตารางที่ 4.3 โครงสร้างการนำเข้าของไทย

กลุ่มสินค้า	เปอร์เซ็นต์		
	2530	2533	2539
สินค้าอุปโภคบริโภค	10.0	8.6	12.6
สินค้าแปรรูปเพื่อการผลิต	37.0	39.2	35.9
เครื่องจักร	29.7	39.2	48.8
อื่น ๆ	23.3	18.3	2.7

ที่มา : จำนวนจากตัวเลขของธนาคารแห่งประเทศไทย

4) การค้าระหว่างประเทศในปัจจุบัน

การดำเนินนโยบายการค้าระหว่างประเทศ ในปัจจุบันได้นำมาตรการต่าง ๆ มาใช้เพื่อสนับสนุนให้การค้าระหว่างประเทศมีความสะดวกคล่องตัวมากขึ้น ส่วนใหญ่จะปรากฏในรูปแบบ "การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ" (ECONOMIC INTERGRATION) ซึ่งหมายถึง การรวมกลุ่มของประเทศต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้าง หรือรักษาผลประโยชน์ร่วมกัน การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ อาจมีทั้งการรวมกลุ่มกันอย่างง่าย และการรวมกลุ่มที่ยุ่ยากซับซ้อน ขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์ระหว่างกัน โดย

ทั่วไปรวมกันในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้ "เขตการค้าเสรี" (FREE TRADE AREA) "สหภาพศุลกากร" (CUSTOM UNION) "ตลาดร่วม" (COMMON UNION) และ "สหภาพเศรษฐกิจ" (ECONOMIC UNION)

4.1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ประเทศไทยตั้งอยู่ ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในคาบสมุทรอินโดจีน มีทั้งหมด 6 ภาคด้วยกันคือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกและภาคตะวันตก แต่ละภาคจะมีสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันออกไป โดยทั่วไปเป็นประเทศที่มีอากาศร้อน ประชากรมีอาชีพทำการเกษตรกรรม แต่ในปัจจุบันภาคอุตสาหกรรมได้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วทำให้มีการใช้และบริโภคทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น ต้องการที่ดินมากขึ้น ป่าไม้ถูกทำลายก่อให้เกิดของเสียที่เป็นมลภาวะต่อสภาพแวดล้อมมากขึ้น เช่น สภาพดินเสื่อมโทรมเกิดความแห้งแล้ง ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคือ ทรัพยากรธรรมชาติเช่น ป่าไม้ แร่ธาตุ ถูกนำมาเป็นวัตถุดิบในกระบวนการผลิตเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดมลภาวะปัญหาน้ำเสีย อากาศเสีย ซึ่งจะมีมากตามตัวเมืองที่เจริญแล้ว เช่น กรุงเทพฯ และปริมณฑล ส่วนด้านการอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวทำให้ธรรมชาติที่สวยงามถูกทำลาย เช่น การทำลายแนวปะการังธรรมชาติ และขยะมูลฝอยที่เพิ่มขึ้นจำนวนมาก ทำให้สภาพแวดล้อมของเมืองอยู่ในสภาพที่น่าเป็นห่วง ปัญหาสภาพแวดล้อมของประเทศไทย ที่ทำให้สังคมไทยเสื่อมลงพอ สรุปโดยสังเขป ดังนี้

1) การเพิ่มประชากรมากขึ้น การพัฒนาเศรษฐกิจทำให้มีความต้องการการใช้น้ำเพิ่มขึ้น ในขณะที่ศักยภาพในการพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำขนาดใหญ่มีน้อย ทำให้ประสิทธิภาพการเก็บน้ำของแหล่งธรรมชาติและที่สร้างไว้ลดลง จึงมีผลทำให้เกิดภาวะขาดแคลนน้ำ ความขัดแย้งระหว่างผู้ใช้น้ำ ในภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การบริการ และอุปโภคบริโภคในครัวเรือน

2) พื้นที่ป่าไม้ลดลงอย่างรวดเร็ว ในปี 2540 ประเทศไทยมีพื้นที่ประมาณ 171 ล้านไร่ หรือประมาณร้อยละ 53 ของพื้นที่ประเทศ ถึงแม้จะมีการยกเลิกพื้นที่สำหรับป่าไม้ใน ปี พ.ศ. 2532 ของประเทศ การลดลงของป่าไม้ ทำให้สภาพแวดล้อมประเทศเปลี่ยนแปลง ทำให้มีอากาศร้อนแห้งแล้ง ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล สภาพดินเสื่อมโทรมลง ทำให้ประชากรทำการเกษตร ไม่ได้ผลหรือประกอบอาชีพไม่ได้เลย ทำให้ประชากรอพยพไปทำงานในเมืองหลวง ซึ่งจะเกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น เกิดชุมชนแออัด การถูกหลอกล่อค่าจ้างแรงงาน เป็นต้น ฯลฯ

3) การจัดการทรัพยากรดินและการใช้ดินไม่มีประสิทธิภาพ ทั้งในเขตเมือง และชนบท มีการใช้ดินอย่างไม่เหมาะสมตามสมรรถนะ มีการชะล้างพังทลาย ทำให้เกิดปัญหาหมอกพิษ ทางดิน จาก

การตกค้างของสารพิษที่ใช้ในการเกษตรอุตสาหกรรมและชุมชน การแพร่กระจายของพื้นที่ ดินเค็ม โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนบริเวณกรุงเทพฯ ปริมณฑลและเขตชุมชนหนาแน่น เกิดการทรุดตัวของแผ่นดิน เนื่องจากการสูบน้ำบาดาลมาใช้ในปริมาณมากเกินไปและปัญหาการถือครองที่ดิน ประชากรส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง และเกษตรกรรมไม่มีที่ทำกิน ต้องเช่าจากคนอื่น

4) แร่เป็นทรัพยากรธรรมชาติประเภทหมดเปลือง การนำทรัพยากรแร่มาใช้ประโยชน์อย่างไม่เหมาะสม ก่อให้เกิดภาวะความเสื่อมโทรมของแหล่งแร่แล้ว ยังมีปัญหาที่สำคัญ คือ ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของประเทศ คือ การทำเหมืองแร่ เสร็จพื้นที่ทำเหมืองแร่ ไม่เหมาะที่จะทำการเกษตรทำให้คุณภาพดินเสื่อมและก๊าซที่ถูกล้างแร่จะทำให้เกิดมลพิษอากาศเสีย ยังมีปัญหาที่สำคัญ คือ ความขัดแย้งกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติประเภทอื่น

5) การใช้พลังงาน ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาและมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน มีความต้องการมากขึ้น โดยเฉพาะพลังงานไฟฟ้าในอนาคตอาจไม่มีการจัดการทรัพยากรพลังงานให้มีประสิทธิภาพแล้ว อาจทำให้เกิดภาวะขาดแคลนพลังงานต้องนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น ในปี 2542 มีการนำเข้าพลังงานร้อยละ 58.5

6) การใช้ที่ดินชายฝั่งทะเลและพื้นที่ได้ทะเล เพื่อการเกษตรอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและบริการอื่น ๆ ทำให้ทรัพยากรชายฝั่งทะเล ได้แก่ ป่าชายเลนชายหาดปะการัง เป็นต้น และทรัพยากรประมงชายฝั่งอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม และอ่าวไทยที่มีแนวโน้มน้ำที่เสื่อมโทรมลงตามลำดับจนมีผลกระทบต่อระบบนิเวศชายฝั่งทะเล ตามชายหาดต่าง ๆ จะมีนักท่องเที่ยวมาก การทิ้งขยะไม่ถูกสุขลักษณะ ทำให้มีขยะมูลฝอยเน่าเปื่อยตามชายหาด ทำให้สภาพแวดล้อมตามชายหาดเกิดมลพิษต่าง ๆ เช่น น้ำเสีย โรค

7) การเพิ่มประชากรและการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งก่อให้เกิดการขยายตัวของการเกษตร อุตสาหกรรม การคมนาคม การท่องเที่ยว การค้าและการบริการ จะส่งผลทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ยังก่อให้เกิดการแพร่กระจายมลพิษ ได้แก่ ความเสื่อมโทรมของคุณภาพน้ำในแม่น้ำและแหล่งน้ำ มลพิษจากฝุ่นละอองและก๊าซคาร์บอนมอนนอกไซด์ ในบริเวณการจราจรหนาแน่น ปัญหาเสียง และกลิ่นในแหล่งชุมชนอุตสาหกรรม ปัญหามูลฝอยและสิ่งปฏิกูลที่ไม่สามารถกำจัดให้หมดไปได้ ปัญหาการกำจัดของเสียติดเชื้อและของเสียอันตราย ไม่ถูกสุขลักษณะ มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุของสารเคมีและการสะสมสารพิษในสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น

8) สภาพแวดล้อมของสังคมไทย สังคมชนบทและสังคมเมือง แตกต่างกันมากชุมชนเมืองจะมีประชากรหนาแน่นกว่าชุมชนชนบท การครองชีพก็แตกต่างกัน สังคมเมือง เป็นสังคมที่ รุนววย เห็นแก่ตัว ส่วนชุมชนชนบท จะมีความเอื้อเฟื้อต่อกัน อยู่กันแบบเรียบง่าย

9) สภาพแวดล้อมทางด้านการเมืองการปกครอง สภาพแวดล้อมทางด้านการเมืองการปกครองของสังคมไทย ยังไม่มั่นคงการ ที่ประเทศไทยปกครองด้วยระบบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของประเทศ และมีนายกรัฐมนตรี เป็นผู้ที่มีอำนาจในการบริหารประเทศ การที่มีการเมืองภายในประเทศรุนแรง ทำให้เกิดปัญหาความมั่นคงของประเทศ เช่น มีการยุบสภาก่อนถึงหมดวาระของคณะรัฐมนตรี ทำให้การพัฒนาประเทศเป็นอย่างไรไม่ต่อเนื่อง เพราะนโยบายของคณะรัฐมนตรี แต่ละชุดจะไม่มีใครสานต่อสิ่งกันทุกเรื่องทำให้การพัฒนาโครงการบางโครงการหยุดชะงักเกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจแลกฎระเบียบของสังคมไทยมีมากมาย การบริหารงานของประเทศมีมากทำให้เกิดความล่าช้า

10) สภาพแวดล้อมทางด้านความปลอดภัย ในปัจจุบันประเทศไทยมีภัยคุกคามจากโจรผู้ร้ายมากขึ้น เพราะเศรษฐกิจตกต่ำ ประชาชนไม่มีงานทำ ไม่มีรายได้ เกิดปัญหาการครองชีพ ประชาชนจึงได้มีการเป็นโจรผู้ร้ายมากขึ้น ก่อความไม่ปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ของประชาชนในประเทศ และปัญหาความไม่สงบของชายแดนไทย มีการคุกคามของชนกลุ่มน้อยตามชายแดน ซึ่งเกิดขึ้นบ่อยในประเทศไทย ทำให้ประเทศไทยไม่มีความสงบสุข ประชาชนอยู่กันอย่างหวาดระแวง ปัญหาการเปิด-ปิดด่าน ที่สำคัญของประเทศ เช่น ที่ด่านจีเหล็ก ซึ่งเป็นปัญหามานาน ที่ประเทศไทยแก้ไขยังไม่ได้ทำให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างมาก

4.1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ในขณะนี้ประเทศไทยยังคงตกอยู่ภายใต้ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ซึ่งเกิดจากการกระจายอำนาจของมหาอำนาจต่างชาติและคนไทยบางกลุ่ม ด้วยการใช้นโยบายในการทำลายให้เศรษฐกิจของไทยอ่อนแอลง เพื่อเป็นการบีบให้คนไทยตกอยู่ในภาวะจำยอมจากวิกฤตเศรษฐกิจจนต้องขายธุรกิจที่สำคัญ ๆ ให้ต่างชาติ อันเป็นหนทางให้ต่างชาติสามารถเข้ามาดักดวงผลประโยชน์ของประเทศ ซึ่งถือเป็นการแสวงหาผลกำไร บนความเดือดร้อนของคนไทยทั้งประเทศ ผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้ ประชาชน มีความเดือดร้อนด้านต่าง ๆ เช่น คุณภาพชีวิต เพราะความยากจนที่มีแนวโน้มลดลงมาโดยตลอด ในช่วงก่อนวิกฤตกลับเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 11.4 ของประชากรทั้งประเทศ หรือคิดเป็นจำนวนคนยากจน 9.9 ล้านคน ในปี 2542 และ ในช่วงเวลาเดียวกัน การกระจายรายได้ก็แย่ลง โดยกลุ่มคนที่มีรายได้น้อยที่สุด 20 เปอร์เซ็นต์แรก มีสัดส่วนรายได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 56.5 เป็นร้อยละ 58.5 เมื่อเศรษฐกิจล้มสลาย ธุรกิจปิดกิจการ ทำให้ประชาชนมีอัตราคนว่างงานเพิ่มมากขึ้นกว่า 2 ล้านคน เมื่อประชาชนว่างงานไม่มีรายได้ แต่ค่าครองชีพสูงขึ้นทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น การปล้นจี้

วังราว เกิดปัญหาอาชญากรรมตามมา ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนในด้านความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน

การเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจสถาบันการเงินต่าง ๆ เกิดภาวะการเงินแปรปรวนไม่มีเงินหมุนเวียนทำให้ต้องปิดกิจการลงไปและการขายทรัพย์สินตามคำแนะนำของ ไอ เอ็ม เอฟ (IMF) และต่างชาติ ทั้ง ๆ ที่เป็นช่วงที่คนไทยมีปัญหาสภาพคล่องเป็นการมุ่งขายทรัพย์สินให้แก่ต่างชาติในราคาที่ถูกลง ซึ่งทำให้ประเทศไทยขาดทุนประมาณกว่า 5 แสนล้านบาท และที่ใช้กฎหมายเร่งให้ต่างชาติในราคาที่ถูกลง ทำให้ประเทศไทยไม่มีเงินทุนสำรองจ่ายเหลืออยู่ในธนาคารแห่งประเทศไทยให้ต่างชาติ ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยสูงมาก ทำให้ประเทศไทยเป็นหนี้สินชาวต่างชาติมากขึ้น โดยที่ประชาชนในประเทศ ต้องแบกภาระหนี้ของประเทศไปด้วย ทั้งจะหนี้ที่กู้ยืมจากนายทุนที่ยืมมาใช้จ่ายภายในครอบครัว เพราะประชาชนมีฐานะยากจนอยู่แล้ว

4.1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่า ความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท

ชนบทไทยส่วนใหญ่ที่เกิดความล่มสลาย เกิดขึ้นจากการพัฒนาตามแนวคิดของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรี ได้สร้างวิกฤตให้แก่หมู่บ้านในชนบทเกิดการล่มสลายทางเศรษฐกิจ ทำให้ประชาชนในชนบทมีฐานะยากจน ทำให้สถาบันครอบครัวล่มสลาย ทำให้ครอบครัวแตกแยกกันไป เช่น การไปรับจ้างเป็นกรรมกร เป็นคนใช้ ไปทำงานทำต่างประเทศ ไปเป็นโสเภณี มีการขายลูกไปเป็นโสเภณี กรรมกรเด็ก ความล่มสลายทางเศรษฐกิจของชุมชนชนบท และความล่มสลายของสถาบันครอบครัว ทำให้ชาติในชุมชนถูกทำลายลงไป เพราะผู้คนเริ่มเห็นแก่ตัวกันมากขึ้น เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ยาเสพติด การเล่นเกมพนัน หรือลักเล็กขโมยน้อยตามชุมชน หมู่บ้าน ทุกคนเคลื่อนย้าย อพยพ ตะเกียกตะกาย เพื่อเอาตัวรอด การเสื่อมสลายของวัฒนธรรม และลี้มคุณค่าของวัฒนธรรมไทย ทอดทิ้งภูมิปัญญาดั้งเดิม และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้สังคมไทยในชนบทเสื่อมโทรมลง ประชาชนออกไปทำงานต่างถิ่นมากขึ้น ทั้งเด็กและคนชราอยู่บ้านตามลำพัง โดยไม่สนใจดูแลสุขภาพกายและจิตใจเลย ทำให้ครอบครัวขาดความอบอุ่น ซึ่งเป็นสาเหตุของปัญหาต่าง ๆ ในชนบท

ความล้มเหลวของเศรษฐกิจในชนบท ได้สร้างความทุกข์ยากให้แก่ชาวชนบท พร้อมกับได้จุดประกายให้ชาวบ้านในชนบทได้พัฒนาเศรษฐกิจแบบผลิตเพื่อขาย ให้เริ่มหันมามองสภาพความเป็นจริง รู้จักประมาณตนเองและหวนถึงสภาพความเป็นอยู่ของคนรุ่นก่อน แล้วเริ่มต้นสร้างฐานการผลิตของตัวเองภายในหมู่บ้าน รวมถึงการรวมตัวเพื่อดำเนินกิจกรรมสาธารณะในรูปแบบของประชาชนที่นำไปสู่ขบวนการขับเคลื่อนในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 9

สาเหตุที่ทำให้ชุมชนท้องถิ่นชนบทล่มสลายทำให้ชุมชนไม่เข้มแข็ง มีดังนี้

- 1) การพัฒนาแบบเดิม เรามักจะมองกันว่า ประชาชนเป็นผู้มีบทบาทในการพัฒนาในทุกด้าน โดยถือกันว่าข้าราชการเป็นผู้ทรงคุณวุฒิมากที่สุด เมื่อเข้าไปปฏิบัติในหมู่บ้านและเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ การปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพราะในปัจจุบันได้เกิดปัญหาชุมชนล่มสลาย ต่างคนต่างอยู่ในชุมชนมีผู้อิทธิพล และประชาชนเห็นแก่ตัวกันมากขึ้น
- 2) ผู้ที่ทำหน้าที่ในการพัฒนา มักจะท้อแท้ที่มองเห็นว่าชุมชนล่มสลาย และขาดการมีส่วนร่วม ซึ่งทำให้ชุมชนนั้น ขาดโอกาสที่จะมีผู้เข้าไปร่วมเป็นภาคีการพัฒนา
- 3) ชาวบ้านในชนบทมักไม่กล้าแสดงออก แม้เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ก็ตามทำให้การวางแผนการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ไม่สามารถประเมินผลได้ในทันที
- 4) ผู้นำหมู่บ้านหรือชุมชน ไม่มีลักษณะเป็นผู้นำ ชาวบ้านมักให้ความยอมรับอย่างไม่จริงใจ ความร่วมมือในการพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหาจึงมีน้อย การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนชนบทต้องมีผู้นำที่ดี
- 5) การแก้ไขปัญหาการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของราษฎร ในพื้นที่เป้าหมายจะเห็นว่า ส่วนราชการเป็นภาคีพัฒนาที่มีระบบและแข็งแกร่งมากที่สุด แต่มีข้อบกพร่องในเรื่องการถูกกำหนดและรูปแบบในการปฏิบัติงาน

4.1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าต่างประเทศ

ค่านิยม หมายถึง แนวความคิดและความเชื่อของคนในสังคมยอมรับว่า เป็นสิ่งที่ดีควรกระทำเพื่อประโยชน์สุขของตนเองและส่วนรวม ทั้งนี้ ให้อยู่ในดุลยพินิจของตัวเอง เพราะจะมีค่านิยมที่ดีและค่านิยมที่ไม่ดีควบคู่กันไป ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในแต่ละสังคมและความต้องการของคนนั่นเอง

- 1) ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรม
สังคมไทยมีวัฒนธรรมที่ดีงาม ซึ่งยึดถือและปฏิบัติกันมาช้านาน และมีค่านิยมที่ดีงาม ซึ่งมีลักษณะต่อไปนี้

- 1) ค่านิยมในเรื่องการนับถือบุคคล (PERSONALISM) หมายความว่า ในความรู้สึกของคนไทยนั้น ถือว่าคนมีความสำคัญมากที่สุด ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ขึ้นอยู่กับคนเป็นสำคัญ
- 2) ค่านิยมในเรื่องความรักสนุก (FUN - LOVING) คนไทยส่วนใหญ่ มักจะถือความสนุกสนาน รื่นเริง บันเทิงต่าง ๆ เป็นกำไรชีวิต
- 3) ค่านิยมในเรื่องการทำบุญให้ทาน เป็นความเชื่ออย่างหนึ่งที่เชื่อว่าสิ่ง

ต่าง ๆ ที่คนเราต้องเผชิญในปัจจุบัน ล้วนเป็นกรรมเก่าที่สร้างมา แต่ชาติปางก่อน ถ้าใครไม่ยากลำบาก ต้อง สะสมบุญบารมีเอาไว้ คนเราจะมีโอกาสทำทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว

4) ค่านิยมเชื้อถือ โชคกลาง เชื่อว่ามีอำนาจหรือสิ่งที่เร้นลับสามารถบันดาลให้เกิดสิ่งต่าง ๆ กันตนเองและครอบครัวได้ จึงพากันหวาดกลัว ทำให้ต้องความปลอดภัยไว้ก่อน

5) ค่านิยมความจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งชาติ คือ พระองค์ทรงร่วมทุกข์ร่วมสุขเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวของคนไทย เนื่องจากคนไทยมีความแตกต่างกัน ในเรื่องเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา และขนบธรรมเนียมประเพณี ต่างก็มีความจงรักภักดีต่อพระองค์ทั้งสิ้น และยอมเสียสละทุกอย่างแม้ชีวิตของตน เพื่อรักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์

6) ค่านิยมการจัดงานพิธีต่าง ๆ คนไทยส่วนใหญ่ นิยมจัดงานพิธีในโอกาสต่าง ๆ โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงวงจรชีวิต เช่น งานบวช งานฉลองขึ้นบ้านใหม่

7) ค่านิยมเรื่อง โหราศาสตร์ เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจและสังคมของสังคมไทยในปัจจุบันมีการแข่งขันกันมาก ทำให้เกิดความตึงเครียด และมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับ โชคชะตาชีวิตของคนในทุก ๆ ด้าน จึงต้องแสวงหาความรู้ล่วงหน้าว่าชะตาชีวิตของตนในอนาคตจะเป็นอย่างไรบ้าง ด้วยเหตุนี้โหราศาสตร์ จึงได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางในสังคมไทย ตั้งแต่ชนชั้นสูงจนไปถึงคนธรรมดา

8) ค่านิยมความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คนไทยส่วนใหญ่ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่โอบอ้อมอารีช่วยเหลือบุคคลทั่วไป แม้คนแปลกหน้าไม่รู้จักมาก่อน จนมีคำกล่าวที่ว่า "เป็นธรรมเนียมไทยแท้แต่โบราณ ใครมาถึงเรือนชานต้องต้อนรับ"

9) ค่านิยมระบบอาวุโส คนไทยเคารพนับถือผู้อาวุโส ตั้งแต่สมัยโบราณจนกระทั่งปัจจุบันนี้ ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นญาติพี่น้องกัน ทำให้เกิดความสามัคคีของชนในชาติ

2. ค่านิยมสินค้าจากต่างประเทศ

ปัจจุบันประเทศไทย ได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมชาวตะวันตกเข้ามามาก ซึ่งนำไปสู่การครอบงำทางวัฒนธรรมและเรื่องพฤติกรรมบริโภคนิยม โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ยิ่งขึ้น ส่งผลให้สภาพชีวิตของสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป ประชาชนได้มีค่านิยมที่ผิด ๆ เช่น ค่านิยมการท่องเที่ยวต่างประเทศ ค่านิยมฟังเพลงแจ๊ส เพลงสเกด ค่านิยมด้านการแต่งกาย เช่น เสื้อผ้า เครื่องสำอาง ค่านิยมสินค้ามีราคาแพง ค่านิยมบริโภคอย่างอาหารฝรั่ง เมื่อประชาชนมีค่านิยมสิ่งเหล่านี้มากขึ้น ประเทศไทยตั้งตั้งซื้อสินค้าเหล่านี้เข้ามา ซึ่งมีราคาแพง ส่งผลให้ประเทศไทยขาดดุลการค้ามากขึ้น เป็นหนี้ชาวต่างประเทศเพิ่มขึ้น การที่ประชาชนมีค่านิยมสิ่งเหล่านี้ ทำให้ประเทศเกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ ฉะนั้น เพื่อป้องกันการส่งเสริมสินค้าไทย ประชาชนชาวไทยควรจะหันมานิยมบริโภคอุปโภคสินค้า เพื่อที่เงินจะไม่รั่วไหลออกนอกประเทศ ทำให้ประเทศมีเศรษฐกิจดีขึ้น

4.1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

4.1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านหนองผักนึ่ง

ในอดีตมีกลุ่มชนหนึ่งโดยกลุ่มของนายเป็น ศรีศิริ , นายหมื่น หาสูงเนิน , นายสว่าง ยิ่งนอก , นายจิตร , นายเต็ง , นายธรรม , นายมี , นายสำอองค์ และนายคง ศรีศิริ ได้อพยพมาจากหมู่บ้านเดิมคือบ้านโลกหนองไผ่ ตำบลสายออ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อหนีความแห้งแล้งในสมัยนั้น เดินทางมาโดยการเดินจากต้นทางเป็นระยะประมาณ 10 กิโลเมตร ซึ่งในสมัยนั้นที่หมู่บ้านหนองผักนึ่งยังไม่เป็นหมู่บ้าน เป็นป่าและมีสัตว์ป่า การเดินทางเข้ามาอยู่ในช่วงแรกเป็นการดำรงชีพโดยการล่าสัตว์ ซึ่งในพื้นที่มีหนองน้ำอยู่หนึ่งแห่ง ในหนองน้ำนี้มีผักนึ่งซึ่งมีรสชาติเปรี้ยวคนที่ผ่านไปมามักเรียกที่นี่ว่า “ หนองผักนึ่งส้ม ” และต่อได้มาตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้น โดยตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “ บ้านหนองผักนึ่ง ” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหมู่บ้านหนองหมาก ต่อมาเมื่อพ.ศ. 2534 จึงได้แยกหมู่บ้านออกมาเป็นหมู่บ้านหนองผักนึ่ง หมู่ที่ 15 โดยเริ่มแรกนั้น ขึ้นตรงต่อตำบลหนองสาหร่าย ต่อมาก็เป็นตำบลวังกะทะ แลสุดท้ายคือตำบลคลองม่วง ณ ปัจจุบัน บ้านหนองผักนึ่งมีผู้ใหญ่บ้าน นายสมนวน เสนาวงษ์ ตั้งแต่พ.ศ. 2534ถึงปัจจุบัน

4.1.2.2 สภาพปัจจุบัน

1) ที่ตั้งและอาณาเขต

บ้านหนองผักนึ่ง หมู่ที่ 15 ตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา อยู่ห่างจากอำเภอปากช่อง เป็นระยะทาง ประมาณ 50 กิโลเมตร

ทิศเหนือ ติดต่อกับ เขตอำเภอปักธงชัย

ทิศใต้	ติดต่อกับ	บ้านหนองหมาก
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	บ้านหนองหมาก
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	บ้านราษฎร์สามัคคี

ซึ่งแผนที่ตั้งของหมู่บ้านแสดงไว้ในภาคผนวก ฉ

2) ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านหนองผักนึ่ง ตั้งอยู่บนที่ราบเชิงเขา เป็นพื้นที่การเกษตรประมาณ 3,500 ไร่ ส่วนใหญ่ทำไร่เป็นอาชีพหลักในเนื้อที่ประมาณ 3,000 ไร่ มีการทำสวนประมาณ 500 ไร่ และเป็นเนื้อที่ ๆ ยังไม่ได้เอกลสิทธิ์ ประมาณ 3,000 ไร่

พื้นที่สำหรับการทำไร่ทำสวนจะเป็นบริเวณทั่วทั้งหมู่บ้าน ลักษณะดินเป็นดินปนทราย และดินจืด

3) ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของบ้านหนองผักนึ่ง มีลักษณะ คล้ายคลึงกับสภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ มี 3 ฤดู ได้แก่ ฤดูร้อน ฤดูฝน ฤดูหนาว ฤดูร้อนจะเริ่มประมาณเดือน มีนาคม - เมษายน ฤดูฝนจะเริ่มเดือน พฤษภาคม - ตุลาคม และฤดูหนาวจะเริ่มเดือน พฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ สภาพอากาศแต่ละปีที่ผ่านมา จะมีช่วงฝนตกเพียงพอแก่การเพาะปลูกและเก็บไว้อุปโภคบริโภค แต่ในปี พ.ศ. 2545 มีอากาศร้อนมากและแห้งแล้ง ระดับน้ำในสระที่มีตลกลงมากกว่าในช่วงเวลานี้ของทุกปี คาดว่าถ้ายังมีความแห้งแล้งอย่างต่อเนื่องปริมาณน้ำเพื่อใช้ในครัวเรือนและใช้เพื่อการเกษตรจะไม่เพียงพอ

4) การคมนาคม

การคมนาคมในบริเวณบ้านหนองผักนึ่งถนนในหมู่บ้านยาวทั้งหมดประมาณ 5,800 เมตร เป็นถนนลาดยางยาว 800 เมตร ซึ่งมีในปี พ.ศ. 2535 และต่อด้วยถนนลูกรังยาว 5,000 เมตร ซึ่งเป็นถนนลูกรังสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2535 การคมนาคมภายในหมู่บ้าน ยังไม่มีความสะดวกสบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูฝนจะเป็นปัญหามาก ส่วนในฤดูเก็บเกี่ยวหรือฤดูแล้งถนนจะมีฝุ่นมาก หมู่บ้านอยู่ห่างจากตัวอำเภอปากช่องประมาณ 50 กิโลเมตร การเดินทางไปตัวอำเภอมีถนนลาดยาง 45 กิโลเมตร เป็นถนนลูกรัง 5 กิโลเมตร เดินทางโดยมีรถโดยสารบริการสม่ำเสมอทุกวันเวลา 06.00 น. ถึง เวลา 17.00 น. โดยต้องไปขึ้นรถโดยสารที่หมู่ 4 บ้านคลองม่วง ซึ่งห่างจากหมู่บ้านประมาณ 5 กิโลเมตร

ในหมู่บ้านมีรถยนต์สี่ล้อ	15	คัน
มอเตอร์ไซค์	20	คัน
รถไถเล็ก	7	คัน

รถไถใหญ่ 2 คัน

5) ทรัพยากรธรรมชาติ

ก. ป่าไม้

ปัจจุบันพื้นที่ป่าไม้ในหมู่บ้านได้หายไปหมด จะมีต้นไม้ใหญ่ตามไร่ของประชาชน
เล็กน้อย

ข. แหล่งน้ำในหมู่บ้าน

- แหล่งน้ำธรรมชาติ มีสระน้ำ 3 สระ หนึ่งในนั้นคือสระหนองผักนึ่งซึ่งมีมานาน
มาก มีน้ำอยู่แต่ค่อยลงไปกว่าครึ่ง เนื่องจากความแห้งแล้งที่มีมากขึ้นเรื่อย ๆ จะมีผักนึ่งอยู่มาก แต่ไม่ค่อย
มีสัตว์น้ำเพราะน้ำมีน้อย ส่วนอีก 2 สระ นั้นใช้ทางการเกษตรและอุปโภค

- บ่อน้ำบาดาล มี 1 บ่อ โดยทำเป็นประปาหมู่บ้าน ซึ่งใช้ได้เพียง 20 ครัวเรือน จาก
สมาชิกทั้งหมด 56 ครัวเรือน

- คลองน้ำ 1 คลอง ใช้ทางการเกษตร

การมีน้ำใช้ในหมู่บ้านยังไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชนในหมู่บ้านหนอง
ผักนึ่ง เนื่องจากการมีความตื่นเงินของระดับน้ำมากขึ้นเรื่อย ๆ และจากการมีปริมาณน้ำฝนน้อยลงเรื่อย ๆ
ซึ่งพิจารณาแล้วพร้อมทั้งสอบถามจากผู้มีประสบการณ์ในหมู่บ้านพบว่า แนวโน้มการมีน้ำไม่เพียงพอใช้
นั้นมีสูงมาก

แสดงแหล่งน้ำและความเพียงพอของการใช้น้ำดังตาราง 4.4

ตารางที่ 4.4 ตารางแสดงแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำตื้น	-	-	-
บ่อบาดาล	1 บ่อ	✓	-
สระน้ำ	3 สระ	✓	-
คลอง	1 แห่ง	✓	-
ห้วย	-	-	-
หนอง	-	-	-
บึง	-	-	-
แม่น้ำ	-	-	-
ฝายกั้นน้ำ	-	-	-
เขื่อนกั้นน้ำ	-	-	-
ทะเล	-	-	-

6) สาธารณูปโภค

ในหมู่บ้านมีไฟฟ้าใช้เมื่อ พ.ศ. 2536 ถึงปัจจุบัน มีจำนวนผู้ที่มีไฟฟ้าใช้ในหมู่บ้านครบทุกหลังคาเรือน

ประปาในหมู่บ้านสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2544 การใช้น้ำประปาหมู่บ้านประชาชนมีน้ำประปาใช้เพียง 20 หลังคาเรือน จากสมาชิกทั้งหมด 56 ครัวเรือน น้ำประปาภายในหมู่บ้านเป็นน้ำประปาบ่อบาดาลมีน้ำใช้ตลอดปี เฉพาะ 20 ครัวเรือนเท่านั้น

7) ลักษณะประชากร

บ้านหนองผักนึ่ง มีจำนวนประชากรทั้งหมด 215 คน เป็นชาย 96 คน หญิง 119 คน เป็น 56 ครอบครัวจากจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 68 หลังคาเรือน ประชากรในหมู่บ้านหนองผักนึ่งทั้งหมดมีสัญชาติไทย เชื้อชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ และใช้ภาษาติดต่อกันในหมู่บ้าน เป็นภาษาไทย ชาวบ้านหนองผักนึ่ง มีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ ในหมู่บ้านมีคนพิการ 5 คน คนพิการได้เรียนหนังสือ 4 คน และ คนที่พิการไม่ได้เรียนหนังสือ มี 1 คน เป็นคนพิการซึ่งมีญาติดูแลอยู่

ตารางที่ 4.5 ร้อยละของวัยประชากรในหมู่บ้านหนองผักนึ่ง

วัย	จำนวน	ร้อยละ
1 วัน - 3 ปีเต็ม	9	4.17
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	12	5.58
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	28	13.02
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	10	4.65
14 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	20	9.30
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	101	46.98
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	17	7.91
60 ปี 1 วันขึ้นไป	18	8.37
รวม	215	100

ที่มา : จากผู้ใหญ่บ้านหนองผักนึ่งและการเข้าไปสำรวจจริงในพื้นที่

จากตารางที่ 4.5 พบว่า หมู่บ้านหนองผักนึ่ง มีประชากรในวัย 18 ปี 1 วัน ถึง 50 ปีเต็มมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 46.98 ซึ่งถือว่าเป็นวัยของการทำมาหากินหรือในวัยแรงงานนั่นเอง เป็นวัยที่เหมาะสมในการพัฒนาหมู่บ้าน ส่วนในวัยพึ่งพิงคือไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ไม่มีรายได้ คือวัย 1 วัน จนถึงอายุ 18 ปีเต็มนั้นเป็นวัยที่ยังต้องศึกษาและเป็นช่วงวัยที่ต้องมีค่าใช้จ่ายมากอยู่ ซึ่งรวมกันแล้วเป็นร้อยละ 32.09 และอีกช่วงอายุที่เป็นวัยพึ่งพิงคืออายุ 60 ปี 1 วันขึ้นไป ซึ่งก็คือผู้สูงอายุหรือที่เรียกว่าวัยทองคิดเป็นร้อยละ 8.37 รวมประชากรที่อยู่ในวัยพึ่งพิงเป็นร้อยละ 40.46 ถ้าเปรียบเทียบความต่างระหว่างวัยแรงงานกับวัยพึ่งพิงถือว่ามีความแตกต่างกันน้อยมาก แสดงให้เห็นถึงการมีภาระค่าใช้จ่ายที่สูงมาก แทนจะเป็นหนึ่งต่อหนึ่ง ทำให้เห็นว่ามีความเป็นไปได้น้อยที่จะมีการเก็บออมได้ เพราะหากิน 1 คน ใช้จ่าย 2 คน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความสามารถในการสร้างรายได้ให้มากเป็นสองเท่าเพื่อการใช้จ่ายกับภาระที่มีและเพื่อเก็บออม สามารถแสดงสัดส่วนของวัยแรงงานและวัยพึ่งพิงให้เห็นจำนวนรวมดังตาราง 4.6

ตารางที่ 4.6 แสดงสัดส่วนของวัยฟุ้งเฟ้อและวัยแรงงาน

วัย	จำนวน	ร้อยละ	สัดส่วนวัยฟุ้งเฟ้อ:วัยแรงงาน
วัยฟุ้งเฟ้อ	97	45.11	-
วัยแรงงาน	118	54.89	-
รวม	215	100	1 : 1.22

8) การศึกษา

หมู่บ้านหนองผักนึ่ง ไม่มีโรงเรียนในหมู่บ้าน เด็กที่มีอายุครบตามเกณฑ์ได้เข้าเรียนภาคบังคับครบทุกคน เด็กในวัยเรียนจะไปเรียนระดับประถมที่โรงเรียนหนองหมาก ซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านเพียง 1 กิโลเมตร และสามารถรับนักเรียนจากหมู่บ้านหนองผักนึ่งได้หมด ส่วนนักเรียนในวัยระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป จะไปศึกษาในตัวอำเภอปากช่องและตัวอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา และมีประชากรในวัยแรงงานจะมีการไปเรียนศึกษาผู้ใหญ่ที่อำเภอปากช่อง โดยมีไปศึกษานอกหมู่บ้านจำนวน 25 คน เป็นระดับมัธยม 20 คนและเป็นแบบศึกษาผู้ใหญ่ 5 คน ในหมู่บ้านมีผู้อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้อยู่ 3 คน

จากการสำรวจข้อมูลบ้านหนองผักนึ่ง มีประชากรในหมู่บ้านมีฐานะยากจนจำนวนมาก ชาวบ้านมองเห็นความสำคัญของการศึกษาของบุตรหลานของตัวเอง แต่มีฐานะยากจนไม่มีเงินที่จะส่งบุตรหลานให้ได้เรียนในระดับสูงได้ จึงมีเด็กบางส่วนเมื่อจบ ป. 6 แล้วไม่ได้เรียนต่อแต่ก็เป็นส่วนน้อย ส่วนใหญ่เด็กจะได้รับการศึกษาถึงระดับมัธยม จะมีประชากรที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไปที่ได้รับการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา

9) การปกครอง

บ้านหนองผักนึ่งเป็นหมู่บ้านขนาดเล็กชาวบ้านนิยม และให้การสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย การควบคุมทางสังคมส่วนใหญ่ใช้ลักษณะจารีตประเพณี โดยให้ความเคารพนับถือผู้อาวุโสในหมู่บ้าน มีคณะกรรมการหมู่บ้าน และหัวหน้าคุ้มแต่ละคุ้มเป็นผู้บริหาร มีการจัดบริเวณ และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้าน สมาชิกให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี ส่วนในเรื่องของการไปใช้สิทธิเลือกตั้งนั้นยังมีเพียงร้อยละ 62.60 ซึ่งถือว่าน้อยกว่าเกณฑ์ของตัวชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ในปีพ.ศ. 2544

คณะกรรมการหมู่บ้าน

1. นายสมนวน	เสนาวงษ์
2. นายประจักษ์ชัย	จันทร์ดวงเดิม
3. นายเขต	แป้นทองกลาง
4. นายสำเร็จ	โสวภาส
5. นายสมคิด	แสงแก้ว
6. นายคมสันต์	จันทร์ดวงเดิม
7. นายชำนาญ	อินทสุวรรณ
8. นายพันธ์	แนบพลกรัง
9. นายสวิง	ฉัตรเจริญ
10. นายนิพนธ์	โสวภาส
11. นางติ่ม	อินทสุวรรณ
12. นายนพวรรณ	จันทร์ดวงเดิม

คณะกรรมการประชาคมหมู่บ้านหนองผักบึง

1. นายบุญธรรม	จันทะนา
2. นายสวิง	ฉัตรเจริญ
3. นายไพรีอด	ภูมรินทร์
4. นายแจ้ว	ฉัตรเจริญ
5. นายสมหมาย	ผลธูสะ
6. นายสมบูรณ์	อาสนพรรณ
7. นายนิพนธ์	โสวภาส
8. นายมานิตย์	จำเนียรแพทย์
9. นายวิญญู	อินนอก
10. นายเขต	แป้นทองกลาง
11. นายสมศักดิ์	โสวภาส
12. นายสมฤทธิ	หาญสงคราม

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลคลองม่วงในหมู่บ้าน

1. นายชำนาญ อินทสุวรรณ
2. นายสมหมาย ผลธูสะ

10) ศาสนา

ชาวบ้านหนองผักนึ่งทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ มีวัดเป็นศูนย์กลางในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา 1 แห่ง คือ วัดหนองผักนึ่งบำรุงธรรม มีพระภิกษุจำพรรษาตลอดปี 1 รูป

สำหรับพิธีกรรมทางศาสนา ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังเห็นว่าเป็นส่วนสำคัญ และถือปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างสม่ำเสมอ สังเกตได้จาก มีการใส่บาตรทุกเช้า การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาในวันสำคัญ และงานบุญ ประเพณีต่าง ๆ เช่น วันออกพรรษา วันเข้าพรรษา จะมีชาวบ้านมาร่วมกันเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านยังใช้หลักศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้ยึดมั่นในศีลธรรม ในหมู่บ้านจึงไม่มีปัญหาการจี้ปล้น ลักขโมย วิวังราว อาชญากรรมและฆาตกรรมเลย การทำบุญมีรายละเอียดดังนี้

1.เดือน มกราคม	ทำบุญประเพณี	งานขึ้นบ้านปีใหม่
2. เดือน กุมภาพันธ์	ทำบุญประเพณี	-
3.เดือน มีนาคม	ทำบุญประเพณี	-
4.เดือน เมษายน	ทำบุญประเพณี	งานสงกรานต์
5.เดือน พฤษภาคม	ทำบุญประเพณี	บุญกลางบ้าน
6.เดือน มิถุนายน	ทำบุญประเพณี	-
7.เดือน กรกฎาคม	ทำบุญประเพณี	เข้าพรรษา
8.เดือน สิงหาคม	ทำบุญประเพณี	-
9.เดือน กันยายน	ทำบุญประเพณี	บุญกระยาสารท
10.เดือน ตุลาคม	ทำบุญประเพณี	ออกพรรษา
11.เดือน พฤศจิกายน	ทำบุญประเพณี	-
12.เดือน ธันวาคม	ทำบุญประเพณี	ลอยกระทง

11) การสาธารณสุข

ก. การรักษาพยาบาล

การรักษาพยาบาลผู้ป่วยในหมู่บ้าน มีอาสาสมัครสาธารณสุขเป็นผู้ติดต่อประสานงานกับสถานีอนามัยซับพลู ซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านหนองผักนึ่งประมาณ 12 กิโลเมตร อสม.จะเป็นผู้

คอยสำรวจและส่งข้อมูลภายในหมู่บ้านเกี่ยวกับโรคระบาด โรคติดต่อ สุขภาพโดยทั่วไป การวางแผนครอบครัว การนัดตรวจสุขภาพในหมู่บ้าน ถ้าเป็นการเจ็บป่วยที่รุนแรง จะมีการส่งตัวไปรักษาที่โรงพยาบาลปากช่องนานา ซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 52 กิโลเมตร ซึ่งในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาไม่มีโรคระบาดหรือโรคติดต่อร้ายแรงรวมทั้งโรคเอดส์ ซึ่งมีเจ้าหน้าที่คอยให้ความรู้เรื่อง โรคเอดส์และการป้องกัน

ข. ด้านโภชนาการ

การประกอบอาหาร ชาวบ้านโดยปกติรับประทานข้าวสวย และหาอาหารแหล่งธรรมชาติ เช่น ปลา กบ เขียด ไข่มดแดง มีรถขายกับข้าวไปขายในหมู่บ้าน ทุกครัวเรือนจะรับประทานอาหารประเภทเนื้อสัตว์ที่สุกแล้วด้วยความร้อน มีการบริโภคเกลือ ไอโอดีน และได้รับประทานอาหารควบคุมที่มีเครื่องหมายอย. ชาวบ้านยังมีนิสัยในการรับประทานตามฤดูกาล บางครั้งปลูกไว้รับประทานเองและซื้อจากร้านค้าในหมู่บ้านและต่างหมู่บ้าน อาหารจำพวก เนื้อวัว – หมู จะหาซื้อจากตลาดส่วน ไข่ ชาวบ้านจะเลี้ยงไว้เอง เพื่อนำมารับประทาน

ค. การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม

บ้านหนองผักนึ่ง มีการสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อม ดังจะอธิบายรายละเอียดต่อไปนี้

- การจัดสถานที่บ้านเรือน ชาวบ้านนิยมสร้างบ้านเรือนได้ดูสูง และบ้านชั้นเดียวไม่มีใต้ถุน ซึ่งเป็นบ้านที่มีลักษณะคงทนถาวรอย่างน้อย 5 ปีตามหลักจปฐ. และจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบถูกสุขลักษณะ ไม่ถูกรบกวนจากเสียง ความสั่นสะเทือน ฝุ่นละออง กลิ่นเหม็นหรือมลพิษทางอากาศ น้ำเสียขยะ และสารพิษ เวลากลางวันชาวบ้านนิยมนั่งพักผ่อนใต้ถุนบ้าน เพราะมีอากาศเย็น ไม้ร้อน และเป็นที่พบปะพูดคุยกัน

- ส้วมหรือห้องน้ำ ชาวบ้านมีส้วมแบบราดน้ำแบบถูกหลักสุขาภิบาลใช้ครบทุกหลังคาเรือน

- การทิ้งขยะ ทิ้งใต้ถุนบ้าน หรือบริเวณใกล้เคียง แล้วค่อยกวาดไปเผา

- น้ำดื่ม ชาวบ้านมีโอ่ง ใช้บรรจุน้ำไว้ดื่มตลอดปี ครบทุกหลังคาเรือน

12) การสื่อสาร

การสื่อสารบ้านหนองผักนึ่ง ยังไม่เพียงพอกับความต้องการใช้บริการของประชาชนในหมู่บ้าน โทรศัพท์สาธารณะ 1 เครื่อง ถ้ามีเรื่องด่วนโทรศัพท์ที่มีอยู่ให้บริการไม่ค่อยได้ หรือไม่สะดวกในการใช้บริการ ชาวบ้านจะเดินทางไปใช้โทรศัพท์จากหมู่บ้านใกล้เคียง ซึ่งทำให้เสียเวลาในการเดินทางเวลาจะส่งจดหมายหรือโทรเลข ต้องเดินทางไปส่งที่ไปรษณีย์เอกชนที่หมู่บ้านซับพลู หรือ

ไปรษณีย์อำเภอ ทางหน่วยราชการยังไม่มียงบประมาณในการเดินสายโทรศัพท์ มีหอกระจายข่าว 1 แห่ง เพื่อกระจายข่าวประชาสัมพันธ์ข่าวสาร บ้านเมืองเหตุการณ์ปัจจุบันให้ประชาชนทราบ

13) ด้านเศรษฐกิจทั้งหมดบ้าน

เศรษฐกิจของหมู่บ้าน ขึ้นอยู่กับการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร จากการทำไร่ทำสวน และรายได้ยังไม่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิต เกษตรกรจึงจำเป็นต้องเดินทาง ไปทำงานต่างถิ่น ในหลังฤดูเก็บเกี่ยว โดยจะอธิบายรายละเอียดดังตาราง 4.7

ตารางที่ 4.7 ลักษณะการประกอบอาชีพของชาวบ้านหนองผักนึ่ง

อาชีพ	จำนวน (ครอบครัว)	ร้อยละ
ทำไร่ทำสวน	35	62.50
ค้าขาย	6	10.71
รับราชการ	5	8.93
รับจ้าง	10	17.86
อาชีพประมง	-	-
รวม	56	100

- ปัญหาด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรของชาวบ้านหนองผักนึ่ง อธิบายพอสังเขปดังนี้
เนื่องจากข้อจำกัดด้านลักษณะภูมิประเทศ ปริมาณน้ำฝนแต่ละปีไม่แน่นอน และแหล่งน้ำของหมู่บ้านมีไม่เพียงพอ ปีไหนเกิดความแห้งแล้ง ทำให้พืชไม่เจริญเติบโตเท่าที่ควร ผลผลิตที่ได้รับอยู่ในเกณฑ์ต่ำ และปัญหาการเป็นโรคของพืช คือ พืชเพลี้ยแป้ง และโรคเชื้อรา ลักษณะดินเป็นดินปนทราย ทำให้เก็บน้ำไว้ไม่ได้ เนื่องจากได้ทำการเกษตรมาเป็นเวลานานและ ใช้สารเคมีมานานทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง การจะนำน้ำใต้ดินมาใช้ได้มีโครงการมาแล้วแต่การขุดเจาะไม่สำเร็จเนื่องจากใต้ดินเป็นชั้นหินที่ลึกมาก ถ้าจะให้สำเร็จต้องใช้เครื่องเจาะที่ลึกมากซึ่งมีสมาชิกในหมู่บ้านจ้างเอกชนมาเจาะให้ก็ได้น้ำใต้ดินมาใช้

ปัญหาการขาดความรู้ทางวิชาการเทคโนโลยีสมัยใหม่ ปรับปรุงบำรุงพันธุ์พืชที่เหมาะสม ทำให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ ปัญหาขาดความรู้ทางวิชาการเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ปรับปรุงวิธีการผลิต โดยที่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงเพาะปลูกพืชหลัก เพียงไม่กี่ชนิดขาดการวางแผนการผลิต จึงทำให้เสี่ยงต่อความเสียหายจากภัยธรรมชาติ และราคาตกต่ำ และปัญหาสิทธิในที่ทำกิน ชาวบ้านบางครอบครัวไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ซึ่งมีจำนวน 6 ครอบครัว ทำให้ไปเช่าที่ดินคนอื่นทำมาหากิน ซึ่งค่าเช่าแพง ทำให้ไม่คุ้มกับที่ลงทุนประกอบอาชีพเกษตรกรรม ดังแสดงในตาราง 4.8

ตารางที่ 4.8 แสดงครอบครัวที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง

จำนวนไร่	ครอบครัว	ร้อยละ
0 ไร่	6	10.71
1-5 ไร่	6	10.71
6-10 ไร่	10	17.86
11-20 ไร่	20	35.72
21-50 ไร่	10	17.86
50 ไร่ขึ้นไป	4	7.14
รวม	56	100

จากตาราง เกษตรกรที่มีอาชีพทำเกษตรกรรมที่มีดินเป็นของตนเอง จำนวน 50 ครอบครัว จากสมาชิกทั้งหมด 56 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 89.28 ที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง มีจำนวน 6 ครอบครัว จากสมาชิกทั้งหมด 56 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 10.72

นอกจากนี้ยังประสบปัญหาทางด้านการค้าและการตลาด เนื่องจากระดับราคาผลผลิตทางการเกษตรแต่ละชนิดในแต่ละปีไม่แน่นอน ปีใดผลผลิตชนิดนั้นราคาดี ปีต่อไปเกษตรกรก็นิยมปลูกพืชชนิดนั้นเพิ่มขึ้น ทำให้ผลผลิตมากเกินความต้องการ ระดับราคาจึงตกต่ำรวดเร็ว เกษตรกรไม่ยอมเก็บพืชผลไว้รอราคา มักนิยมขายผลผลิตทันที เมื่อผลผลิตออกสู่ตลาดพร้อมกันทำให้ขายพืชผลได้ในราคาไม่ดี และเกษตรกรยังขาดความรู้เกี่ยวกับข่าวสารการค้าการตลาด ที่ทันต่อเหตุการณ์ จึงถูกเอารัดเอาเปรียบได้ง่าย และเกษตรกรขาดการรวมกลุ่ม การขายสินค้าและผลผลิตจึงไม่มีสิทธิ์ต่อรองราคาสินค้า

- ลักษณะอาชีพการเลี้ยงสัตว์

อาชีพเลี้ยงสัตว์ จะทำเป็นเพียงสิ่งเสริมในการทำเป็นอาหารเท่านั้น ไม่มีเพื่อการค้า ที่นิยมคือ เลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองซึ่งทั้งหมู่บ้านมีเพียง 750 ตัว แต่ชาวบ้านหนองผักนึ่งมีความมุ่งหวังว่าอยากจะทำปศุสัตว์ เช่น การเลี้ยงโคนม แต่ยังคงขาดคนมาแนะนำอย่างจริงจัง เนื่องจากไม่มีความพร้อมในเรื่องน้ำ จึงอยากจะตัดแปลงมาเลี้ยงโคสาวจนท้องแล้วขาย แต่ไม่มีความรู้ในการเลี้ยงดูโคนมเลย

- ลักษณะอาชีพรับจ้าง

ประชากรที่มีอาชีพรับจ้าง จะรับจ้างทำงานภายในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน ซึ่งส่วนใหญ่จะรับจ้างทำการเกษตรกรรมภายในหมู่บ้าน และหมู่บ้านใกล้เคียง เช่น รับจ้างทำสวน ทำไร่อ้อย ซึ่งจะได้รับค่าแรงเป็นรายวัน ซึ่งรายวันละไม่ต่ำกว่า 120 บาทต่อวัน ค่าจ้างจะสูงกรณีที่ขาดแคลนแรงงาน สูงประมาณ 150 บาทต่อวัน หรือจะรับเหมาก็ได้แต่มีส่วนน้อย นอกจากนี้ ก็ออกไปทำงานต่างจังหวัด เช่น กรุงเทพฯ ชาวบ้านจะไปรับจ้างหลังฤดูเก็บผลผลิตเสร็จ โดยจะไปทำงานก่อสร้าง และงานโรงงาน จะกลับบ้านในช่วงเดือนเมษายน เพื่อทำบุญประเพณีสงกรานต์และก็กลับไปทำงานต่ออีก มีบางครอบครัวที่จะอยู่กรุงเทพฯ เป็นเวลานานพอมีเงินเก็บ ถึงจะเดินทางมาเยี่ยมบ้านเกิดของตัวเอง

- อาชีพค้าขาย

มีจำนวน 6 ครอบครัว เป็นร้านค้าขายของชำและขายกล้วยเดี่ยว ซึ่งมีรายได้ไม่มากนัก ประกอบกับขณะนี้กระแสความแรงของความนิยมเดินจับจ่ายใช้สอยในตลาดนัดมีมาก ซึ่งในตลาดคลองม่วงจะมีตลาดนัดหมุนเวียนเกือบทุกวัน สมาชิกในหมู่บ้านก็มักไปซื้อของในตลาดนัด ทำให้กระทบกระเทือนต่อการประกอบอาชีพของผู้ค้าปลีกในหมู่บ้านและยังเป็นการหมุนเวียนเงินออกนอกหมู่บ้านอีกด้วย

จากที่กล่าวมาเกี่ยวกับอาชีพของประชากรนี้สามารถแสดงมาในรูปของรายได้ต่อปีดังตาราง 4.9

ตารางที่ 4.9 แสดงรายได้ต่อปีของประชากรแต่ละครอบครัว

รายได้ (บาท)	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
1,000-5,000	4	7.17
5,001-10,000	10	17.85
10,001-20,000	10	17.85
20,001-30,000	8	14.28
30,001-50,000	6	10.71
50,001-100,000	18	32.14
รวม	56	100

14) โครงการต่าง ๆ ที่เข้าสู่หมู่บ้านหนองผักนึ่ง

ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา หมู่บ้านหนองผักนึ่งโครงการของรัฐหรือ อบต. และเอกชน (NGO) เข้ามาพัฒนาฯ ช่วยเหลือชาวบ้าน มีรายละเอียดดังนี้

ก. โครงการถนนลาดยางภายในหมู่บ้าน เข้ามาพัฒนาปี พ.ศ. 2537 หน่วยงานที่รับผิดชอบคือกรมโยธาธิการ ผลที่ได้คือ ถนนลาดยางเป็นระยะทาง 800 เมตร

ข. โครงการก่อสร้างหอกระจายข่าว พร้อมระบบเสียงตามสาย เข้ามาพัฒนาปี พ.ศ. 2540 หน่วยงานที่รับผิดชอบ อบต. คลองม่วง

ค. โครงการขุดลอกคลอง เข้ามาพัฒนาปี พ.ศ. 2535 หน่วยงานที่รับผิดชอบกรมธรณีวิทยา ผลคือ ได้คลองที่สะอาดขึ้น

ง. โครงการขุดบ่อบาดาล เข้ามาพัฒนาปี พ.ศ. 2544 หน่วยงานที่รับผิดชอบกรมทรัพยากร ผลคือ ได้มีน้ำประปาใช้ในหมู่บ้านจำนวน 20 หลังคาเรือน

15) วัฒนธรรม

ก. ด้านศิลปกรรม ในหมู่บ้านมีนายหมื่น हाสูงเนิน อายุ 66 ปี มีความชำนาญในเรื่องระนาด มีประสบการณ์มา 20 ปี ในปัจจุบันก็เป็นวิทยากรรับเชิญไปสอนที่โรงเรียนบ้านหนองหมาก

ข. ด้านองค์กรชุมชน

- 1) มีกลุ่มสตรีแม่บ้านหมู่ 15 ก่อตั้งเมื่อปีพ.ศ. 2535 มีสมาชิกเริ่มก่อตั้งจำนวน 24 คน โดยมีประธานกลุ่มคือ นางต็ม อินทสุวรรณ ใน

ปัจจุบันนี้มีเงินทุนเหลืออยู่ 6,000 บาท การดำเนินงานที่ผ่านมา มีการทดลองทำกระยาสาร การนำข้าวสารมาขายในหมู่บ้าน แต่เนื่องจากการทำงานยังไม่เป็นในรูปของกลุ่มและยังไม่มี การหลอมใจแบ่งพรรคแบ่งพวก ขาดความยุติธรรม และขาดความโปร่งใสในการดำเนินงาน อีกทั้งเป็นการทำงานเพียงคนไม่กี่คน เมื่อทำได้ไม่นานก็หยุดชะงัก จึงเหลือเงินทุนไว้เท่านั้น โดยยังไม่มีโครงการใด ๆ ต่อ

2) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ก่อตั้ง 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2541 มีสมาชิก 54 คน มีเงินทุนก่อตั้ง 11,550 บาท ได้ดำเนินการทำเห็ดโคน แต่ไม่ประสบความสำเร็จ มีการออมเงินต่อ จนกระทั่งมีกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสมาชิกต้องการใช้เงิน จึงมีการลาออกและคืนเงินให้แก่สมาชิกไปแล้ว ปัจจุบันมีสมาชิก 4 คน มีเงินอยู่ 2,200 บาท ยังไม่มีโครงการผลิตใด ๆ

16) ข้อมูลด้านอื่น ๆ ได้แก่

ก. ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ เช่น การมีหนี้สินของชาวบ้าน พบว่า ชาวบ้านหนองผักนึ่งมีหนี้สินกันมากเป็นทั้งในสถาบันการเงินของรัฐและนายทุน โดยเป็นหนี้กับสถาบันการเงินของรัฐจำนวน 54 ครอบครัว เป็นเงินรวมประมาณ 1,600,000 บาท โดยเสียดอกเบี้ยอัตรา ร้อยละ 12 บาทต่อปีและเป็นหนี้รายวันอีกจำนวน 2 ครอบครัว เป็นจำนวนเงินประมาณ 120,000 บาท โดยเสียดอกเบี้ยร้อยละ 3 บาทต่อเดือน

ข. การเช่าที่ทำกิน ชาวบ้านที่ไม่มีที่ทำกินที่มีอาชีพเกษตรกรรม มีจำนวน 6 ครอบครัว การเช่าที่ทำกินมีราคาสูงจะเป็นค่าเช่าที่มีค่าเป็นเงินหรือผลผลิตที่ทำการเกษตร เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง ทำให้เกษตรกรต้องลงทุนมากในการเกษตรกรรม ทำให้ได้ผลผลิต ไม่คุ้มกับที่ลงทุนไป หรือจะได้แต่ก็น้อย ทำให้เกษตรกรไม่มีกำลังใจที่จะลงทุนทำการเกษตร เพราะค่าเช่าแพง แต่ได้ผลผลิตต่ำ ไม่มีเงินเก็บที่เป็นทุนต่อไป หรือขาดโอกาสที่จะซื้อที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง เกษตรกรที่มีฐานะยากจนอยู่แล้ว ยังมีฐานะยากจนเพิ่มมากขึ้น

ค. การมีทัศนคติอยากได้สิ่งนั้น ชาวบ้านหนองผักนึ่ง ในปัจจุบันมี ค่านิยมในด้านวัตถุกันมากขึ้น เช่น เครื่องอำนวยความสะดวกแก่ตัวเอง จำพวกรถจักรยานยนต์

ง. ความสามัคคี ชาวบ้านหนองผักนึ่งมีความสามัคคีอยู่ในระดับปานกลาง จากการสำรวจตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

จ. การละทิ้งถิ่นฐานของชาวบ้าน ประชากรในวัยแรงงานจำนวนมาก ได้อพยพออกจากหมู่บ้านไปทำงานในเมืองหลวง เช่น กรุงเทพฯ ฯ จะมีเพียงคนชราและเด็กอยู่ที่บ้าน ในความรู้สึกของคนในหมู่บ้านไม่ถือว่าเป็นการแตกแยกครอบครัว เพราะยังรักกันดี และลูกก็มาหาบ่อย ๆ ชาวบ้านหนองผักนึ่งมีครอบครัวที่อบอุ่นทุกครัวเรือน จะมีทะเลาะกันบ้างแต่ไม่รุนแรง

ฉ. โรคภัยประจำท้องถิ่น บ้านหนองผักนึ่ง ไม่มีโรคภัยที่รุนแรงเกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน เพราะชาวบ้านทราบวิธีป้องกันและรักษาโรคต่าง ๆ โดยผ่านการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยตำบลและอสม.

4.2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวม มีดังนี้

4.2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและนำส่งเสริมผู้กู้

4.2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าและหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐเกี่ยวกับ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์เปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้าน พบว่า เป็นนโยบายของนายกรัฐมนตรี ดร.พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ก่อนที่จะเป็นนายกฯ เป็นนโยบายของพรรคไทยรักไทยที่อยู่ในระหว่าง การหาเสียงการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อได้รับเลือกตั้งให้เป็นนายกแล้วก็ได้ดำเนินการตามนโยบายที่ให้ไว้กับราษฎรทั่วประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ เป็นโครงการเร่งด่วนที่ช่วยเหลือประชาชน ในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยนำเงิน 1 ล้านบาท ให้ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนบริหารจัดการกันเอง ในรูปแบบการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้น โดยความเห็นชอบของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน เพื่อให้ประชาชนในชุมชน ได้รับทราบการบริหารจัดการเงินกองทุน ให้มีความเจริญก้าวหน้า และมีประสิทธิภาพมั่นคง สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ทำให้หมู่บ้านและชุมชนเข้มแข็ง โดยเงิน 1 ล้านบาท รัฐบาลจะไม่เอาคืน แต่รัฐบาลจะสนับสนุนการดำเนินการจัดการกองทุน

2) เงิน 1 ล้านบาท เป็นเงินที่รัฐบาลได้จัดสรร ลงสู่หมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านและชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้นำไปแก้ไข ความยากจนของครอบครัว โดยการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ภายในครอบครัว ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินเร่งด่วน ในด้านต่าง ๆ อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในหมู่บ้านและชุมชน โดยการบริหารจัดการของคณะกรรมการ เมื่อประชาชนมีความเดือดร้อนต้องการกู้ยืมไปใช้จ่ายต้องสมัครเป็นสมาชิก การกู้ยืมต้อง

ทำโครงการเสนอต่อคณะกรรมการ เมื่อคณะกรรมการพิจารณาเห็นชอบให้กู้ยืม ก็ไปเปิดบัญชีออมทรัพย์ธนาคารออมสินสาขาใกล้บ้าน การชำระคืนต้องเป็นไปตามระเบียบของกองทุน เงินที่ ส่งคืนพร้อมดอกเบี้ย คณะกรรมการจะทำการให้ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน กู้ยืม หมุนเวียนต่อไป

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นบุคคลที่สมาชิกกองทุนได้เลือกตั้งขึ้นมา เพื่อบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีประสิทธิภาพมีความมั่นคงต่อไป คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีจำนวน 15 คน ไม่รวมคณะกรรมการที่ปรึกษาและคุณวุฒิคณะกรรมการต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงตรง มีความซื่อสัตย์ต่อส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ตามที่สมาชิกได้ให้ความไว้วางใจต่อคณะกรรมการ ที่ได้เลือกตั้งให้บริหารจัดการกองทุนในครั้งนี้

4) อื่น ๆ ที่เป็นปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A เช่น

ก. เงินที่ผู้กู้ชำระคืน คณะกรรมการต้องจัดสรรเป็นทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาหมู่บ้านและกองทุนให้มีความมั่นคงต่อไป

ข. ผู้สมัครขอกู้ ต้องเป็นสมาชิกกองทุนก่อน และต้องมีคุณสมบัติตามที่กฎระเบียบกองทุนได้จัดตั้งไว้

4.2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน แสดงดังตาราง 4.10

ตาราง 4.10 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A (กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน)

จุดเด่น	จุดด้อย
1. ผู้ขอู้ต้องเป็นสมาชิกกองทุน และมีคุณสมบัติตามที่ระเบียบกองทุนกำหนดไว้	1. คณะกรรมการขาดความยุติธรรมในการพิจารณาเงินกู้
2. คณะกรรมการพิจารณาผู้ที่มีความเดือดร้อนและมีความจำเป็นมาก่อน	2. คณะกรรมการกองทุนยึดถือระบบเครือญาติ
3. ผู้ขอู้ต้องนำเงิน ไปดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของโครงการ	3. คณะกรรมการ ไม่มีการกำหนดแนวทางพิจารณาอนุมัติเงินกู้อย่างชัดเจน
4. ผู้ขอู้ต้องเขียนวัตถุประสงค์ในการขอู้อย่างชัดเจน	
5. ผู้ขอู้ต้องมีความสามารถในการส่งเงินคืน	
6. ผู้ขอู้ต้องเป็นคนมีคุณธรรม ซื่อสัตย์ต่อตนเอง	

<p>และส่วนรวม</p> <p>7. ผู้ขอกู้อาศัยอยู่ในหมู่บ้านไม่ถึงหกเดือน ไม่มีสิทธิขอกู้</p> <p>8. โครงการที่ขอกู้ต้องเป็น โครงการที่เป็นไปได้ทางการตลาด</p>	
--	--

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า คณะกรรมการกองทุนยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่อง การทำบัญชีอยู่มาก การทำงานของคณะกรรมการเองก็ไม่มีระบบระเบียบทำงานไม่ตรงตามหน้าที่ การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ของสมุดบัญชีเงินกองทุนยังไม่สมบูรณ์ ส่วนด้านบัญชีทะเบียนคุมเงินฝากสัจจะ/ค่าหุ้น/เงินรับฝากรายตัวทำแล้ว แต่ยังขาดความละเอียดและรอบคอบ การจัดทำบัญชีเงินฝากสัจจะ ซึ่งสมาชิกต้องส่งทุกเดือน แต่บางคนส่งก่อนล่วงหน้าหรือย้อนหลังเป็นเวลาหลายเดือน ทำให้เสียเวลา ในการตรวจสอบความถูกต้อง และการนำเงินฝากสัจจะของสมาชิกได้นำไปฝากเข้าในบัญชีของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เนื่องจากมีเงินเดิมของกลุ่มออมทรัพย์ประกอบกับสมาชิกไม่มีกำลังพอในการส่งเงินสะสมเข้าทั้งสองกองทุน และคณะกรรมการทั้งสองกลุ่มเป็นคนเดียวกันจึงเข้าใจว่าฝากบัญชีใดก็ได้ ซึ่งในขณะนี้คณะกรรมการกองทุนมีความเข้าใจ จากการแนะนำของบัณฑิตและพัฒนากร ซึ่งจะมีการดำเนินการแก้ไขต่อไป

3) อื่น ๆ เกี่ยวกับกระบวนการของหน่วยระบบ A เช่น

- การแนะนำวิธีการทำธุรกิจนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตประจำหมู่บ้านและอาจารย์นิเทศน์ร่วมกับคณะกรรมการกองทุน ได้จัดเวทีชาวบ้านแนะนำการทำธุรกิจในชุมชนให้กับสมาชิกที่กู้ยืม และได้นำไปคิด มีความสนใจกันมากพอสมควร แต่ประชาชนขาดการรวมกลุ่ม และขาดการบริหารเวลาเพื่อทำอาชีพเสริม

- การรับชำระหนี้ คณะกรรมการกำหนดให้ สมาชิกไปชำระที่คณะกรรมการลงบัญชีการชำระหนี้ ส่วนด้านคณะกรรมการ มีหน้าที่ทำบัญชีและตรวจสอบความถูกต้องการชำระหนี้ของสมาชิก

- การช่วยหาตลาด การช่วยหาตลาดของคณะกรรมการ ไม่ได้ทำประชากรที่มีความต้องการนำผลิตภัณฑ์สินค้าไปจำหน่าย ต้องหาตลาดเอง หรือจะมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อถึงที่ ทำให้ราคาสินค้าไม่ได้ราคาสูง เพราะประชากรขาดโอกาสในการต่อรองราคา และไม่มีความรู้เรื่องการตลาดและราคาทันเหตุการณ์

4.2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ผลโดยตรง แสดงดังตาราง 4.11

ตาราง 4.11 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A (ผลโดยตรง)

จุดเด่น	จุดด้อย
<p>1.จำนวนผู้กู้มีโอกาสดูยืมเงินจากกองทุนเพื่อนำเงินไปประกอบอาชีพ และมีทุนหมุนเวียนภายในครอบครัว</p> <p>2.ผู้กู้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิด การเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของการดำเนินงานกองทุน ผู้กู้ได้แสดงความคิดเห็นร่วมกันทำให้เกิดการหลอมใจ หลอมความคิด เพื่อพัฒนากองทุน</p> <p>3.ผู้กู้มีการช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน</p> <p>4.คณะกรรมการกำหนดวงเงินกู้ไม่เกิน 20,000 บาท ถ้าจะเกินได้มากที่สุดคือ 50,000 บาท แต่ต้องผ่านการลงมติเห็นชอบจากสมาชิกกองทุนก่อน</p> <p>5.จำนวนยอดเงินกู้ทั้งหมด 946,000 บาทจากผู้กู้ทั้งหมด 57 ราย</p> <p>6.สร้างความสามัคคีในชุมชน</p> <p>7.มีเงินสะสมของกองทุน เป็นเงินสำรองเพื่อช่วยเหลือสมาชิก และเป็นทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน</p>	<p>1.ผู้ขาดโอกาสในการฝึกอบรม การเรียนรู้ การประกอบอาชีพที่ตนถนัด</p> <p>2.ผู้ที่ไม่มีความเข้าใจในการบริหารงานของกองทุน เนื่องจากคณะกรรมการกองทุน ไม่ได้ชี้แจงให้เข้าใจ</p> <p>3.สมาชิกกองทุนผู้กู้เงินมีภาระหนี้สินมากขึ้น</p> <p>4.ผู้ขาดโอกาสในการไปดูงานนอกสถานที่ เพื่อหาความรู้ใหม่ ๆ</p> <p>5.มีการกำหนดวงเงินกู้ ทำให้ไม่เพียงพอในการนำเงินไปดำเนินกิจการในรายที่มีเงินทุนน้อย/ไม่มีเงินทุนเลย</p> <p>6.จำนวนเงินมีน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการของสมาชิกที่มีมากถึง 69 คน</p> <p>7.สมาชิกต้องจ่ายเงินเพิ่มอีกเพื่อสะสมเข้ากองทุน</p> <p>8.ไม่มีการระดมทุนเข้ากองทุน เช่น ทำผ้าป่าเข้ากองทุน</p>

2) ผลกระทบโดยตรง

จำนวนเงินที่ผู้กู้จำนวน 57 ราย จากสมาชิก 69 คน และนำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ตามโครงการ มีการสร้างงาน และจ้างแรงงานภายในหมู่บ้าน ส่วนผู้ที่ไม่ได้นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ทำให้เงินที่กู้ยืมหมดอย่างไม่เป็นประโยชน์ เวลาส่งคืน ทำให้เกิดมีปัญหามีเงินส่งคืนต้องไปกู้ยืมจากที่อื่นมาส่งคืนกองทุน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเงินสะสมของกองทุนนอกเหนือจากเงินที่สมาชิกส่งเข้ามาสมทบทำให้ยอดเงินสะสมเพิ่มแล้ว ยังมีผลถึงการขยายกิจการของผู้กู้ ผู้ที่กู้ยืมเงินกองทุน ได้นำเงิน

ไปขยายกิจการของตัวเองบางส่วน เช่น ขยายพื้นที่ในการทำสวนน้อยหน้า ส่วนการเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น หลังจากหมู่บ้านหนองผักนึ่ง ได้รับเงินกองทุน 1 ล้านบาทเข้ามา ยังไม่มีสมาชิกผู้ผู้ยึดทำกิจการใหม่ ๆ เกิดขึ้นในหมู่บ้านเลย ซึ่งมีสินค้าที่สามารถสร้างงานสร้างรายได้อยู่แล้วคือ สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่เรียกว่า " กระจยาสารทเสวย " ซึ่งปัจจุบันดำเนินการโดยสมาชิกเพียงครอบครัวเดียว ในหมู่บ้าน แต่ยังคงการรวมกลุ่มที่จะทำอย่างจริงจัง

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า

กองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่งมีศักยภาพที่เข้มแข็งระดับปานกลาง สมาชิกบางส่วนได้มีการเรียนรู้หาความรู้ใหม่ ๆ มาพัฒนาและปรับปรุงเศรษฐกิจของตนเองให้ดีขึ้น และได้นำหลักการเศรษฐกิจพอเพียง ภูมิปัญญาท้องถิ่นและ ภูมิปัญญา ชาวบ้านมาใช้ในการประกอบอาชีพ ไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและทำให้ชาวบ้านได้นำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ให้เป็นประโยชน์และคุ้มค่าเป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน

4.2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้ดูแลราย

4.2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการของผู้ดูแลราย พบว่า ผู้ดูแลรายที่ทำกิจการ จะมีประสบการณ์จากการฝึกทำอยู่บ่อย ๆ หรือทำกิจการนั้นเป็นเวลานาน จนเกิดความเคยชินและชำนาญ เพราะกิจการที่ทำในหมู่บ้านเป็นกิจการที่ทำกันหลายชั่วอายุคน ตั้งแต่ ปู่ ย่า ตา ยาย ซึ่งเป็นวิธีการที่เป็นแบบดั้งเดิม มีจุดด้อยตรงที่กิจการนั้น ไม่มีการพัฒนาให้กิจการมีความทันสมัย หรือได้ผลผลิตที่สูงขึ้น ฉะนั้น ผู้ที่ทำกิจการมีประสบการณ์แบบดั้งเดิมเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว จึงได้มีการเรียนรู้เพิ่มเติม นำความรู้ใหม่ ๆ มาพัฒนากิจการของตัวเอง โดยจะศึกษาจากหนังสือ โทรทัศน์ และเข้าฝึกอบรมจากทางหน่วยทางราชการ ได้จัดฝึกอบรม ให้มีความรู้ในประกอบกิจการต่าง ๆ จะให้ผู้ดูแลไปศึกษาหาความรู้จากสถาบันการศึกษานั้น ไม่มี เพราะผู้ดูแลรายก็มีฐานะยากจน และไม่มีเวลาที่จะศึกษาเป็นระยะเวลาานาน ๆ ได้ เมื่อมีความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติม ผู้ดูแลก็ได้นำความรู้ที่นำมาพัฒนากิจการของตัวเองให้มีคุณภาพมากขึ้น และได้ผลผลิตในราคาที่สูงขึ้นด้วย เช่น ทำสวนน้อยหน้า ได้นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยพัฒนาทำให้ได้ผลผลิตสูงขึ้น ความรู้ความสามารถของผู้ดูแลและเครือข่าย พบว่า ผู้ดูแลที่ทำกิจการจะเลือกทำ กิจการที่ตนเอง ครอบครัวมีความรู้ความสามารถในเรื่องที่จะทำกิจการนั้น เลือกกิจการที่ตนเอง และครอบครัวถนัด เพราะจะทำให้มีผลผลิตที่ดี ไม่เสี่ยงต่อการขาดทุน ไม่เสียเวลาในการศึกษาหาความรู้ก่อนที่ทำการ

2) อื่น ๆ ที่เกี่ยวกับบริบทและหน่วยระบบ B ได้แก่

- ทรัพย์สินของผู้กู้และเครดิต พบว่าทรัพย์สินของผู้กู้และเครดิต มีไม่เพียงพอในการทำประกอบอาชีพทางการเกษตร ซึ่งมีจำนวนไม่มาก
- หนี้สินธนาคารของผู้กู้ พบว่า ผู้กู้แต่ละรายจะมีหนี้สินธนาคาร ธ.ก.ส. ซึ่งส่วนมากจะกู้มาประกอบอาชีพทางการเกษตร
- หนี้สินนอกระบบของผู้กู้ พบว่า ผู้กู้แต่ละรายไม่นิยมกู้ยืมเงินนอกระบบ เพราะดอกเบี้ยมีอัตราสูง ส่วนมากจะยืมกันในเครดิต ที่มีจำนวนเงินไม่มาก ยืมในระยะสั้น ไม่มีดอกเบี้ย จะกู้ยืมจากนอกระบบ จะไปเฉพาะไม่มีจริง ๆ
- รายได้ของครอบครัว พบว่า ผู้กู้แต่ละรายมีรายได้ของ ครอบครัว ดีขึ้นกว่าเดิม ทำให้ผู้กู้หลายรายมีโอกาสได้กู้ยืม ไปประกอบอาชีพมากขึ้น และขยายกิจการของตัวเองให้มีประสิทธิภาพ มีผลผลิตที่ดีมีราคาสูง ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

4.2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้ยืม พบว่า ผู้กู้แต่ละรายได้จำนวนเงินกู้ยืมใกล้เคียงกันเป็นส่วนมาก คือ รายละ 20,000 บาท ซึ่งแต่ละรายมีกำลังส่งคืนไม่เหมือนกัน ผู้กู้บางรายที่มีความจำเป็นเรื่องเงินมาก จำนวนเงินกู้ไม่เพียงพอกับการลงทุนประกอบอาชีพ ต้องไปกู้ยืมจากที่อื่น มาสมทบ ผู้กู้บางราย ไม่มีความจำเป็นที่ใช้จ่ายเงินหรือใช้เงินไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ ทำให้ใช้เงินไม่เป็นประโยชน์ ซึ่งจำนวนเงินที่ให้ผู้กู้ทั้งหมดเป็นทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน

2) อื่น ๆ เกี่ยวกับปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B เช่น

- เงินอื่น ๆ ผู้กู้ได้กู้เงินจากที่อื่น มาสมทบในการประกอบอาชีพเพราะเงินกองทุนไม่เพียงพอ ส่วนมากจะกู้ยืมจากกองทุน กข.คจ. ของหมู่บ้านและ ธ.ก.ส.
- สถานที่และวัตถุดิบ ผู้กู้ที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน จะใช้สถานที่ภายในหมู่บ้าน เช่น การทำกระยาสารท จะทำอยู่กับครัวเรือน ไม่ได้ไปทำที่อื่น และวัตถุดิบที่ใช้ จะสั่งซื้อจากพ่อค้าคนกลาง เครื่องจักรจำพวกรถไถ ปุ๋ยเคมี ก็สั่งซื้อจากพ่อค้าคนกลาง
- เทคนิควิธีการทำงาน จะพบว่า ผู้กู้จะมีวิธีเทคนิคการทำงานแต่ละคนไม่เหมือนกัน ส่วนมากจะทำงานตามความถนัดของตน แล้วศึกษาวิธีการดำเนินการผลิต และการจำหน่ายออกสู่ตลาด ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

เพื่อนำความรู้นั้นมาพัฒนากิจการของตนเองให้มีความเจริญ และนำเทคนิคทางภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้านเข้ามาใช้ในการผลิตเพื่อลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ ขณะที่ประกอบกิจการอยู่นั้น ผู้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการประกอบกิจการไปด้วยเพื่อหาหรือแก้ไขและปรับปรุง

-กำลังทำงาน ผู้ที่จะใช้บุคคลภายในครอบครัวเป็นแรงงาน ถ้าไม่เพียงพอก็จ้างแรงงานภายในหมู่บ้านช่วยเหลือ เช่น สวนน้อยหน้า

4.2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้ดูแลราย แสดงดังตาราง 4.12

ตาราง 4.12 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B (การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้ดูแลราย)

จุดเด่น	จุดด้อย
1. กิจการมีความเจริญก้าวหน้า	1. มีการชิงดีชิงเด่นกันระหว่างผู้ทำกิจการด้วยกัน
2. ผู้ทำกิจการมีความชำนาญมากขึ้น	2. ตลาดรองรับผลผลิตมีไม่เพียงพอ
3. รายได้ของครอบครัวของผู้ดีขึ้น	
4. ได้ผลผลิตออกมาที่รวดเร็ว	
5. เป็นที่รู้จักของลูกค้า	

2) อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการของหน่วยระบบ B เช่น

-การหาตลาดที่ดี พบว่า ผู้ผู้ได้แสวงหาตลาดที่ดี เพื่อจำหน่ายผลผลิตที่ได้ แต่ผู้ขาดความรู้เรื่องการตลาด ทำให้การหาตลาดที่ดีไม่ได้ผลเท่าที่ควร ส่วนมากผู้ที่ทำกิจการ จะขายสินค้าให้กับพ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อสินค้าถึงที่

-การหาวัตถุดิบที่ดี ผู้ที่ทำการจะหาวัตถุดิบที่ดีได้ต้องศึกษาหาความรู้จากแหล่งโฆษณาทางด้านวิทยุ โทรทัศน์และ สื่อต่าง ๆ หรือจากคำบอกเล่าของคนอื่น หรือจะทดลองใช้วัตถุดิบนั้นก่อนว่ามีคุณภาพดีหรือไม่ ไม่ว่าจะหาวัตถุดิบที่ดี ในด้านใด ทำให้ผู้ที่ทำกิจการเสียเวลาในการหาวัตถุดิบ ทำให้เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น

ส่วนมากจะซื้อหาจากพ่อค้าคนกลาง

-การทำบัญชี ผู้ผู้ที่ทำกิจการจะทำบัญชี รายรับ - รายจ่าย ประจำวัน ประจำเดือน เพื่อจะได้ทราบกำไรของกิจการของแต่ละวัน/เดือน ว่าคุ้มกับการลงทุนทำหรือไม่

-การวิเคราะห์ประเมิน ผู้ผู้ที่ทำกิจการไม่ได้วิเคราะห์ประเมินกิจการที่ทำ ผู้ผู้ที่ทำกิจการไปตามสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นจริง ถ้ากิจการมีกำไรก็ทำกิจการนั้นต่อ ถ้าขาดทุนก็จะหยุดทำ หรือถ้าผลผลิตนั้น มีพ่อค้าสั่งซื้อมากก็ทำมาก สั่งซื้อน้อยก็ทำน้อย ไม่มีการเก็บผลผลิตไว้ เพราะผู้ผู้ไม่กล้าเสี่ยงต่อราคาสินค้าที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

4.2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ผลโดยตรง แสดงดังตาราง 4.13

ตาราง 4.13 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B (ผลโดยตรง)

จุดเด่น	จุดด้อย
1. ทำให้ผู้ผู้มีความมั่นใจมากขึ้น ในการลงทุนทำกิจการ 2. ทำให้ผู้ผู้ได้ทราบผลกำไรขาดทุนได้รวดเร็ว 3. ผู้ผู้ที่มีสภาพคล่องในการจ่ายค่าแรงงานของลูกจ้าง 4. มีทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น 5. ผู้ผู้สามารถเก็บผลผลิตนั้นไว้บริโภคอุปโภคเองได้ 6. ทำให้ผู้ผู้ภูมิใจในความสำเร็จของตนเอง	1. การใช้จ่ายเงินของผู้ผู้ใช้จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่าย 2. ไม่มีตลาดจำหน่ายสินค้าหรือผลผลิตที่แน่นอน 3. ผู้ผู้ไม่สามารถกำหนดรายรับ - รายจ่ายได้แน่นอน

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า

ผู้ผู้ได้ขยายกิจการให้มีความเจริญเติบโตมีความก้าวหน้ามากกว่าเดิม มีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ มาพัฒนากิจการให้มีประสิทธิภาพ มากขึ้น และได้นำเทคนิคต่าง ๆ ที่ได้ศึกษามาปรับปรุงแก้ไข กิจการที่ยังด้อยการพัฒนาคุณภาพต่ำ ให้มีคุณภาพและได้ผลผลิตสูงกว่าเดิม

ซึ่งทำให้ผู้กู้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ แต่การขยายกิจการและการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ และเทคนิคต่าง ๆ มาปรับปรุงกิจการ ต้องลงทุนสูงและเสียเวลา และที่สำคัญ ผู้กู้ต้องเสี่ยงต่อสภาพเหตุการณ์ที่อาจจะควบคุมไม่ได้ เช่น ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ภัยธรรมชาติ ภัยสงคราม การเมือง ทำให้ผู้กู้เสี่ยงต่อการขาดทุน ทำให้กิจการเกิดการชะลอตัว และประสบปัญหาความแห้งแล้งทำให้เกิดภาวะการขาดทุน

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า

ผู้กู้ได้พึ่งพาตัวเองมากขึ้น เพราะผู้กู้มีประสบการณ์มากกว่าเดิม ได้ทราบการประกอบอาชีพอย่างถูกวิธี และมีการพัฒนาความรู้และเทคนิคใหม่ มาปรับปรุงกิจการ ผู้กู้มีศักยภาพในการทำการกิจการให้เจริญก้าวหน้า กิจการขยายตัวทำให้กิจการต้องจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น การกลับคืนถิ่นของประชาชนก็เพิ่มมากขึ้นด้วย เพราะภายในหมู่บ้าน มีการจ้างแรงงาน เกิดขึ้น ผู้คนในหมู่บ้านก็ไม่ได้ออกไปทำงานต่างถิ่นมาก เหมือนแต่ก่อนที่หมู่บ้านจะมีเงินกองทุน 1 ล้านบาท คือ ลดการไปทำงานต่างถิ่นให้น้อยลง

4.3 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

4.3.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติ ทั้ง 5 ข้อ พบว่า

4.3.1.1 การเกิดกองทุน

1) การเกิดกองทุน พบว่า

การมีกองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่งมีกองทุน 3 กองทุน ก่อนที่จะมีกองทุนเงินล้าน กองทุน กข.คจ. และกองทุนกลุ่มแม่บ้าน มีเงิน 6,000 บาท กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตซึ่งมีเงินทุนอยู่ 2,200 บาท โดยที่ไม่มีโครงการผลิตใด ๆ ชาวบ้านหนองผักนึ่งมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน เพื่อเป็นแหล่งทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน และเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้สมาชิกของกองทุนและชาวบ้านหนองผักนึ่งทุกคน เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในหมู่บ้านให้มีความมั่นคง ทำให้หมู่บ้านมีความเข้มแข็ง สามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยที่เงิน 1 ล้านบาท รัฐบาลจะไม่เอาคืน แต่สมาชิกต้องคัดเลือกคณะกรรมการบริหารเงินกองทุนให้มีประสิทธิภาพมั่นคง และมีความซื่อสัตย์ยุติธรรม

2) ทักษะชีวิตที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน

ชาวบ้านมีทัศนคติที่ดีต่อกองทุนที่เกิดขึ้นเป็นอย่างมาก เพราะทำให้หมู่บ้านได้มีโอกาสที่จะมีทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านจะได้กู้ยืมเพื่อนำมาประกอบอาชีพ และเป็นทุนในการทำมาหากินเลี้ยงครอบครัว ทำให้เศรษฐกิจภายในหมู่บ้านดีขึ้น มีสภาพคล่องในการใช้จ่ายมากขึ้น กระตุ้นเศรษฐกิจในหมู่บ้าน สร้างงาน สร้างรายได้ ให้กับชาวบ้านทุกคน

3) แนวโน้มความเข้มแข็งและอยู่รอดของกองทุน

กองทุนหมู่บ้านหนองผักบุ้งมีแนวโน้มความเข้มแข็ง และอยู่รอดอยู่ในระดับที่เป็นไปได้อย่างช้า เพราะการศึกษาข้อมูลสมาชิกกองทุนหมู่บ้านให้ความร่วมมือในการสมัครเป็นสมาชิกและมีความสนใจเรื่องการพัฒนากองทุนเป็นอย่างดี แต่ชัดเจนที่ ชาวบ้านประสบกับภาวะแห้งแล้งในขณะนี้ทำให้ผู้กู้ในรอบแรกนี้ต้องมีปัญหาในการคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย ซึ่งชาวบ้านกำลังหาทางแก้ไขและหาเงินมาคืนสู่กองทุน และแนวความคิดเห็นในการพัฒนากองทุนหมู่บ้านและเศรษฐกิจของหมู่บ้าน ไม่เหมือนกัน ขาดการรวมกลุ่มและความสามัคคีและที่สำคัญ สมาชิกขาดความมั่นใจในการลงทุน กลัวการขาดทุน ไม่มีผู้ที่เป็นแกนนำในการรวมกลุ่มเพื่อการผลิตขึ้นอย่างจริงจัง เพราะยังติดอยู่กับกลุ่มเครือญาติมากกว่าการมองในแง่ของธุรกิจ ถ้ามีใครสักคนที่เป็นแกนนำได้อาจจะเป็นคนนอกหมู่บ้าน เช่น พัฒนาการ ชาวบ้านก็สามารถรวมกลุ่มเพื่อทำอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ ซึ่งจะเป็นการช่วยประสานให้เริ่มงานในระยะแรกเท่านั้น ต่อจากนั้นกลุ่มจะเป็นผู้ดำเนินงานต่อได้เอง

4) ยอดเงินในปัจจุบันของกองทุนหมู่บ้าน

- จำนวนสมาชิกในปัจจุบัน มี 69 คน ทุกคนจะส่งเงินสัจจะทุกเดือนบางคนจะส่งย้อนหลังหลายเดือน และบางคนจะส่งก่อนหลายเดือน เพราะสภาพการเงินของชาวบ้าน ไม่แน่นอน บางเดือนไม่มีเงิน และบางเดือนมีการจ่ายเงินเข้ากองทุนสัจจะ จึงไม่มีระบบระเบียบเท่าที่ควร ซึ่งเงินสัจจะสะสมทรัพย์สินของหมู่บ้านมี 25,470 บาท

- ส่วนยอดเงินคงเหลือ 1 ล้านบาท คงเหลือ 58,545 บาท

5) การออกไปทำงานต่างถิ่น

เมื่อมีกองทุนหมู่บ้านเกิดขึ้น ชาวบ้าน มีการออกไปทำงานต่างถิ่น น้อยลง เพราะชาวบ้านมีทุนประกอบอาชีพมากขึ้น ถึงแม้ว่า แต่ก็ช่วยให้ชาวบ้าน มีรายได้เพิ่มขึ้นในระดับหนึ่ง

4.3.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า

1) คณะกรรมการบริหารกองทุน

คณะกรรมการบริหารกองทุนหมู่บ้านมีจำนวน 9 คนชาย 5 คน หญิง 4 คน มาจากการเสนอชื่อของสมาชิกกองทุน ส่วนหน้าที่ต่าง ๆ มีการเลือกตำแหน่งประธาน ส่วนตำแหน่งอื่น ๆ คณะกรรมการเลือกกันเอง ซึ่งบางตำแหน่งก็ไม่เหมาะสมในเรื่องของความรู้ความชำนาญ

2) ระเบียบการบริหารกองทุน

คณะกรรมการกองทุนได้ร่วมมือกันแสดงความคิดเห็นในการพิจารณาออกกฎระเบียบกองทุนหมู่บ้านขึ้นและผ่านการพิจารณาจากคณะอนุกรรมการระดับอำเภอและปิดประกาศให้สมาชิกได้รับทราบและปฏิบัติร่วมกัน

3) การดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุน

-คณะกรรมการบริหารประกาศรับสมัครสมาชิกเพิ่มขึ้น เพื่อที่จะทำให้กองทุนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เงินสัจจะมีจำนวนเพิ่มขึ้น กองทุนมีสภาพคล่องในการจ่ายเงินกู้ให้กับสมาชิก

-เมื่อมีการประชุมสมาชิกและคณะกรรมการมีการจดบันทึกทุกครั้ง การประชุม ประธานจะประกาศให้สมาชิกทราบ การประชุมแต่ละครั้ง มีการจัดแย้งกัน แต่สมาชิกทุกคนยึดเสียงข้างมากเป็นมติที่ประชุม

-การจัดทำบัญชีในปัจจุบันคณะกรรมการได้จัดทำแล้ว แต่คณะกรรมการยังไม่มีความรู้เรื่องการทำบัญชี มีผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำและทำให้ ส่วนการฝากเงินเข้าบัญชีได้นำฝากเข้าผิดบัญชี ซึ่งได้รับคำแนะนำจากพัฒนาการและบัณฑิตให้แก้ไขแล้ว

-การรับฝากเงินและการระดมเงินฝากของคณะกรรมการ ยังไม่ได้จัดทำ เนื่องจากยังไม่มีสมาชิกมาฝากเงิน ส่วนการระดมเงินทุนมีผู้เสนอให้มีการจัดผ้าป่าสามัคคีแต่ยังไม่มีข้อเสนอเข้ามาในที่ประชุม

4) การตัดคืนเงินกู้

การตัดคืนเงินกู้ของคณะกรรมการกองทุน ยึดถือตามกฎระเบียบของกองทุน ซึ่งมีระเบียบการคิดดอกเบี้ยเงินกู้ จำนวนผู้ที่ได้รับการพิจารณา 57 คน ส่วนใหญ่พอใจในการพิจารณาอนุมัติของคณะกรรมการ ส่วนน้อยที่รู้สึกว่าการกองทุนไม่ยุติธรรม

5) มีการจัดสรรผลประโยชน์

-การจัดสรรผลประโยชน์กองทุนคณะกรรมการได้จัดไว้ตามกฎระเบียบกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งแสดงไว้ในภาคผนวก ซึ่งการจัดสรรผลประโยชน์ทำอย่างยุติธรรม

- จำนวนดอกเบี้ย เมื่อถึงเวลาส่งคืนจะได้รับประมาณ 113,520 บาท จากยอดเงินกู้ 946,000 บาท

6) การประชาสัมพันธ์กองทุนหมู่บ้าน

คณะกรรมการกองทุนขาดการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านให้ประชาชนและสมาชิกของกองทุนได้ทราบอย่างทั่วถึง เพราะประชาชนและสมาชิกบางคนยังไม่เข้าใจการบริหารกองทุนของคณะกรรมการ ยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบกองทุนหมู่บ้านเท่าที่ควร

7) การติดตามควบคุมการใช้เงินกู้ของสมาชิกที่กู้จากกองทุน

คณะกรรมการควรออกตรวจสอบการใช้เงินกู้ของสมาชิก เพื่อควบคุมสมาชิกให้ใช้เงินกู้ให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในหนังสือขอกู้เงิน เพราะสมาชิกบางส่วนใช้เงินกู้ไม่ตรง

ตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในหนังสือขอกู้เงิน เพราะคณะกรรมการไม่เคยออกตรวจสอบการใช้เงินของสมาชิกเลย ซึ่งคณะกรรมการได้เห็นและทราบว่ามีการใช้เงินผิดวัตถุประสงค์ แต่ไม่กล้าตักเตือนเพราะกลัวการเกิดความขัดแย้งเนื่องจากเป็นคนหมู่บ้านเดียวกัน

8) การติดตามทวงหนี้กองทุน

คณะกรรมการไม่มีการติดตามทวงหนี้ที่สมาชิกได้กู้ยืมไป หรือกล่าวตักเตือนเมื่อใกล้เวลาส่งคืน เงินสมาชิกจะได้เตรียมตัว ที่จะเก็บรวบรวมเงินส่งคืนให้ตรงเวลาจะไม่ต้องเสียเวลาในการส่งคืนคณะกรรมการควรจะออกติดตามทวงหนี้บ้าง ไม่ควรมองข้าม

4.3.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า

1) มีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

ชาวบ้านได้รับความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง และเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ได้ออกไปให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพแบบพอเพียง เช่น สำนักพัฒนาชุมชนอำเภอปากช่อง และบัณฑิตกองทุน พร้อมอาจารย์นิเทศน์ได้ประชุมแนะนำการประกอบอาชีพแบบพอเพียง ให้กับประชาชนและสมาชิกกองทุนได้ทราบ

2) มีการปฏิบัติในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

ชาวบ้านนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำการเกษตร แต่ยังไม่เห็นผลที่ชัดเจนในรูปของหมู่บ้าน ชาวบ้านก็ได้รับผลผลิตเป็นที่พอใจ เพราะการทำเท่าที่ดูแลได้ทั่วถึงทำให้ผลผลิตออกมามาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการทำในที่ดินของตนเอง

3) มีความเข้าใจในการพึ่งตนเอง

ชาวบ้าน มีความรู้ความเข้าใจในการพึ่งตนเองอยู่ในระดับที่ดี เพราะหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ได้ออกมาเผยแพร่ให้ความรู้แก่ชาวบ้าน เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปากช่อง และบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านพร้อมอาจารย์นิเทศน์ ซึ่งชาวบ้าน ได้นำมาปฏิบัติในการประกอบอาชีพการครองชีพในครอบครัว มีความเข้าใจเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.3.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้าน

หนองผักนึ่ง

4.3.2.1 ปัจจัยด้านบวกที่ส่งเสริมการบรรลุเป้าหมาย

1) การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน มีสมาชิกจำนวน 69 คน จาก 54 ครอบครัว ซึ่งถือว่ามียังมีจำนวนมากถึงร้อยละ 96.43 ถ้าเทียบจากจำนวน 56 ครอบครัว

2) จำนวนผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกในหมู่บ้านทุกคนเห็นด้วยกับการจัดตั้งกองทุน คิดเป็นร้อยละ 100

3) จำนวนผู้ที่ไม่พอใจกับการพิจารณาเงินกู้ มีจำนวน 52 คน จากผู้กู้ทั้งหมด 57 คน คิดเป็นร้อยละ 91.23

4) ความพอใจของสมาชิกต่อคณะกรรมการกองทุน สมาชิกจำนวน 59 คน มีความพอใจคณะกรรมการจากสมาชิกทั้งหมด 69 คน คิดเป็นร้อยละ 85.51

5) เจ้าหน้าที่ของรัฐให้ความสนใจมาน้อยเพียงใด มีพัฒนาการมาดูแลหนึ่งครั้งจากการประชุมของหมู่บ้านจำนวน 4 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 25 ซึ่งเกิดจากเจ้าหน้าที่ที่มีจำนวนจำกัด โปรแกรมการออกเยี่ยมในแต่ละตำบลมีมากกว่า จึงทำให้การดูแลไม่ทั่วถึง และมีปัดดอบต. มาดูแล 3 ครั้งจากการประชุม 4 ครั้งคิดเป็นร้อยละ 75

6) คณะกรรมการหมู่บ้านทำหน้าที่ด้วยความสุจริต การรับผิดชอบในการฝากเงินและเบิกเงินมีผู้รับผิดชอบร่วมกัน 3 คน จากการตรวจบัญชีพบว่ามีความถูกต้อง ไม่มีการเก็บเงินไปไว้ส่วนตัว ถือว่ามีความสุจริตร้อยละ 100

7) การมีผู้มาให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจใหม่ ๆ มีอาจารย์จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี คือดร. วีรชัย อาจหาญ พัฒนาการ ปลัดอบต. กำนันและบัณฑิตกองทุนแนะนำการรวมกลุ่มทำอาชีพเสริมเรื่องการทำกระดาษสาสวย การทำการเกษตรแบบแบ่งโซน การรวมกลุ่มการจัดตั้งสหกรณ์ร้านค้า การผลิตยาฆ่าเห็บจากเมล็ดน้อยหน่า การทำน้ำพริก

4.3.2.2 ปัจจัยด้านลบที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน

1) การมีคณะกรรมการขาดความรู้ ความสามารถ และปฏิบัติงานโดยทุจริต ในหมู่บ้านหนองผักนึ่งไม่มีกรรมการที่มีคุณสมบัติตามนี้เลย

2) จำนวนผู้ไม่เห็นด้วยกับการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่ง ไม่มีเลย

3) จำนวนผู้ไม่พอใจกับการพิจารณาเงินกู้ มีจำนวน 5 คน จากผู้กู้ทั้งหมด 57 คน คิดเป็นร้อยละ 8.77

4) ความไม่พอใจของสมาชิกต่อคณะกรรมการกองทุน มีจำนวน 10 คน จากสมาชิกทั้งหมด 69 คน คิดเป็นร้อยละ 14.49

5) ความไม่เข้มแข็งในการดำเนินกิจการของผู้กู้ มีจำนวน 2 คนจากผู้กู้ทั้งหมด 57 คน คิดเป็นร้อยละ 3.51

5) ความล้มเหลวในการทำกิจการของผู้กู้ คือการขาดทุนจากการดำเนินกิจการ

เนื่องจากประสบกับความแห้งแล้งมาตั้งแต่ต้นปี ซึ่งมีจำนวนมากถึง 52 คน จากจำนวนผู้กู้ทั้งหมด 57 คน คิดเป็นร้อยละ 91.23

4.3.3 การมีเครือข่ายการเรียนรู้ภายในชุมชนและเชื่อมโยงกับภายนอกชุมชน

1) เครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างสมาชิกในหมู่บ้าน

มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ แนวทาง ปัญหาในการประกอบอาชีพ การเกษตรแต่ละอย่าง เช่น การปลูกพืชทอง การตัดแต่งกิ่งน้อยหน่า มีความคิดที่จะรวมกลุ่มเพื่อดำเนินการทำอาชีพเสริม เช่น กระจายสาธิตสวย สหกรณ์ร้านค้า จะมีการช่วยกันทำงานในการสำรวจราคาตลาดของผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในช่วงการเริ่มปรึกษาหารือและเริ่มดำเนินการจัดตั้งกลุ่ม

2) เครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างหมู่บ้าน

มีการรวมกลุ่ม 3 หมู่บ้านคือหมู่ 15 หมู่ 2 และหมู่ 8 ในการจัดตั้งกลุ่มผลิตน้ำพริกเพื่อจำหน่ายในตำบลคลองม่วงและมีโครงการจะขยายไปสู่ตำบลอื่น โดยจะมีการสำรวจราคาสินค้าในตลาดและการบริหารจัดการ ซึ่งอยู่ในช่วงเริ่มจัดตั้งกลุ่ม

3) เครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างบัณฑิตกองทุนต่างหมู่บ้าน

มีการรวมกลุ่มเพื่อการจัดทำเวทีประชาคม การจัดเวทีชาวบ้าน ทำให้บัณฑิตมีความคุ้นเคยกัน เมื่อมีความต้องการประสานงานในเรื่องต่าง ๆ หรือมีข้อสงสัยจะติดต่อกันได้ช่วยเหลือกันได้ รวมทั้งการรู้จักกับบัณฑิตตำบลอื่น ๆ ก็ทำให้ทราบข้อมูลความแตกต่าง และนำข้อมูลต่าง ๆ มาปรับใช้ในการเป็นแนวทางพัฒนาหมู่บ้านของตนเองได้ ถึงแม้ว่าจะจบหลักสูตรไปแล้วก็คาดว่าสามารถเกื้อหนุนกันได้เพื่อให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เช่น การขยายตลาดสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของแต่ละตำบล

4.3.4 ดัชนีความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านหนองผักนึ่ง

1) ความเข้มแข็งตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์สมาชิกในหมู่บ้านหนองผักนึ่ง 50 ครอบครัว

- สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 72
- สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์ ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 66
- ชุมชนยกย่องคนทำความดี ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 50
- สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือกันและกัน ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 56
- สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่ม ปีละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 54

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านหนองผักนึ่งสรุปได้
ดังนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 1) ท้องถิ่นชุมชนมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างรายงาน สร้างรายได้ หรือ
สวัสดิภาพของสมาชิก
- 2) ท้องถิ่นชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
- 3) ท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหา
ของตนเองมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง
- 4) เศรษฐกิจระดับรากฐานของประเทศได้รับการกระตุ้น และมีภูมิคุ้มกันทางสังคม
- 5) ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

5.2 วิธีดำเนินการ

- 1) ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนท้องถิ่น
- 3) ใช้ชีพชีพอโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะเก็บ
ข้อมูล
- 4) เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วน จาก บร.
- 5) ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูล ตามประเด็นที่ต้องเขียนในบทที่ 3,4
- 6) ลงมือเขียน บทที่ 1,2,3,4 และ5 บรรณานุกรม และภาคผนวกจนสมบูรณ์ในสารนิพนธ์

5.3 ผลการดำเนินการ

1) ประชาชนในหมู่บ้านหนองผักนึ่งสนใจ ในเรื่องการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ร่วมแรงร่วมใจกันเข้าประชุมปรึกษาหารือให้ได้มาซึ่งความสามัคคี และการยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน แต่จะมีบางกลุ่มที่ยังไม่เข้าใจหลักการบริหารกองทุน จึงทำให้มีปัญหาอยู่บ้าง แต่เมื่ออธิบายให้เข้าใจในทางเดียวกันแล้วก็สามารถจัดตั้งกองทุน และมีการสมัครสมาชิกเลือกตั้งคณะกรรมการจัดระบบระเบียบเสร็จเรียบร้อย

2) ในด้านการดำเนินงาน คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนมีความขัดแย้งกันในบางเรื่อง คณะกรรมการบางคนขาดความยุติธรรมต่อสมาชิก ทำให้สมาชิกไม่พอใจการบริหารงานกองทุน

3) การใช้เงินให้ตรงตามวัตถุประสงค์ตามคำขอของผู้ของสมาชิก พบว่า สมาชิกบางส่วนใช้เงินไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

4) การแนะนำวิธีการทำธุรกิจ นักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตประจำหมู่บ้านและอาจารย์นิเทศน์ ร่วมกันกับคณะกรรมการกองทุน ได้จัดเวทีชาวบ้าน แนะนำ ให้ประชาชนในหมู่บ้านร่วมกันรวมกลุ่มประกอบอาชีพในหมู่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้านมีสนใจแต่ขาดความพร้อมในการรวมกลุ่ม และประชาชนในหมู่บ้านไม่มีการจัดทำกิจการทดลองวิธีการใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในหมู่บ้านจะยึดอาชีพแบบดั้งเดิมอยู่

5) จากการวิเคราะห์ตามหลักทฤษฎีชีพชีฟโมเดล กับกองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่งนั้น จากสภาพความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้านอยู่กันแบบสังคมชนบท มีการพึ่งพาอาศัยกัน มีความรัก สามัคคีร่วมฟังความคิดเห็นกัน อาชีพส่วนใหญ่ของชาวบ้านเป็นอาชีพเกษตรกรรม และ ในการกู้ยืมเงินของชาวบ้านจะนำเงินที่ได้มาประกอบอาชีพในการเกษตรเป็นการพัฒนาอาชีพ และเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตให้เพิ่มขึ้น และจะมีการรวมกลุ่มเพื่อทำกระยาสารท หลังฤดูเก็บเกี่ยวและเวลาว่างก็จะมีงานจ้างแรงงานเกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน ทำให้มีเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านเพิ่มขึ้นตามลำดับ

6) ในการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบ บร. ทั้ง 12 แบบ สามารถสอบถามและสังเกตการณ์จากความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้านได้ และชาวบ้านก็ให้ความร่วมมือในการตอบคำถาม อีกทั้งยังให้ความเป็นกันเองเสมือนลูกหลาน จึงทำให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการจัดเก็บมารวบรวมไว้ในสารนิพนธ์ จนครบถ้วนและสมบูรณ์ตามที่ได้กำหนดไว้

5.4 อภิปรายผลควรมีการสรุปผลดังนี้

5.4.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่ง บรรลุทั้ง 5 ข้อได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1. การเกิดกองทุน คือ กองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่ง สามารถก่อตั้งและเกิดขึ้นได้ก็เนื่องจากชาวบ้าน ร่วมใจกันประชุมปรึกษาหารือกันและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน ซึ่งมีแนวโน้มว่าในอนาคตอันใกล้นี้กองทุนในหมู่บ้านหนองผักนึ่งมีความมั่นคงยิ่งขึ้น และประชาชนในชุมชนจะให้ความสนใจการมีส่วนร่วมในการบริหารกองทุนมากขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2. การบริหารกองทุน กองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่ง ได้จัดโครงสร้างองค์กรขึ้นอย่างชัดเจน โดยมีการเลือกคณะกรรมการกองทุนขึ้นและแบ่งหน้าที่เป็นฝ่าย ๆ ในการดูแลการทำงานของกองทุนหมู่บ้าน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3. การมีการเรียนรู้เพื่อพึ่งตนเอง กองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่งได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนในหมู่บ้าน ได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ อยู่สม่ำเสมอแต่ยังไม่ถึงขั้นพึ่งตนเองได้ทั้งหมด เพราะประชาชนในชุมชนยังต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอกและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4. การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งประชาชนในหมู่บ้านหนองผักนึ่งได้มีการนำหลักการเกษตรผสมผสานมาใช้ ในอนาคตประชาชนในหมู่บ้านอาจจะสามารถรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มประกอบอาชีพการทำกระยาสาธามีการจัดระเบียบที่ดีสามารถจะตั้งเป็นธุรกิจขนาดย่อมในหมู่บ้านได้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 5. การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของคนในชุมชน กองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่งนั้นมีความเชื่อเพื่อเผื่อแผ่ ร่วมมือร่วมใจกัน มีความซื่อสัตย์สุจริต ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามธรรมชาติของคนที่อยู่ในสังคมชนบท จึงทำให้หมู่บ้านมีความเข้มแข็งพอสมควร

5.4.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

5.4.2.1 ปัจจัยด้านบวก

1) ประสบการณ์ของคน ในชุมชนที่ประสบความล้มเหลวมาก่อน จึงได้อาศัยเป็นบทเรียนที่ให้แก่คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวมตัวกันเป็นกลุ่มประกอบอาชีพไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำ

2) การที่ในชุมชนอาศัยอยู่กันแบบพี่แบบน้องให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทำให้มีความผูกพันกันและร่วมใจกันพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญขึ้น

3) การที่คณะกรรมการในชุมชนสามารถพัฒนาศักยภาพและภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม เพราะมีทุนจากกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งสามารถนำมาสร้างรายได้เพื่อการพัฒนาอาชีพของตนและครอบครัว ให้มีศักยภาพเลี้ยงตนเองได้และสามารถมีรายได้ นำมาพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญขึ้นได้ในอนาคต

4) ในชุมชนมีประสบการณ์ในการบริหารกองทุนมากขึ้น การที่หมู่บ้านหนองผักนึ่ง มีกองทุนในหมู่บ้านจำนวนมาก ทำให้ประชาชนกองทุนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นสามารถพึ่งตนเองได้ในอนาคต

5) การมีหน่วยงานราชการ ให้การสนับสนุนในการบริหารเงินกองทุนทำให้กองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่งมีประสิทธิภาพมากขึ้น

5.4.2.2 ปัจจัยด้านลบ

1) คนในชุมชนยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุนซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียน เพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปใช้ชำระหนี้ ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

2) คนในชุมชนบางส่วนหลังฤดูเก็บผลผลิตแล้ว ได้ออกไปทำงานต่างถิ่นกันทำให้ปัจจัยในด้านการกำลังคนและแรงงานที่จะคิดทำอะไร เพื่อพัฒนาหมู่บ้านลดน้อยลงไปส่วนหนึ่ง

3) ในการเข้าไปทำธุรกิจหรือการประกอบอาชีพของคนในชุมชน นั้นยังขาดการวางแผนที่รัดกุม และการรวมกลุ่มกันอย่างถาวร เพราะแต่ละคนมีภาระหน้าที่จัดสรรและแบ่งเงินที่นำไปใช้จึงเป็นการยากที่จะนำมารวมกลุ่มกันทำกิจการใดกิจการหนึ่งให้เป็นกิจลักษณะที่สมบูรณ์

4) ชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่ ยังไม่เข้าใจในการประกอบอาชีพเพราะมุ่งแต่เพียงอาชีพของตนคือ การเกษตร โดยไม่ค่อยมีการแบ่งเวลาทำกิจการอื่น เพื่อเป็นการเสริมรายได้ให้กับครอบครัว

5) ขาดการระดมเงินเข้ากองทุนนอกจากเงินที่ได้จากดอกเบี้ย ทำให้ทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านมีจำนวนน้อยการพัฒนาจึงเป็นไปได้ช้า

6) การที่สมาชิกขาดความสามัคคี เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากองทุนให้มีประสิทธิภาพ

5.4.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนามผู้วิจัย ไม่ได้สร้างองค์กรย่อยในชุมชน เพราะประชาชนในชุมชนไม่มีความพร้อมที่จะจัดตั้ง แต่เกิดเกิดเครือข่ายของการพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันมากขึ้นในหมู่บ้านเป็นกลุ่มอาชีพต่าง ๆ การเรียนรู้ของผู้ประกอบอาชีพศึกษาหาความรู้ได้จากการเข้าฝึกอบรมจาก

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือจากแหล่งข่าวสารต่างๆ เช่นหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ มีการประชุมแสดงความ คิดเห็นร่วมกันและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและได้นำเทคโนโลยี ความรู้ใหม่ ๆ มาปรับปรุงพัฒนา กิจการของตนเองให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป และเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป อีกทั้งยังเกิดเครือข่าย การเรียนรู้ในระหว่างหมู่บ้านจากการจัดเวทีชาวบ้านด้วย

นอกจากนี้ยังมีเครือข่ายการเรียนรู้ที่เกิดจากการทำงานร่วมกันของบัณฑิตกองทุนซึ่งส่งผลถึงการ ขยายตัวของ การเกิดเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับต่างตำบลและต่างจังหวัดกันได้

5.4.4 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน

การที่คนในชุมชนอยู่กันแบบสังคมชนบทมีการพึ่งพาอาศัยกัน มีความเอื้ออาทรให้แก่กัน มีความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละในการทำงานส่วนรวม มีความรู้ความสามารถและความยุติธรรมทำให้ชุมชน อยู่กันอย่างสันติสุข รู้หน้าที่ของตนเองว่าควรปฏิบัติอย่างไร เคารพสิทธิของคนอื่นที่อยู่ร่วมกันใน สังคม แม้ชุมชนจะไม่สามารถหารายได้เข้าหมู่บ้านของตนเองได้มากมาย แต่คนในชุมชนก็พอมีอยู่พอกมี กิน เพราะเป็นการดำเนินกิจการแบบพึ่งตนเองเศรษฐกิจแบบพอเพียงจากสภาพความเป็นอยู่อย่างนี้ทำให้ ชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้น แต่เรื่องรายได้คงต้องใช้เวลาในการเก็บเกี่ยวจากผลผลิตที่จะงอกเงยขึ้นเรื่อย ๆ ในอนาคต

5.4.5 ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

1) ผลโดยตรง (Immediate Result) เมื่อคนในชุมชนสามารถมีทุนในการประกอบอาชีพ โดยไม่ต้องเสียดอกเบี้ยแพง ๆ อย่างในอดีตที่ต้องกู้กับนายทุนนอกระบบจึงทำให้คนในชุมชนมีความ สามารถที่จะสร้างรายได้ และมีเงินที่นำมาคืนให้กับกองทุนได้ในเวลาที่กำหนดและเหลือสำหรับจ่ายคืน ให้กับนายทุนนอกระบบ ที่คนในชุมชนได้กู้ยืมสะสมมาเป็นเวลานานหลายปี แต่ยังไม่ทำให้กองทุน เติบโตได้เต็มที่ เพราะคนในชุมชนยังคงต้องแบ่งสรรปันส่วนในการใช้หนี้ทำให้การเติบโตของกองทุนล่าช้า และประสบปัญหาความไม่สมดุลทางธรรมชาติ

2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ในการที่กองทุนได้จัดตั้งขึ้นทำให้คนในชุมชน ได้มีเงินทุนหมุนเวียนเพื่อนำไปประกอบอาชีพและปลดเปลื้องหนี้สินของตนเอง ให้เบาบางลงและได้มีการ พัฒนาอาชีพเพื่อส่งเสริมรายได้เพิ่มฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวให้ดีขึ้นและมีความมั่นคงขึ้นตาม ลำดับ

3) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) คนในชุมชนเริ่มมีสภาพจิตใจที่โปร่งใสขึ้น เนื่องจากไม่ต้องไปคืนเงินจากนายทุนนอกระบบที่ต้องเสียดอกเบี้ยที่แพงและกว่าจะหาเงินมาใช้หนี้

มด พอหมู่บ้านมีเงินทุนหมุนเวียนให้ชาวบ้านได้กู้ยืม โดยเสียดอกเบี้ยเพียงเล็กน้อยทำให้ชาวบ้านไม่ต้องไปกู้ยืมเงินจากนายทุนหรือธนาคารและสามารถใช้หนี้นายทุนและธนาคารให้หมดไป และมีเงินคืนกองทุนและยังได้นำเงินมาพัฒนาอาชีพของตนให้มีความเจริญ และได้ผลผลิตมากขึ้น ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชุมชนให้มีความมั่นคงและสันติสุขยิ่งขึ้นในอนาคตต่อไป

5.5 ข้อเสนอแนะ

5.5.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุน

1) ควรมีการออกกฎระเบียบเกี่ยวกับการให้สวัสดิการ แก่คณะกรรมการกองทุนที่ปฏิบัติงาน เพราะในดำเนินงานแต่ละอย่างก็ต้องใช้เวลาและการเสียสละเป็นอย่างมากเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่คณะกรรมการในการดำเนินงาน ให้มีประสิทธิภาพมีความเข้มแข็งในด้านการบริหารงานมากขึ้นมีความรวดเร็วและต่อเนื่อง

2) ควรออกกฎระเบียบในการชำระคืนเงินให้มีระยะเวลามากกว่า 1 ปี หรือการชำระคืนควรชำระเป็นงวดๆ เพราะสมาชิกที่กู้ยืมเงินไปลงทุนประกอบอาชีพบางอย่างได้ผลผลิตช้าทำให้ไม่สามารถคืนเงินตามกำหนดได้

5.5.2 ข้อเสนอแนะการบริหารกองทุน

1) ในการจัดสรรแบ่งหน้าที่ของคณะกรรมการ ควรมีการพิจารณาถึงความสามารถของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งจัดคนให้ตรงกับงาน เพราะจะได้มีความสามารถในการทำงานที่ได้รับมอบหมายจะได้รับประโยชน์สูงสุดจากการปฏิบัติงาน

2) ในการพิจารณาเลือกตั้งคณะกรรมการ ควรให้ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งได้รับสมัครเข้าเลือกตั้งด้วยความสมัครใจ ควรมีการลงคะแนนของสมาชิกว่าจะเลือกใคร โดยแบ่งตามตำแหน่งหน้าที่ ที่ได้จัดไว้เพื่อให้ผู้ที่ต้องการสามารถเลือกตามตำแหน่งที่ตนถนัด

5.5.3 ข้อเสนอแนะการนำเงินไปพัฒนากิจกรรมของสมาชิก

1) ในหมู่บ้านควรมีการรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพให้เป็นกิจลักษณะ โดยตั้งเป็นกลุ่มหรือองค์กรเพื่อนำเงินกองทุนมาใช้ประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งในหมู่บ้าน เพื่อเป็นสินค้าของหมู่บ้าน

2) การกู้ยืมเงินจากกองทุน ชาวบ้านควรมีรายได้อะไรที่ผลิตได้ในระยะเวลาที่รวดเร็วเพราะจะทำชาวบ้านมีรายได้เร็วขึ้นมาก กว่าที่จะได้ผลตอบแทนก็นาน และให้หรือบางอาชีพก็ไม่ทันเวลาใช้หนี้ทำให้ยากต่อการคำนวณว่าคุ้มค่าต่อการกู้ยืมหรือไม่

5.5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไปหรือเพิ่มเติม

1) ประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาวิจัย คือเมื่อมีกองทุนเกิดขึ้นในหมู่บ้านแล้วชาวบ้านบางส่วนที่ไปทำงานต่างถิ่นจะกลับมาบ้านเกิด เพื่อประกอบอาชีพในหมู่บ้านหรือไม่ หรือเพราะเหตุใดผู้ที่ออกไปทำงานต่างถิ่น ไม่กลับมาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง

2) การคงอยู่ของกองทุนหมู่บ้านรวมไปถึงการพัฒนากองทุน ว่าจะมีความเป็นไปได้มากน้อยแค่ไหนกับการที่จะเป็นที่พึ่งของชาวบ้าน

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือการดำเนินงาน
สำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด
และอำเภอเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน
เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
แห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.
2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : บริษัทสหพัฒนาการพิมพ์
จำกัด
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่ง. 2544. ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านหนองผักนึ่ง.
นครราชสีมา
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 – 2549. กรุงเทพฯ
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, สำนักงาน. 2545. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. นครราชสีมา :
ห้างหุ้นส่วนจำกัดทัศนทองการพิมพ์.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, สำนักงาน. 2545. คู่มือสำหรับนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตร
บัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ. นครราชสีมา.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, สำนักงาน. 2545. ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. นนทบุรี : บริษัท เอส.
อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- ยุทธศาสตร์กองทุนหมู่บ้านยั่งยืน. 2544. ศูนย์ประสานงาน. การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน. อำเภอ
ปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา.
- เสรี พงษ์พิศ. 2544. กองทุนหมู่บ้านและสวัสดิการชุมชน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ภูมิปัญญาไทย
2545. เอกสารประกอบการสอนวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา เรื่อง “ หน่วยระบบในการ
ประเมินโครงการ “. สถาบันราชภัฏนครราชสีมา. (สำเนา)

ทัศนีย์ ทองว่าง. **สังคมไทย**. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์. 2537.

เกริกชัย เจริญรัชติภักย์. **ดอกเบ็ญ**. มีนาคม. 2542.

จิตรรัตน์ โพธิมามะกะ และคณะ. 2541. **ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

เนติกุลการพิมพ์.

พวงผกา ประเสริฐศิลป์. **วัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ : ฝ่ายเอกสารและตำรา. สถาบันราชภัฏสวน
ดุสิต

พรนพ พุกกะพันธุ์, ดร. **ภาวะผู้นำและการจูงใจ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จามจุรีโปรดักท์.2544.

ประวัติผู้เขียน

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นางสาววารภรณ์ นามสกุล ชมชื่น

เกิดวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2518

บิดา นายบุญส่ง นามสกุล ชมชื่น

มารดา นางกิมยี่ นามสกุล ชมชื่น

มีพี่น้องรวม 6 คน เป็นชาย 3 คน และหญิง 3 คน เป็นบุตรคนที่ 2

ภูมิลำเนา ตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ประวัติการศึกษา

- ◆ จบระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนวันอาสาพัฒนา 2520 เมื่อพ.ศ. 2530
- ◆ จบระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจาก โรงเรียนปากช่อง พ.ศ. 2533
- ◆ จบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจาก โรงเรียนปากช่อง พ.ศ. 2536
- ◆ จบระดับปริญญาตรี พยาบาลศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาล จากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2540

ประสบการณ์ทำงาน

ทำงานในตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพประจำอยู่ในโรงพยาบาลและ โรงงานอยู่ 4 ปี ที่กรุงเทพฯ ก่อนที่จะตัดสินใจกลับสู่ภูมิลำเนา

งานอดิเรก

เล่นเทเบิลเทนนิส อ่านหนังสือ

คติประจำใจ

ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ทุกข์สุขอยู่ที่ใจ บิดามารดาคือบุคคลที่ต้องเคารพรักเทิดทูน